

Talousarvio 2023 ja taloussuunnitelma vv. 2024-2025

Kaupunginhallitus 24.10.2022 § 321
Kaupunginvaltuusto 16.11.2022 § 144

Sisällys

1.	Kaupunginjohtajan katsaus.....	4
2.	Lohjan talousarvio 2023 pähkinänkuoressa.....	6
3.	Yleisperustelut.....	7
3.1.	Taloussuunnittelun tavoitteet ja lähtökohdat.....	7
3.2.	Taloussuunnitteluprosessi.....	7
3.3.	Lohjan kaupungin organisaatio.....	8
3.4.	Taloudelliset lähtökohdat.....	8
3.4.1.	Yleinen talouskehitys.....	8
3.4.2.	Kuntatalouden tilanne.....	9
3.4.3.	Valtionosuudet vuonna 2023.....	11
3.4.4.	TE-palveluiden siirto 2025.....	12
3.4.5.	Lohjan kaupungin talous.....	13
3.4.6.	Talouden tasapainottamisohjelma v. 2019-2024.....	16
3.5.	Toimintaympäristö.....	17
3.5.1.	Väestön kehitys ja muuttoliike.....	17
3.5.2.	Työllisyys.....	24
3.5.3.	Asuminen.....	26
3.6.	Henkilöstö.....	28
3.7.	Lohjan kaupunkistrategia 2017-2025.....	29
3.8.	Talousarvion rakenne, sitovuus ja seuranta.....	30
3.8.1.	Talousarvion osat.....	30
3.8.2.	Talousarvion sitovuus.....	32
3.8.3.	Vuoden 2023 sitovat tavoitteet.....	35
3.9.	Sisäinen valvonta ja riskienhallinta.....	38
4.	Käyttötalousosa.....	40
4.1.	Vuoden 2023 talousarvion täytäntöönpano.....	40
4.2.	Luottamushenkilöhallinto ja konsernipalvelut.....	41
4.2.1.	Luottamushenkilöhallinto.....	41
4.2.2.	Konsernipalvelut.....	42
4.2.3.	Keskusvaalilautakunta.....	48
4.2.4.	Tarkastuslautakunta.....	50
4.3.	Kaupunkirakenne-toimiala.....	51
4.3.1.	Tekninen lautakunta.....	55
4.3.2.	Kaupunkikehitys.....	63
4.3.3.	Ympäristöterveyspalvelut.....	68

4.4.	Sivistys-toimiala.....	70
4.4.1.	Sivistyslautakunta.....	73
4.4.2.	Kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunta	81
5.	Investoinnit	86
5.1.	Maa- ja vesialueet	86
5.2.	Rakennukset	86
5.3.	Kiinteät rakenteet ja laitteet	87
5.4.	Koneet ja kalusto.....	89
5.5.	Investoinnit yhteensä.....	89
6.	Laskelmat.....	90
6.1.	Tuloslaskelma	90
6.2.	Käyttötalous yhteensä	93
6.3.	Valtionosuudet ja avustukset	94
6.4.	Myyntivoitot ja –tappiot.....	94
6.5.	Verotulot.....	95
6.6.	Toimintakulujen jakaisuus	96
6.7.	Rahoituslaskelma	98
6.8.	Rahoitustulot ja –menot.....	99
6.9.	Menot ja tulot yhteensä	100
7.	Strategisten tytäryhtiöiden valtuuston nähden sitovat tavoitteet.....	101
7.1.	Tavoitteet	101

1. Kaupunginjohtajan katsaus

Lohjan kaupungin tulevaisuuden pohjustamisessa korostuu vuodesta 2023 lähtien elinvoimaisuuden ja sivistyksen edistäminen sosiaali- ja terveystalouden siirtyessä hyvinvointialueen hoidettaviksi. Vuoden 2023 alusta toimintansa aloittavan Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa toki tullaan ihmisten hyvinvointiin ja terveysasioihin liittyen tekemään tiivistä yhteistyötä.

Koronan aika on onneksi suurelta osin helpottanut elämässämme, mutta Venäjän hyökkäys Ukrainaan on luonut monenlaisia uhkakuvia koko maanosamme ylle. Rakentaminen on kallistunut, sähkön hinta on ollut nousu-uralla, kuten myös elintarvikkeiden. Nämä asiat korostuvat kaupungin vuoden 2023 talousarviossa määrärahaesitysten muodossa.

Lohjan kaupungin tulevassa strategiassa kaupungin missiona tuodaan esille, että Lohja on kestävä kasvun järvi­kaupunki, joka mahdollistaa suomalaisen asumisen unelman. Lohjan visio puolestaan johdattaa kaupungin 60 000 asukkaan kaupungiksi vuoteen 2050 mennessä ja kertoo sen, että Lohja tunnetaan elämästä nauttivien ihmisten valintana. Lohjan tulee siis jatkossakin aktiivisesti luoda kasvun edellytyksiä. Tämä tarkoittaa investointeja maan hankintaan, sujuvaa, kysynnän mukaista kaavoitusta ja kiinteistön muodostusta sekä joustavaa lupakäsittelyä. Myös uusia työpaikkoja tulee kaupungin luoda sille mahdollistetuin keinoin. Yritystonttien esirakentaminen sekä panostus yrityspalveluihin ovat tästä osoituksina. Tunnin juna -hanke on osaltaan tulevaisuuden keskeinen kaupungin kasvun mahdollistaja, ja siihenkin Lohjan tulee edelleen eri tavoin panostaa. Edellä mainitut ovat asioita, jotka korostuvat vuoden 2023 talousarviossa resurssiesitysten näkökulmasta.

Elämästä nauttimisen mahdollistaminen tarkoittaa sitä, että Lohjan kaupungin tulee edelleen luoda ja ylläpitää korkeatasoisia kasvatuksen ja opetuksen peruspalveluita. Tähän liittyen isoja kouluhankkeita onkin kaupungissa jo toteutettu viime vuosina, mutta kouluverkkoon liittyviä toimenpiteitä kaupungilla on vielä edessäkin. Lohjan yhteislyseon lukio on näistä isoin investointikohde vuoden 2023 aikana. Mäntynummen kouluhanke käynnistyy suunnitelmavuosina.

Monipuolisiin liikunnan, kulttuurin ja vapaa-ajan palveluihin liittyen Lohjan kaupunki on ollut viime vuosina aktiivinen ja aktiivisuus jatkuu edelleen. Tennarlin laajentaminen käynnistyy osittain vuoden 2022 aikana, ja jatkuu vuoteen 2024 asti. Järnefeltin liikuntasalin peruskorjaus toteutuu vuoden 2023 aikana. Neidonkeidas-hanke odottaa vielä edessä isoa ratkaisuaan peruskorjaamisen tai uudisrakentamisen vaihtoehtoihin liittyvän päätöksenteon osalta.

Kulttuurin ja matkailun puolella keskeinen päätöksenteollinen asia vuoteen 2023 liittyen tulee olemaan Tytyrin hanke, jonka osalta on nyt luotu uusi, visionäärinen toimintamallin ehdotus. Kulttuurillisia elämyksiä Lohjalla on vuonna 2023 edessä runsain mitoin kaupungin täyttäessä 700 vuotta. Tuon ison ajallisen merkkipaalan juhlistamisen tavat tulevat Lohjan kaupungissa olemaan moninaiset, ja siihen kaupungin hallitus on varannut 200 000 euron erillismäärärahan.

Edellä mainittuja asioita ei saada toteutettua, ellei kaupungissa ole palveluksessa riittävää määrää osaavaa ja motivoitunutta henkilökuntaa. Omasta puolestani on ollut ilo huomata, että viime aikojen mylerryksistä huolimatta kaupungin henkilökunta on korkeaa motivaatiota osoittaen jatkanut sitä erinomaista työtä, jota se koko ajan on tehnyt. Henkilöstöön kaupungin tulee lähiaikoina eri tavoin resurssimielessä sekä motivaation ja osaamisen lisäämisen näkökulmasta panostaa. Tämä onkin nähtävissä esitysten muodossa molemmilla toimialoilla sekä konsernipalveluissa.

Kestävään kasvuun liittyy myös kaupungin taloudesta huolehtiminen. Vuoden 2023 osalta Lohja omaa hyvät taloudellisen menestymisen edellytykset edelleen odotettavissa olevien verotulokertymien myötä. Lohjan kaupungin talousarvioesitys vuodelle 2023 on 12,0 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Vuoteen 2024 siirryttäessä verotulokertymät eivät ennakoidusti enää yhtä vahvasti tulisi tukemaan kaupungin taloutta. Tämän takia vuoden 2023 aikana tulee jo varhaisessa vaiheessa käynnistää keskustelut tulevan aikakauden taloudellisesti kestävästä toimintamallista. Investointien rahoittaminen ja erityisesti riittävän

tulorahoituksen kerryttäminen investointimenojen katteeksi on tulevina vuosina yksi suurimmista ratkaisua vaativista kysymyksistä kaupungin taloudessa. Toimintaympäristön myllerryksen ja hallinnollisten muutosten keskellä yhteistyötä isojen ratkaisujen edessä tarvitaan tavallistakin enemmän.

Tehtäväkentän ja kunnan roolien uudistuessa on myös tärkeää miettiä, miten asioita kunnissa valmistellaan ja miten kuntalaiset otetaan mukaan asioiden suunnitteluun ja päätöksentekoon. Yhtenä osallistamisen keinona kokeillaan vuoden 2023 aikana osallistuvaa budjetointia. Talousarviossa on tähän tarkoitukseen varattu 20 000 euroa.

Kaupungin kehittyminen edellyttää meiltä kasvun tekijöiltä myös rohkeutta uudistua, kasvaa ja herättää keskustelua. Virheitäkään ei pidä pelätä ja jos niitä tapahtuu, asiat korjataan ja menneestä opitaan. Lohja on upea, monimuotoinen kaupunki, oikea kaupunki, jolla on loistavat menestymisen edellytykset. Menestymisen edellytykset tulee osata oikealla tavalla hyödyntää. Viranhaltijoiden, päättäjien, asukkaiden, yritysten ja yhteisöjen hyvä ja hedelmällinen yhteistyö on kaiken perusta.

Uskon, että yhdessä johdatamme tämän hienon kaupungin voimakkaaseen nousukiitoon.

Pekka Puistosalo
vt. kaupunginjohtaja

2. Lohjan talousarvio 2023 pähkinänkuoressa

3. Yleisperustelut

3.1. Taloussuunnittelun tavoitteet ja lähtökohdat

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Sen hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös kolmea tai useampaa vuotta koskeva taloussuunnitelma. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Viimeistään talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on päätettävä kunnan tuloveroprosentista, kiinteistöveroprosentista sekä muiden verojen perusteista. Vuoden 2023 tulo- ja kiinteistöveroprosentit on ilmoitettava verohallitukselle viimeistään marraskuun 17. päivänä 2022. Sote-siirtymän vuoksi kaikkien kuntien on määrättävä vuoden 2023 tuloveroprosentiksi vuoden 2022 tuloveroprosentti vähennettynä 12,64 prosenttiyksiköllä. Lohjan kaupungin veroprosentti vuonna 2023 on 7,86 %. Vuoden 2023 talousarvio ei sisällä verojen korotuksia.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Talousarvioon otetaan toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja taloussuunnitelmassa tai niiden hyväksymisen yhteydessä on päätettävä myös toimenpiteistä, joilla edellisen vuoden taseen osoittama alijäämä ja talousarvion laatimisvuonna kertyväksi arvioitu alijäämä suunnittelukaudella katetaan. Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelma-osa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kuntalain 112 §:n mukaan kunnan kirjanpitovelvollisuudesta, kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä on sen lisäksi, mitä kuntalaissa säädetään, soveltuvin osin voimassa, mitä kirjanpitolaissa säädetään. Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto antaa ohjeita ja lausuntoja kirjanpitolain soveltamisesta. Kuntalain 113 §:n mukaan tilikaudelta on laadittava tilinpäätös, johon kuuluvat tuloslaskelma, tase ja niiden liitetiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus.

3.2. Taloussuunnitteluprosessi

Kaupunginhallitus antoi vuotta 2023 koskevan talousarvion raamin kokouksessaan 6.6.2021 § 188. Talousarvion raamilaskelma vuodelle 2023 valmisteltiin vuoden 2021 tilinpäätöksen, vuoden 2022 talousarvion ja vuotta 2022 koskevien talousennusteiden pohjalta. Talousarvioraamin asettamisella käynnistettiin kaupungin talousarvion ja taloussuunnitelman laatiminen.

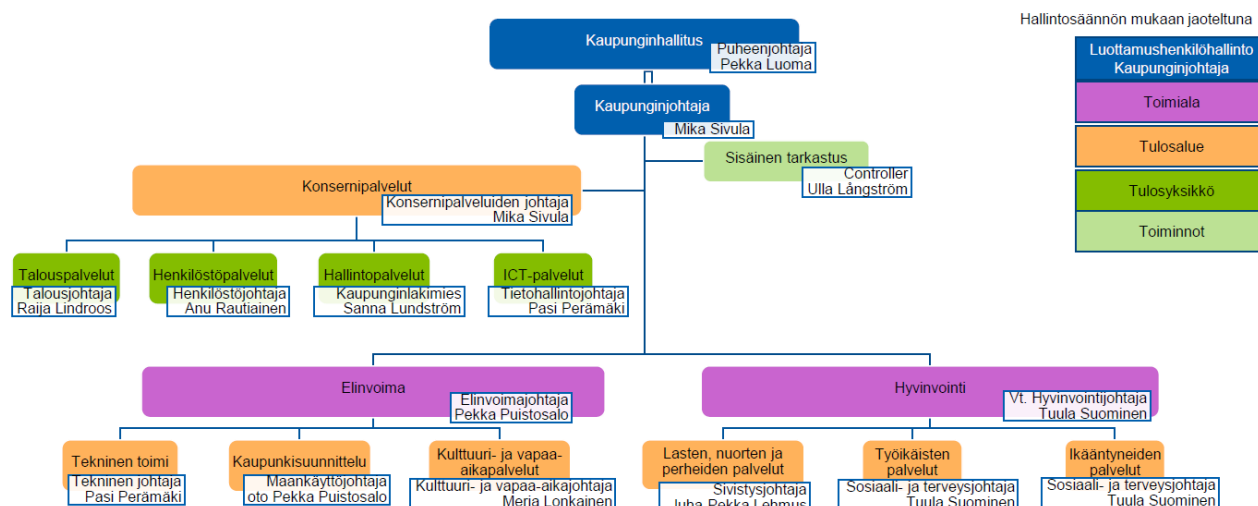
Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan, inflaatio, nousevat korot sekä energiamarkkinoiden epävarmuus vaikuttivat siihen, että vuoden 2023 talousarvion valmistelu on jouduttu tekemään varsin epävarmassa tilanteessa. Sen lisäksi, että talouden tilanne on vaikea, todellista talouden laskentapohjaa on ollut sote-uudistuksen vuoksi vaikea määritellä tarkasti.

Vuoden 2023 talousarviovalmistelu on edennyt siten, että lautakunnat antoivat omat esityksensä vuoden 2023 talousarviosta 30.9.2022 mennessä. Talousarvion 2023 valmistelutilannetta ja lähtökohtia kaupunginjohtajan talousarvioesitykseen sekä lautakuntien esityksiä käsiteltiin valtuustoseminaarissa 7.10.2022.

Kaupunginhallitus käsittelee talousarvioesitystä 24.10.2022 ja kaupunginvaltuusto kokouksessaan 16.11.2022. Lautakunnat vahvistavat tehtäväalueensa käyttösuunnitelmat talousarvion hyväksymisen jälkeen viimeistään tammikuussa 2023.

3.3. Lohjan kaupungin organisaatio

Lohjan kaupungin organisaatio hallintosäännön mukaan jaoteltuna:

Syksyllä 2022 tuodaan päätöksentekoon organisaatiomuutos 1.1.2023 alkaen. Muutoksessa organisaatio muodostuu edelleen kahdesta toimialasta: Sivistys- ja Kaupunkirakenne-toimiala, sekä Konsernipalvelut-vastuualueesta. Sivistys-toimialalla on kaksi lautakuntaa: Sivistyslautakunta sekä Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta. Kaupunkirakenne-toimialalla on niin ikään kaksi lautakuntaa: Tekninen lautakunta ja Kaupunkikehityslautakunta. Kaupunginhallituksen alle tulee uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen jaosto, joka vastaa 1.1.2023 lähtien mm. hyvinvoinnin edistämisen kaupunkitasoisesta koordinaatiosta.

Päätökset organisaatiomuutoksesta tehdään valtuustossa syksyn 2022 aikana. Organisaatiokuva päivitetään ja lisätään talousarvioon, kun päätökset organisaatiomuutoksista on tehty.

Vuoden 2023 talousarvio on laadittu uuden organisaatorakenteen pohjalta.

3.4. Taloudelliset lähtökohdat

3.4.1. Yleinen talouskehitys

Valtiovarainministeriön 19.9.2022 julkistamassa taloudellisessa katsauksessa (58/2022) esitetään vuosien 2022–2024 taloudellista kehitystä koskeva ennuste. Bruttokansantuotteen (BKT) arvioidaan kasvavan Suomessa 1,7 % v. 2022. BKT:n kasvu hidastuu 0,5 prosenttiin v. 2023. Hyödykkeiden ja energian hintojen nousu on jatkunut arvioitua nopeampana. Kuluttajahintojen nousu leikkaa kotitalouksien ostovoimaa, kulutusta ja talouden kasvua. Vuosina 2024–2026 BKT:n kasvun arvioidaan olevan talouden potentiaalista kasvua nopeampaa, noin 1,4 % vuosittain.

Kuluttajahintojen nousu on kiihtynyt jo lähes 8 %:iin ja keskimääräisen nousun arvioidaan olevan 6,5 % prosenttia tänä vuonna. EU-komission heinäkuun ennusteen mukaan keskimääräisen vuotuisen inflaation ennustetaan vuonna 2022 olevan euroalueella 7,6 prosenttia ja koko EU:ssa 8,3 prosenttia. Vuonna 2023 inflaatio olisi noin 4–5 %.

EKP on nostanut ohjauskorkoa kahdesti ja nostoja tullaan jatkamaan. Inflaatio ja korkotason nousu heikentävät ostovoimaa ja taittavat investointien kasvun, mistä yleensä seuraa, että talouden kasvu hidastuu ja taantuman riski on kohonnut.

Toimintaympäristön epävarmuus on heikentänyt kuluttajien luottamusta omaan talouteensa, mikä näyttäisi siirtävän etenkin kestokulutushankintoja myöhempään ajankohtaan. Hintojen nousu syö kotitalouksien ostovoimaa ja pitää kulutuksen kasvun vaisuna. Työllisyyden kasvusta huolimatta kotitalouksien reaalitytulot supistuvat ja kotitalouksien säästämisaste painuu nollan tuntumaan.

Vahvana jatkuva asuinrakentaminen kannattelee investointeja. Muut yksityiset investoinnit supistuvat, kun luottamuksen heikkeneminen siirtää investointeja tulevaisuuteen.

Työllisyyden kasvu hidastuu nopean kasvun jälkeen. Tästä huolimatta työllisyys kasvaa noin kaksi prosenttia tänä vuonna. Pula osaavasta työvoimasta heikentää edellytyksiä kasvattaa tuotantoa. Tänä vuonna solmittujen palkkasopimusten korotukset ovat yleisimmin olleet noin kaksi prosenttia, eli hieman suurempia kuin viime vuonna. Osaajien suuren kysynnän vuoksi palkkaliukumien arvioidaan kasvavan v. 2022.

Nopea työllisyyden ja kulutuksen kasvu ovat kasvattaneet verotuloja ja vahvistaneet julkista taloutta vuosina 2021 ja 2022. Kun talouden kasvu hidastuu, julkisen talouden alijäämät ja velkasuhde alkavat kasvaa uudelleen. Mittavat tukitoimet sekä väestön ikääntymisestä aiheutuvat jatkuvasti kasvavat menot heikentävät myös julkista taloutta. Kasvavat velanhoitokulut ovat pois muusta julkisesta rahankäytöstä ja kaventavat julkisen talouden ennestäänkin niukkoja puskureita. Valtiovarainministeriön arvion mukaan julkisyhteisöjen menojen ja tulojen rakenteellinen epätasapaino on mittava eikä julkisen talouden rahoitus ole kestävällä pohjalla pitkällä aikavälillä.

3.4.2. Kuntatalouden tilanne

Kuntatalouden vuosi 2022 näyttää talouden tunnuslukujen perusteella hyvältä. Ennusteen mukaan verotulojen hyvä kasvu pitää vuosikatteen likimain viime vuoden tasolla ja toiminnan ja investointien rahavirta kääntyy positiiviseksi.

Vuosi 2023 on Suomen julkisessa hallinnossa ja myös kuntataloudessa historiallinen vuosi. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävät siirretään hyvinvointialueille ja niitä vastaava rahoitus valtiolle. Kuntien tulot sekä menot lähes puolittuvat uudistuksen seurauksena. Väestön ikääntyminen on lisännyt hoito- ja hoivapalvelujen tarvetta ja siten kuntatalouden menopaineita jo pitkään, mutta sote-uudistuksen myötä nämä vaikeasti ennakoitavat ja nopeasti kasvavat menot siirtyvät hyvinvointialueiden vastuulle. Kaikkia Suomen ikärakenteeseen liittyviä kuntatalouteen kohdistuvia taloudellisia haasteita sote-uudistus ei kuitenkaan poista, sillä väestömuutoksen vaikutukset ulottuvat talouden rakenteisiin useampaa kautta ja vaikuttavat myös esimerkiksi investointeihin ja käyttöomaisuuteen.

Vuoteen 2023 ajoittuu myös hallituskauden päätyminen. Monet hallituksen määräaikaiset toimet lakkaavat ja kuntataloudesta poistuu merkittävä määrä esimerkiksi covid-19-avustuksia ja opetuksen laatu- ja tasa-arvohankkeita. Oppivelvollisuuden laajentaminen etenee kuitenkin uudella ikäluokalla, mikä nostaa kuntataloudelle kohdistetun rahoituksen yli 70 milj. euroon vuonna 2023. Lisämenoja aiheutuu myös Ukrainan sotaa paenneiden maahanmuutosta, josta syntyviä kuluja muun muassa varhaiskasvatuksessa, perusopetukseen valmistavassa opetuksessa ja kotouttamisessa hallitus on sitoutunut korvaamaan kunnille.

Kuntatalouteen luettavat tehtävät painottuvat sote-uudistuksen jälkeen entistä vahvemmin varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, joiden yhteenlaskettu palvelutarve on laskeva koko 2010-luvun jatkuneen syntyvyyden alenemisen vuoksi. Kehitysarviossa palvelutarpeen laskua on kuitenkin tuttuun tapaan hieman pehmennetty, sillä laskennallista säästöpotentiaalia ei ole mahdollista hyödyntää kaikissa kunnissa ainakaan kovin nopeasti. Lisäksi varhaiskasvatukseen osallistuneiden lasten määrään vaikuttaa myös osallistumisaste, joka on ollut viime vuosina kasvussa. Selvää kuitenkin on, että nuorten ikäluokkien pienentyminen avaa osalle kunnista säästömahdollisuuksia, joihin on reagoitava nopeasti talouden tasapainottamiseksi ja laadukkaan opetuksen turvaamiseksi.

Vuonna 2023 kuntatalous vahvistuu väliaikaisesti, kun kunnille kertyy veroja vielä aiemmilta verovuosilta sote-uudistusta edeltäneillä korkeammilla veroprosenteilla ja jako-osuuksilla. Pidemmällä aikavälillä kuntataloudessa on kuitenkin tulojen ja menojen rakenteellinen epätasapaino. Kokonaismenot pysyvät vuosina 2024–2026 hieman tuloja suurempina. Lisäksi sote- ja pelastustoimen palveluiden siirtyessä hyvinvointialueille kuntien mahdollisuudet tasapainottaa talouttaan menoja sopeuttamalla kaventuvat.

Kuntien verotulot laskevat sote-uudistuksen myötä. Kunnallisveron alentaminen toteutetaan alentamalla kaikkien kuntien kunnallisveroprosentteja tasasuuruudesta 12,64 prosenttiyksiköllä. Lisäksi yhteisöverotulojen jako-osuutta pienennetään kolmanneksella ja valtion jako-osuutta kasvatetaan vastaavalla summalla. Yhteisöveron jako-osuuteen tehdään ensi vuonna korjaus varhaiskasvatusmaksujen alentamiseen ja yksityisen hoidon tuen hoitolisän korotukseen liittyen. Muutoksen arvioidaan lisäävän kuntien verotuloja vuonna 2023 noin 90 milj. euroa. Sote-uudistuksella ei ole vaikutusta kiinteistöveroon. Verotuloihin tehtävien muutosten myötä kiinteistöveron suhteellinen osuus kuntien verotuloista kaksinkertaistuu nykyiseen verrattuna. Vuonna 2023 kuntien verotulojen arvioidaan laskevan 47 prosenttia.

Kuntien valtionapujen taso alenee, kun peruspalvelujen valtionosuudesta ja veromenetysten korvauksista siirretään 70 % hyvinvointialueiden rahoitukseen ja kun sosiaali- ja terveydenhuollon valtionavustukset siirtyvät pääosin kunnilta hyvinvointialueille. Vuonna 2023 valtionavut kuntatalouteen ovat kokonaisuudessaan noin 5,4 miljardia euroa, josta peruspalvelujen valtionosuus on noin 2,7 miljardia euroa. Valtion toimenpiteiden nettovaikutus kuntatalouteen on vuoden 2022 varsinaiseen talousarvioon verrattuna lähellä neutraalia. Hallitusohjelman mukaiset tehtävien ja velvoitteiden lisäykset on tehty pääosin jo aikaisempina vuosina, ja osa määräaikaisista lisäyksistä valtionavustuksiin puolestaan päättyy vuoden 2022 lopussa.

Kuntien kustannuskehitystä kuvaavan peruspalvelujen hintaindeksin muutos on vuonna 2023 noin 3,8 prosenttia. Painoarvoltaan merkittävin kustannuskehitykseen vaikuttava tekijä on kunta-alan ansiokehitys, jota kasvattaa kesäkuun alussa saavutettu kunta-alan sopimusratkaisu. Kuntatalouden jäljelle jäävistä kustannuksista suurin osa syntyy varhaiskasvatuksen sekä koulutuksen järjestämisestä. Näiden palvelujen palvelutarve on kuitenkin laskeva tulevana

vuosina. Jotta palvelutarpeen pieneneminen toteutuisi menosäästöinä, on kunnissa valmistauduttava sopeuttamaan palvelutuotantoa ottaen huomioon palvelutarpeen muutokset.

Investointien nopeimman kasvuvaiheen arvioidaan olevan takanapäin, mutta kasvukeskusten investointipaineiden ja koko maan laajuisen korjausvelan vuoksi investointitarpeet pysyvät edelleen mittavina. Kuntatalouden investointitarpeet pysyvät mittavina muun muassa rakennuskannan iän, muuttoliikkeen ja toimintaympäristön muutosten vuoksi. Näistä syistä johtuen tuottavuutta ja tehokkuutta lisäävien rakenteellisten uudistusten tarve tulee säilymään sote-uudistuksen jälkeenkin. Myös ilmastonmuutoksen hillintä ja sen vaikutuksiin varautuminen edellyttävät kunnilta uusien toimintatapojen käyttöönottoa sekä investointeja muun muassa vihreään siirtymään. Talouden epävarmat näkymät, resurssihaasteet sekä kasvavat kustannukset saattavat kuitenkin siirtää investointeja tuleville vuosille. Lisäksi korkoympäristön normalisoituminen useamman vuoden vallinneen epätavallisen tilanteen jälkeen on alkanut. Korkotason nousu kiristää entisestään velkaantunutta kuntataloutta.

3.4.3. Valtionosuudet vuonna 2023

Valtionosuusjärjestelmän tavoitteena on kuntien vastuulla olevien julkisten palvelujen saataavuuden varmistaminen tasaisesti koko maassa siten, että kansalaiset voivat saada tietyn tasoiset peruspalvelut asuinpaikastaan riippumatta. Tämä toteutetaan tasaamalla palvelujen järjestämisen kustannuseroja sekä kuntien välisiä tulopohjaeroja.

Rakenteellisesti Suomen valtionosuusjärjestelmä koostuu kahdesta osasta:

1. Kustannus- ja tarve-erojen tasauksesta ja
2. Tulopohjan tasauksesta.

Kustannuserojen tasauksen laskentaperusteena ovat asukasmäärän ja ikärakenteen lisäksi erilaiset olosuhdetekijät. Toisena valtionosuusjärjestelmän kiinteänä osana kuntien tulopohjaa tasataan kunnan verotulojen perusteella.

Suomen järjestelmässä merkittävämpi rooli on kustannuserojen tasauksella, jonka kautta valtion raha ohjataan järjestelmään. Verotuloihin perustuva valtionosuuden taseus puolestaan on kuntien välinen. Järjestelmää täydentää tilapäisissä taloudellisissa vaikeuksissa oleville kunnille myönnettävä harkinnanvarainen valtionosuuden korotus.

Kunnan valtionosuusrahoitus muodostuu myös hallinnollisesti kahdesta osasta:

1. valtiovarainministeriön hallinnoimasta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (1704/2009) ja
2. opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisesta opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudesta, jota hallinnoi opetus- ja kulttuuriministeriö.

Valtionosuusrahoitus maksetaan kunnille ja muille rahoituksen saajille yhtenä eränä jokaisen kuukauden 11. päivään mennessä. Valtionosuusrahoitus on yleiskatteellinen tuloerä, jota ei ole korvamerkitty tiettyjen palvelujen järjestämiseen, vaan rahoituksen saaja päättää itse valtionosuusrahoituksensa tarkoituksenmukaisimmasta käytöstä.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentti alenee 2,08 prosenttiyksikköä ja on 22,09 % vuonna 2023 (23,59 % vuonna 2022).

Uusina ja laajenevina tehtävinä on otettu huomioon

- oppivelvollisuuden laajentaminen (1,0 miljoonaa euroa),
- varhaiskasvatuksen tuki (8,75 miljoonaa euroa),
- turvallinen opetukseen palaaminen opetuksesta epäämisen jälkeen (0,35 miljoonaa euroa),
- alueelliset opiskeluhuollon yhteistyöryhmät (0,27 miljoonaa euroa),
- kuntien opiskeluhuoltosuunnitelmat (0,06 miljoonaa euroa),
- sitouttava kouluyhteistyö (3,33 miljoonaa euroa),
- juomavesidirektiivin toimeenpano (1,28 miljoonaa euroa) sekä
- varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat (0,376 miljoonaa euroa).

Lohjan kaupungin valtionosuuksien on arvioitu vuonna 2023 olevan 31,5 milj. euroa.

3.4.4. TE-palveluiden siirto 2025

Hallitus linjasi kevään 2021 puoliväliriihessä TE-palveluiden siirrosta paikallistasolle. Linjaus liittyy hallitusohjelman työllisyystavoitteeseen ja kuntien vastuun vahvistamiseen työllisyyspalveluissa.

Uudistuksen tavoitteena on palvelurakenne, joka edistää parhaalla mahdollisella tavalla työntekijöiden nopeaa työllistymistä ja lisää työ- ja elinkeinopalvelujen tuottavuutta, saatavuutta, vaikuttavuutta ja monipuolisuutta. TE-palvelujen siirto kunnille tuo palvelut lähemmäksi asiakkaita. Kun työllisyyspalvelut, kunnan koulutuspalvelut sekä elinkeinopalvelut ovat saman järjestäjän vastuulla tukevat palvelut nopeamman työllistymisen tavoitetta. Kunnilla on hyvät lähtökohdat tarjota asiakkaille kohdennettuja ja paikallisten työmarkkinoiden tarpeisiin sopivia palveluja.

Siirron yhteydessä kunnille luodaan rahoitusmalli, joka kannustaa niitä kehittämään toimintaansa työllisyyttä edistäväksi siten, että uudistuksella saavutetaan 7 000–10 000 lisätyöllistä.

Uudistuksessa huomioidaan palvelujen yhdenvertainen saatavuus. Myös kielellisten oikeuksien toteutuminen ja heikommassa työmarkkina-asemassa olevien palvelut turvataan.

TE-palvelujen siirron valmistelun rinnalla hallitus valmistelee useita muita työnhakijoiden palveluja parantavia ja työllisyyttä edistäviä uudistuksia. Positiivinen työllisyysvaikutus syntyy näiden uudistusten yhteisvaikutuksesta.

TE-palvelujen siirtoa koskeva hallituksen esitys annettiin eduskunnalle 6.10.2022. Kunnille palveluiden järjestämismääräys siirtyisi 1.1.2025.

3.4.5. Lohjan kaupungin talous

Lohja

Ulkoiset ja sisäiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	114 424	104 702	84 915	-18,9 %	85 292	85 671
TOIMINTAKULUT	-368 646	-379 247	-194 485	-48,7 %	-197 987	-201 728
TOIMINTAKATE	-254 046	-274 425	-109 570	-60,1 %	-112 695	-116 057

Ulkoiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	62 261	52 171	37 625	-27,9 %	38 001	38 381
TOIMINTAKULUT	-316 483	-326 716	-147 195	-54,9 %	-150 697	-154 438
TOIMINTAKATE	-254 046	-274 425	-109 570	-60,1 %	-112 695	-116 057

Sisäiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	52 163	52 532	47 290	-10,0 %	47 290	47 290
TOIMINTAKULUT	-52 163	-52 532	-47 290	-10,0 %	-47 290	-47 290
TOIMINTAKATE	0	0	0	***	0	0

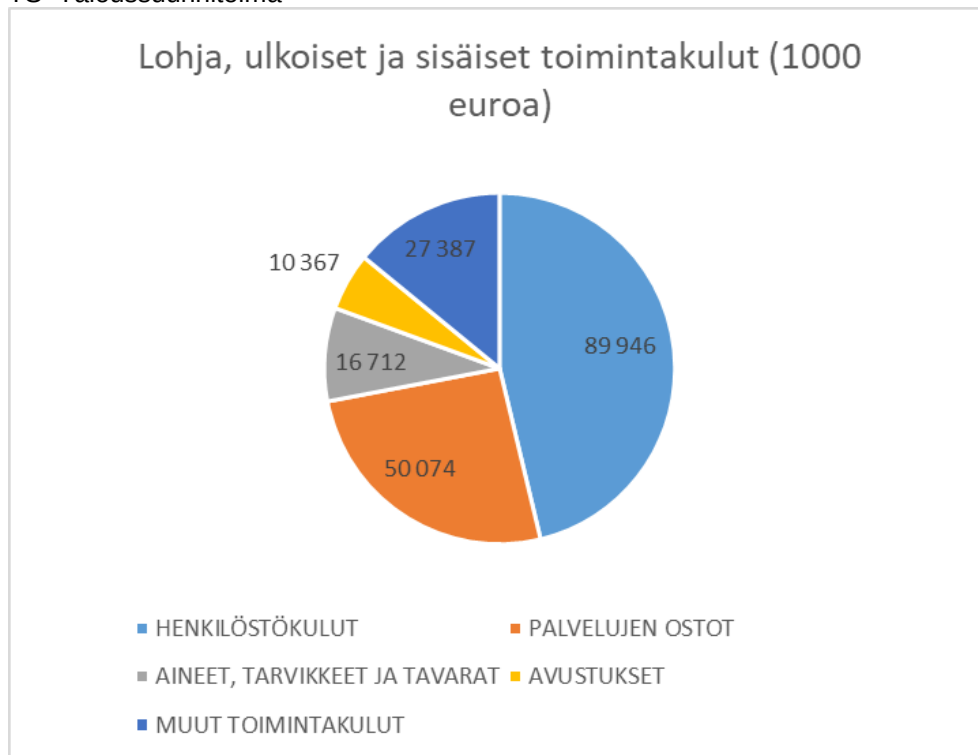
TP= Tilinpäätös

TA+Muutos=Talousarvio+valtuuston hyväksymät muutokset talousarvioon

KH/KV=Talousarvion käsittelyvaihe

Muutos-%= Muutos vuoden 2022 talousarviosta vuoden 2023 talousarvioon

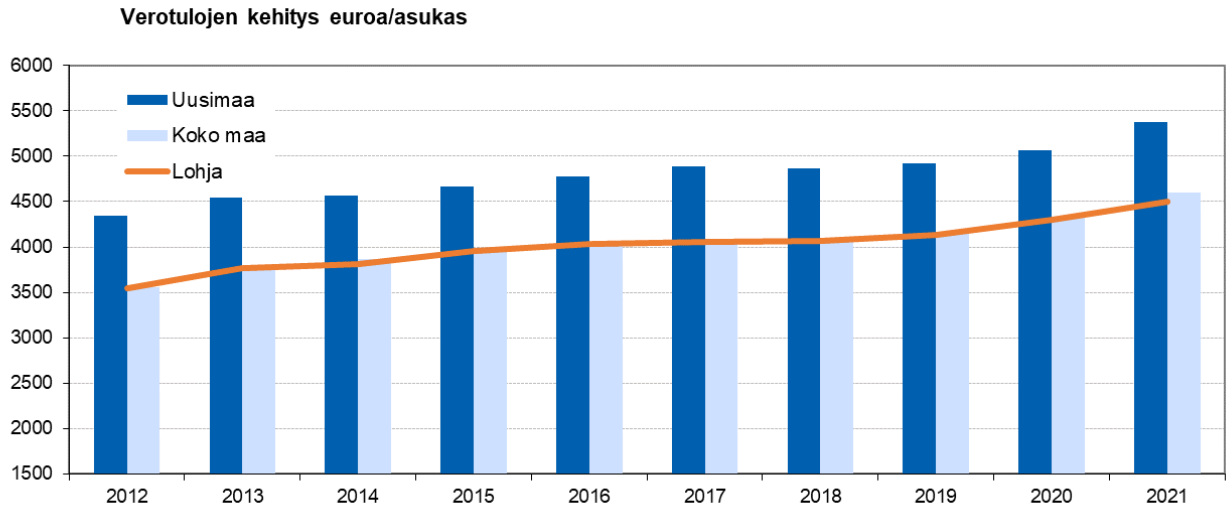
TS=Taloussuunnitelma

Tuloslaskelma

Lohja (ulkoiset ja sisäiset, 1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT						
MYYNITUOTOT	41 596	42 846	38 036	-11,2	38 181	38 327
MAKSUTUOTOT	19 253	17 639	5 814	-67,0	5 871	5 930
TUET JA AVUSTUKSET	15 889	8 160	3 297	-59,6	3 330	3 363
MUUT TOIMINTATUOTOT	37 686	36 057	37 769	4,7	37 910	38 051
TOIMINTATUOTOT	114 424	104 702	84 915	-18,9	85 292	85 671
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	177	120	0	-100,0	0	0
TOIMINTAKULUT						
HENKILÖSTÖKULUT	-133 501	-139 486	-89 946	-35,5	-92 655	-95 249
PALKAT JA PALKKIOT	-106 143	-110 469	-72 000	-34,8	-74 163	-76 239
HENKILÖSIVUKULUT	-27 358	-29 017	-17 946	-38,2	-18 493	-19 010
ELÄKEKULUT	-22 803	-24 546	-14 869	-39,4	-15 319	-15 747
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-4 556	-4 471	-3 077	-31,2	-3 174	-3 263
PALVELUJEN OSTOT	-170 243	-173 469	-50 074	-71,1	-50 406	-50 944
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-18 046	-17 982	-16 712	-7,1	-16 956	-17 283
AVUSTUKSET	-14 418	-15 294	-10 367	-32,2	-10 522	-10 732
MUUT TOIMINTAKULUT	-32 439	-33 016	-27 387	-17,0	-27 448	-27 521
TOIMINTAKULUT	-368 646	-379 247	-194 485	-48,7	-197 987	-201 728
TOIMINTAKATE	-254 046	-274 425	-109 570	-60,1	-112 695	-116 057
VEROTULOT	206 932	207 220	107 850	-48,0	104 096	105 355
VALTIONOSUUDET	79 501	87 100	31 500	-63,8	28 419	27 467
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT						
KORKOTUOTOT	1 277	142	140	-1,4	140	140
MUUT RAHOITUSTUOTOT	1 806	1 870	1 800	-3,7	1 500	1 500
KORKOKULUT	-2 958	-1 700	-2 000	17,6	-2 200	-2 400
MUUT RAHOITUSKULUT	-265	-40	-260	550,0	-260	-260
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-140	272	-320	-217,6	-820	-1 020
VUOSIKATE	32 247	20 167	29 460	46,1	19 000	15 745
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-15 788	-17 621	-17 501	-0,7	-18 000	-19 200
TILIKAUDEN TULOS	16 459	2 546	11 959	369,7	1 000	-3 455
POISTOERON MUUTOS	67	57	57	0,0	57	57
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	16 526	2 603	12 016	361,6	1 057	-3 398

Verotulojen kehitys

Lähteet: Tilastokeskus ja Kuntaliitto

Lohjan vuosittainen verotulokertymä asukasta kohden laskettuna on koko 2000-luvun ollut Uudenmaan kuntien vastaavaa keskiarvotasoa alempi. Ero on ollut suurimmillaan 878 euroa. Koko maan osalta tarkasteltuna Lohja on ollut hyvin lähellä maan keskiarvoa koko tarkastelujaksolla vv. 2012-2021, lukuun ottamatta vuotta 2021.

Verotulot euroa/asukas

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Koko maa	3560	3787	3870	3967	4016	4090	4065	4166	4326	4600
Uusimaa	4340	4547	4569	4670	4777	4885	4870	4921	5071	5378
Lohja	3550	3768	3814	3955	4033	4058	4071	4136	4298	4500

Lähteet: Tilastokeskus ja Kuntaliitto

Verotulot/asukas verrattuna Uuteenmaahan

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Lohja vs. Uusimaa	-790	-779	-755	-715	-744	-827	-799	-785	-773	-878
Lohja vs. koko maa	-10	-19	-56	-12	17	-32	6	-30	-28	-100

Lähteet: Tilastokeskus ja Kuntaliitto

3.4.6. Talouden tasapainottamisohjelma v. 2019-2024

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt vuosia 2019-2021 koskevan talouden tasapainottamisohjelman 15.5.2019 ja vuosia 2021-2024 koskevan talouden tasapainottamisohjelman 7.10.2020. Talouden tasapainottamisohjelmilla pyritään saamaan yhteensä noin 14,2 milj. euron säästöt käyttötalousmenoihin.

Talouden tasapainottamisohjelma vv. 2019-2021

Esitys lautakunnittain, euroa	2019	2020	2021	Yhteensä	Osuus, %
Elinvoima/Palvelutuotantolautakunta	6 500	1 693 150	773 500	2 473 150	27,5 %
Elinvoima/Vetovoimalautakunta	261 600	742 300	219 000	1 222 900	13,6 %
Hyvinvointi/Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta	391 400	968 500	1 159 000	2 518 900	28,0 %
Hyvinvointi/Sosiaali- ja terveyslautakunta	887 080	1 264 650	469 000	2 620 730	29,2 %
Yhteiset	5 000	38 000	105 000	148 000	1,6 %
Yhteensä	1 551 580	4 706 600	2 725 500	8 983 680	100,0 %

Talouden tasapainottamisohjelma vv. 2021-2024

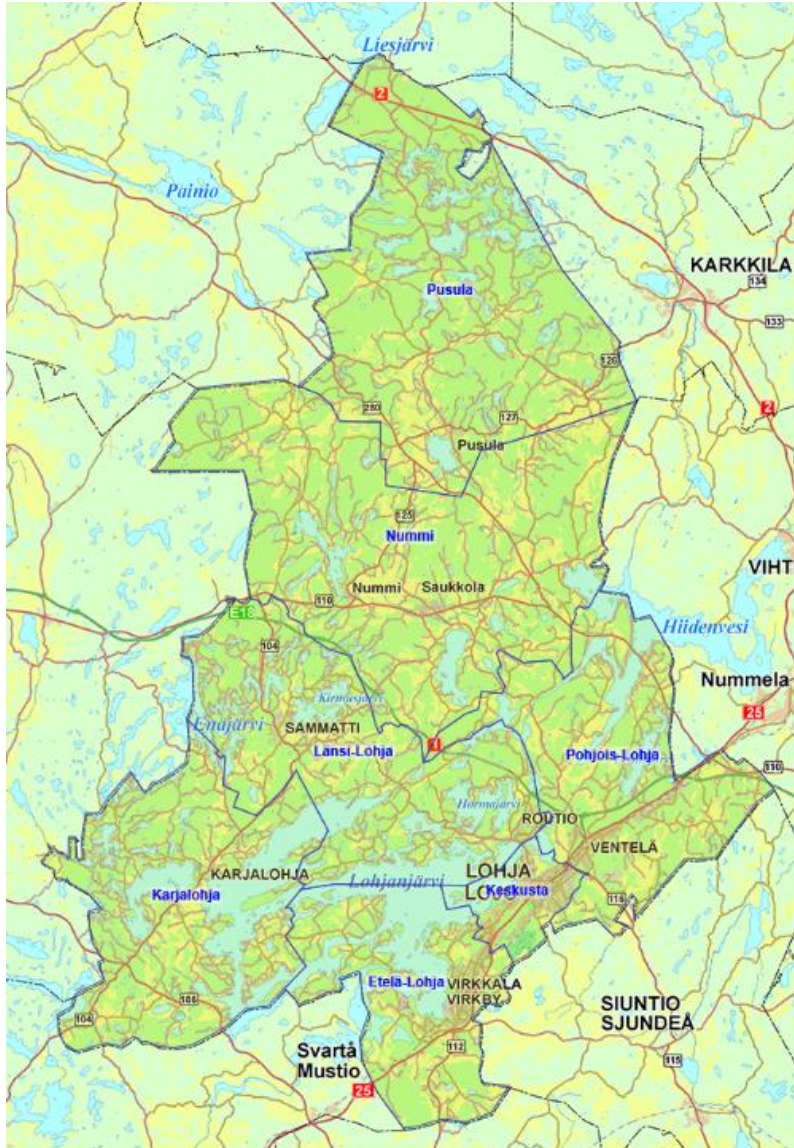
Esitys lautakunnittain, euroa	2021	2022	2023	2024	yhteensä	Osuus, %
Hyvinvointi/Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta,	265 400	1 413 000	1 443 500	1 406 500	4 528 400	76,0
sis. tila- ja ateriakustannukset,	265 400	583 800	377 600	406 900	1 633 700	
joista yht. 600 000 e elinvoiman säästöissä	-134 000	-173 000	-127 000	-166 000	-600 000	
Hyvinvointi/Sosiaali- ja terveyslautakunta	60 000	0	0	300 000	360 000	7,0
Elinvoima/Palvelutuotantolautakunta	156 000	164 000	159 000	166 000	645 000	12,5
josta palveluverkkoon liittyvät kustannukset	111 000	164 000	159 000	166 000	600 000	
Elinvoima/Vetovoimalautakunta	153 000	30 000	55 000	0	238 000	4,6
Yhteensä	500 400	1 434 000	1 530 500	1 706 500	5 171 400	100,0

Kaupunginvaltuusto päätti 17.8.2022 § 92, että vuoden 2023 osalta tasapainottamistoimenpiteet, mukaan lukien vv. 2019-2021 toteutumattomat toimenpiteet, otetaan huomioon siltä osin kuin se toiminnan näkökulmasta on mahdollista ja tarkoituksenmukaista.

Lisäksi valtuusto päätti, että talouden tasapainottamisohjelmaa vv. 2021-2024 tulee tarkastella uudelleen vuosien 2023 ja 2024 osalta viimeistään vuoden 2024 talousarvion käsittelyn yhteydessä.

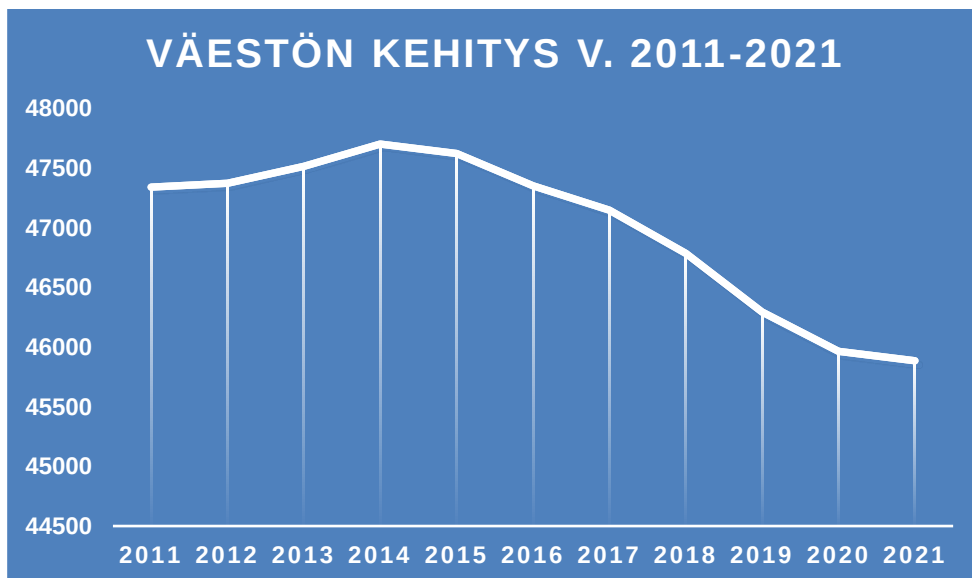
3.5. Toimintaympäristö

3.5.1. Väestön kehitys ja muuttoliike

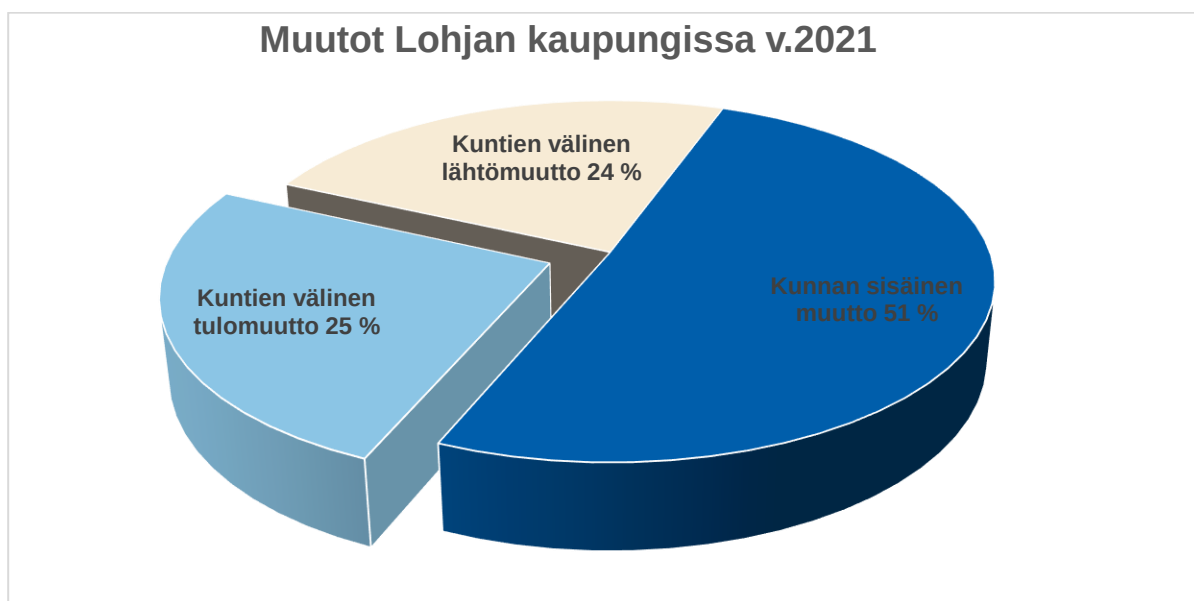

Lohjan kaupungin väkiluvun muutos on vuosina 2011-2021 vaihdellut +0,39 % ja -1,05 % välillä verrattuna edelliseen vuoteen. Vuoden 2014 jälkeen väkiluvun kehitys on ollut negatiivista, mutta vuoden 2018 jälkeen negatiivinen muutos on pienentynyt vuosittain. Vuonna 2021 muutos kääntyi positiiviseksi ollen +0,24 %.

Muuttajat vaikuttavat, paitsi väestön määrään, myös sen rakenteeseen, millä on erittäin suuri vaikutus kuntien talouden ja palvelujen kannalta. Muuttoliikkeen taloudelliset ja sosiologiset vaikutukset koskettavat sekä lähtevää että vastaanottavaa muuttoliikkeen aluetta. Muuttovirrat kahden kohteen välillä ovat toisinaan merkittävästi erilaiset, ja niiden vaikutus saattaa tällöin ylläpitää tai voimistaa jo lähtökohtaisesti epätasapainoista väestörakennetta tai toisaalta aikaansaada merkittäviä muutoksia tulo- tai lähtöalueen väestön profiiliin.

Lähde: Tilastokeskus

Lähde: Tilastokeskus

Valikoivuudella on siis merkitystä yksittäiselle kunnalle, sillä sen verotulot sekä erilaisiin kunnallisiin palveluihin kuluvat määrärahat määräytyvät kuntalaisten ominaisuuksien mukaan. Suomalainen kuntien verotuskäytäntö tekee väestömäärästä strategisen muuttujan. Kaksi suurinta tuloerää ovat nimittäin verotulot ja valtionosuudet. Veropohjan kannalta on keskeistä, millainen tulotaso siellä asuvilla ja ennen kaikkea sinne ja sieltä muuttavilla on.

Muuttoliikkeen lisätessä kunnan väestöä aiheutuu siitä paineita kunnan palvelutuotannolle sekä haasteita asuntoalueiden kaavoitukselle ja asuntojen uudistuotannolle. Muuttoketjututkimuksissa on todettu muuttajien suuntautuvan lähinnä vanhaan asuntokantaan. Asumisen kysyntä kokonaisuudessaan kuitenkin lisääntyy. Negatiivinen nettomuutto puolestaan pienentää

palvelutarpeita jättäen niitä joskus vajaakäyttöön, ja ikään sidottujen palvelujen tarve voi muuttua tasaisellakin muuttotaseella, jos muuttovirrat eroavat toisistaan ikärakenteeltaan.

Väestö kunnan osa-alueittain v. 2013 – 2021

Asukkaita **Lohjan keskustan alueella** oli vuoden 2021 lopussa 16 907.

Pohjois-Lohjan väestörakenne on lohjalaisittain edelleen ”nuorinta”, sillä 0–15-vuotiaiden osuus 19,9 % on suurin ja 65 vuotta täyttäneiden osuus 19,3 % on pienin muihin osa-alueisiin verrattuna.

Karjalohjan alueella 65 vuotta täyttäneiden osuus 28,9 % on suurin Lohjan muihin osa-alueisiin verrattuna.

Osa-alue, ikäryhmittäin (2021)	0 - 6	7 - 12	13 - 15	16 - 18	19 - 49	50 - 64	65 - 74	75 -	Kaikki
444 Lohja - Lojo	2 674	3 253	1 804	1 707	14 826	10 100	6 432	5 192	45 988
4441 Etelä- Lohja	449	633	367	333	2 734	1 888	1 184	918	8 506
4442 Länsi- Lohja	287	309	169	159	1 505	987	643	472	4 531
4443 Poh- jois-Lohja	574	711	397	372	2 842	1 908	993	636	8 433
4445 Lohja- keskusta	951	1 080	612	599	5 488	3 457	2 467	2 253	16 907
4446 Karja- lohja	89	93	51	39	381	335	242	175	1 405
4447 Nummi	188	238	116	106	1 025	886	502	383	3 444
4448 Pusula	118	137	70	69	623	504	325	294	2 140
444999999 Tuntematon	18	52	22	30	228	135	76	61	622

Lähde: Tilastokeskus

Etelä-Lohjan alueet: Teutari, Kukumäki-Kirkniemi, Lohjansaari, Virkkala -Tuusanlahti, Vappula, Maksjoki, Paila

Länsi-Lohjan alueet: Karstu - Karnainen, Paloniemi - Hiittinen, Routio, Sammatti

Pohjois-Lohjan alueet: Immula - Veijola, Ventelä - Keskusta, Perttilä, Lempola, Lohjanharju, Laakspohja - Santoja, Koikkala - Paksalo, Maikkala - Lehmijärvi, Uusniitty, Muijala - Nummenkylä

Lohja keskustan alueet: Hiidensalmi, Pitkäniemi, Keskusta, Moisio, Myllylampi, Ojamo, Keskilohja, Gunnarla, Gruotila

Karjalohjan alueet: Karjalohja kirkonkylä, Pohjois-Karjalohja, Etelä-Karjalohja, Karkali-Lohjansaari

Nummen alueet: Saukkola, Nummi kirkonkylä, Koisjärvi-Hyrsylä, Valkerpyy, Järvenpää, Hirvijoki

Pusulan alueet: Pusula kirkonkylä, Ikkala, Pusulan järvisetu

Osa-alue	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
444 Lohja - Lojo	47 703	47 624	47 353	47 149	46 785	46 296	45 965	45 886	45 988
444101 Teutari	599	580	575	588	593	588	574	549	527
444102 Kukkumäki-Kirk-niemi	950	952	965	963	932	928	919	940	919
444103 Lohjansaari	424	404	393	375	382	364	353	345	324
444104 Virkkala-Tuu-sanlahti	4 206	4 150	4 119	4 154	4 136	4 087	4 047	4 022	4 037
444105 Vappula	1 194	1 226	1 202	1 197	1 193	1 199	1 176	1 126	1 118
444106 Maksjoki	1 584	1 556	1 555	1 551	1 527	1 518	1 510	1 506	1 491
444107 Paila	89	98	100	100	96	104	98	98	90
444208 Karstu-Karnainen	517	522	515	502	493	491	481	485	489
444209 Paloniemi-Hiittinen	90	100	95	91	92	95	95	90	86
444210 Routio	2 595	2 602	2 515	2 478	2 491	2 368	2 323	2 359	2 327
444230 Sammatti	1 605	1 618	1 656	1 661	1 651	1 596	1 589	1 594	1 629
444311 Immula-Veijola	529	530	532	526	529	524	525	528	523
444312 Ventelä-Keskusta	2 310	2 218	2 256	2 291	2 285	2 286	2 329	2 313	2 254
444313 Perttilä	1 526	1 560	1 562	1 560	1 545	1 548	1 579	1 556	1 556
444314 Lempola	692	682	692	681	662	644	658	647	643
444315 Lohjanharju	36	36	35	32	34	33	33	33	33
444316 Laakspohja-Santoja	114	114	112	114	112	121	117	114	113
444317 Koikkala-Paksalo	532	528	510	515	519	506	514	497	489
444318 Maikkala-Lehmi-järvi	986	976	985	961	931	918	912	875	888
444319 Uusniitty	1 420	1 410	1 382	1 387	1 362	1 342	1 304	1 263	1 233
444320 Muijala-Num-menkylä	755	760	761	744	736	714	697	702	701
444521 Hiidensalmi	315	302	299	299	291	285	289	293	438
444522 Pitkäniemi	20	13	16	16	16	15	12	13	13
444523 Keskusta	4 542	4 545	4 662	4 588	4 565	4 588	4 616	4 592	4 810

444524 Moisio	1 693	1 738	1 715	1 713	1 716	1 675	1 635	1 627	1 584
444525 Myllylampi	987	1 020	1 019	971	953	928	948	970	984
444526 Ojamo	3 886	3 864	3 755	3 705	3 671	3 659	3 612	3 644	3 589
444527 Keskilohja	1 761	1 800	1 729	1 729	1 775	1 750	1 725	1 789	1 844
444528 Gunnarla	1 090	1 099	1 114	1 118	1 171	1 190	1 202	1 253	1 303
444529 Gruotila	2 481	2 488	2 458	2 431	2 411	2 416	2 365	2 347	2 342
444631 Karjalohja kir- konkylä	700	696	678	672	680	680	683	693	667
444632 Pohjois-Karja- lohja	303	280	293	296	296	286	286	272	284
444633 Etelä-Karjalohja	389	399	408	408	390	374	364	366	371
444634 Karkali-Lohjan- saari	77	82	82	89	81	71	76	80	83
444735 Saukkola	1 319	1 311	1 308	1 302	1 295	1 280	1 260	1 248	1 225
444736 Nummi kirkon- kylä	766	781	736	749	731	723	724	702	693
444737 Koisjärvi-Hyr- sytä	467	472	454	453	428	430	407	428	427
444738 Valkerpyy	77	79	75	77	81	81	80	78	81
444739 Järvenpää	461	460	464	455	466	462	463	458	449
444740 Hirvijoki	628	610	616	601	586	594	575	574	569
444841 Pusula kirkon- kylä	1 281	1 264	1 295	1 298	1 258	1 237	1 249	1 222	1 219
444842 Ikkala	422	426	410	407	410	397	381	377	365
444843 Pusulan järvi- seutu	611	607	605	605	587	567	576	575	556
444999999 Tunteaton	674	666	645	696	626	634	604	643	622

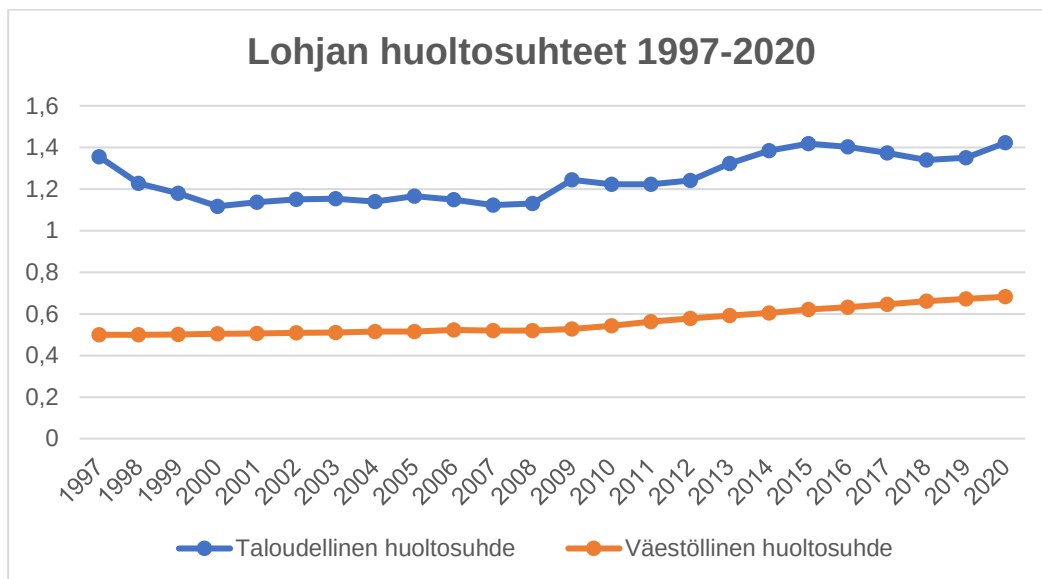
Lähde: Tilastokeskus

Huoltosuhteiden kehitys

Taloudellinen huoltosuhde mittaa sitä, kuinka monta työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on yhtä työllistä kohti. Vuonna 2020 koko maan taloudellinen huoltosuhde oli 1,42 eli yhtä työllistä kohden oli 1,42 työvoiman ulkopuolella olevaa.

Väestöllinen huoltosuhde kuvaa lasten (0-14 v.) ja vanhusten (yli 64 v.) yhteenlaskettua määrää suhteessa työikäisten (15-64 v.) määrään. Suomen väestöllinen huoltosuhde oli vuoden 2020 lopussa 0,62.

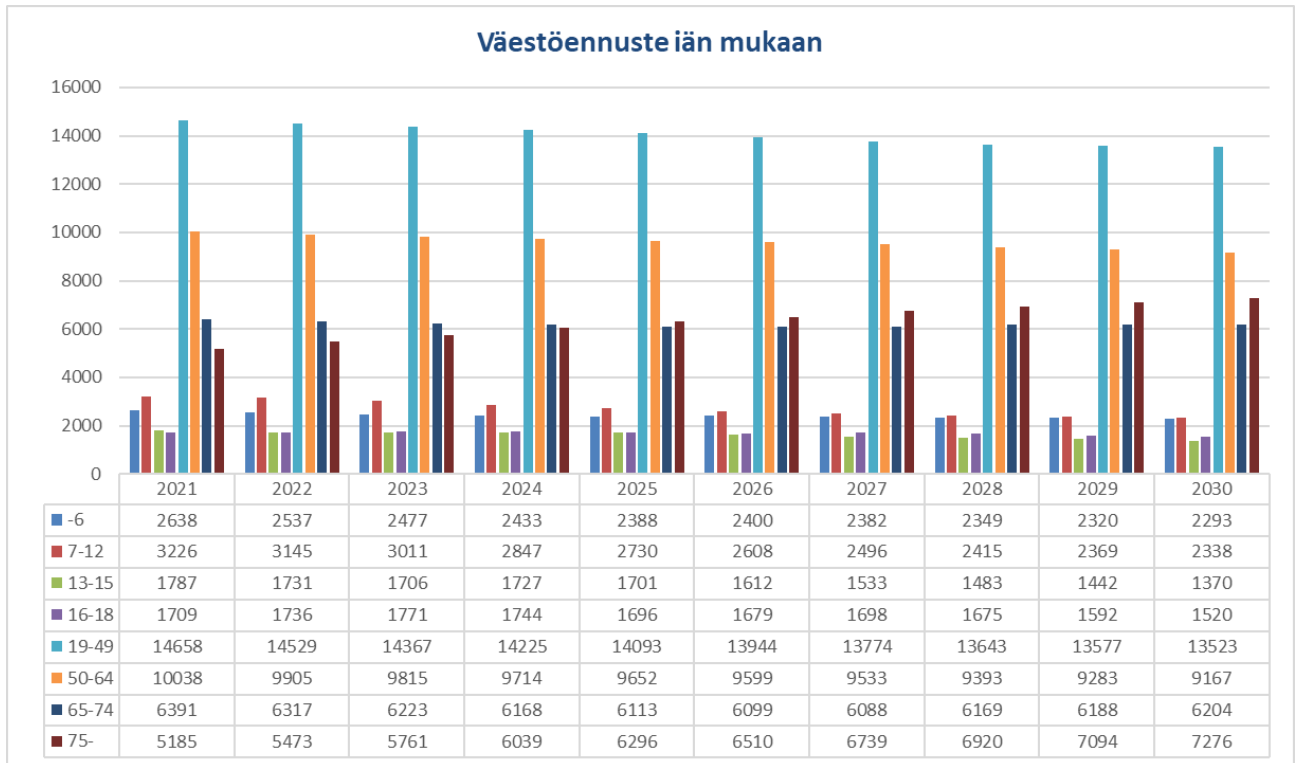

Lähde: Tilastokeskus

Lohjan taloudellisen huoltosuhteen vaihtelu on ollut melko vähäistä. Koko 2000-luvun taloudellinen huoltosuhde on pysytellyt suunnilleen samalla tasolla, mutta vuodesta 2009 alkaen huoltosuhde on huonontunut taloudellisen taantuman seurauksena. Vuonna 2020 huoltosuhde oli 1,42. Lohjan väestöllinen huoltosuhde on noussut tasaisesti 2010-luvulla ja vuonna 2020 suhdeluku oli 0,68. Väestöllinen huoltosuhde Uudellamaalla vuonna 2020 oli 0,52 eli alempi kuin koko maan keskimäärin. Väestön ikääntyessä myös Lohjan väestöllinen huoltosuhdetulee heikkenemään. Nopeampi väkiluvunkasvu olisi tässä mielessä toivottavaa, sillä sen myötä huoltosuhde pysyisi parempana, koska väkiluvun nopeampi kasvu perustuisi osin suurempaan muuttajakertymään, ja muuttajat ovat pääsääntöisesti työikäistä, nuorta väestöä.

Väestön ikärakenteen kehitys

Lähde Tilastokeskus 17.11.2021

Väestön määrä laskee kaikissa muissa ikäluokissa paitsi 75 vuotta täyttäneissä. Alle kouluikäisten lasten määrä laskee ennusteen mukaa edelleen, mutta aiempaa maltillisemmin. Kouluikäisten osalta syntyvyyden väheneminen alkaa näkyä vuodesta 2024 alkaen.

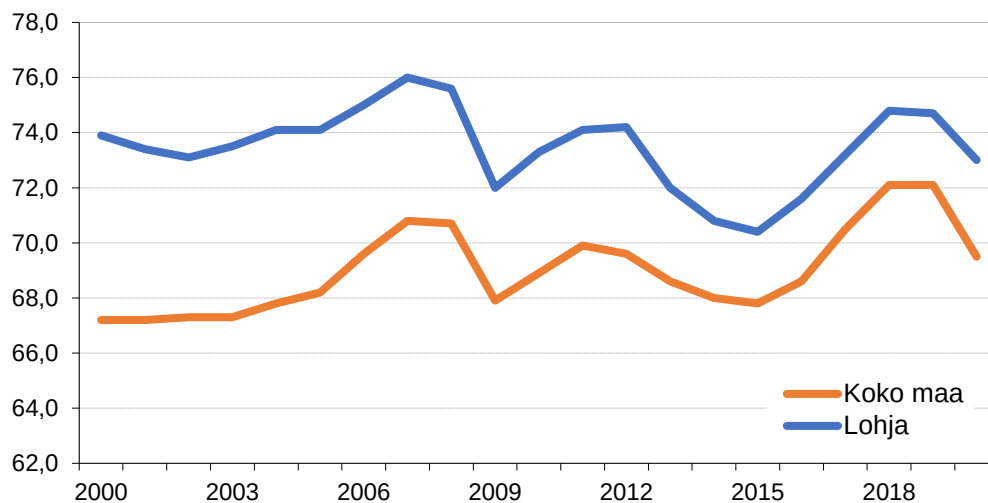

3.5.2. Työllisyys

Työllisyys

Työllisyysaste = alueella asuvien 18–64-vuotiaiden työllisyysaste eli 18–64-vuotiaiden työllisten osuus saman ikäisestä väestöstä. Työllisyysasteen osalta Lohjalla tapahtui myönteistä kehitystä 1990-luvun lopulla taantuman ohituksen seurauksena. Työllisyysaste on koko 2000-luvun pysytellyt 70 %:n yläpuolella. Työpaikkaomavaraisuus (v.2020) on 80,9%, työpaikkojen määrä 15 328. Monipuolisen elinkeinorakenteen kehitys tulevaisuudessa myötävaikuttaa korkeaan työpaikkaomavaraisuusasteeseen Lohjalla.

18–64-vuotiaiden työllisyysaste 2000 – 2020

Lähde: Tilastokeskus

Työttömyys

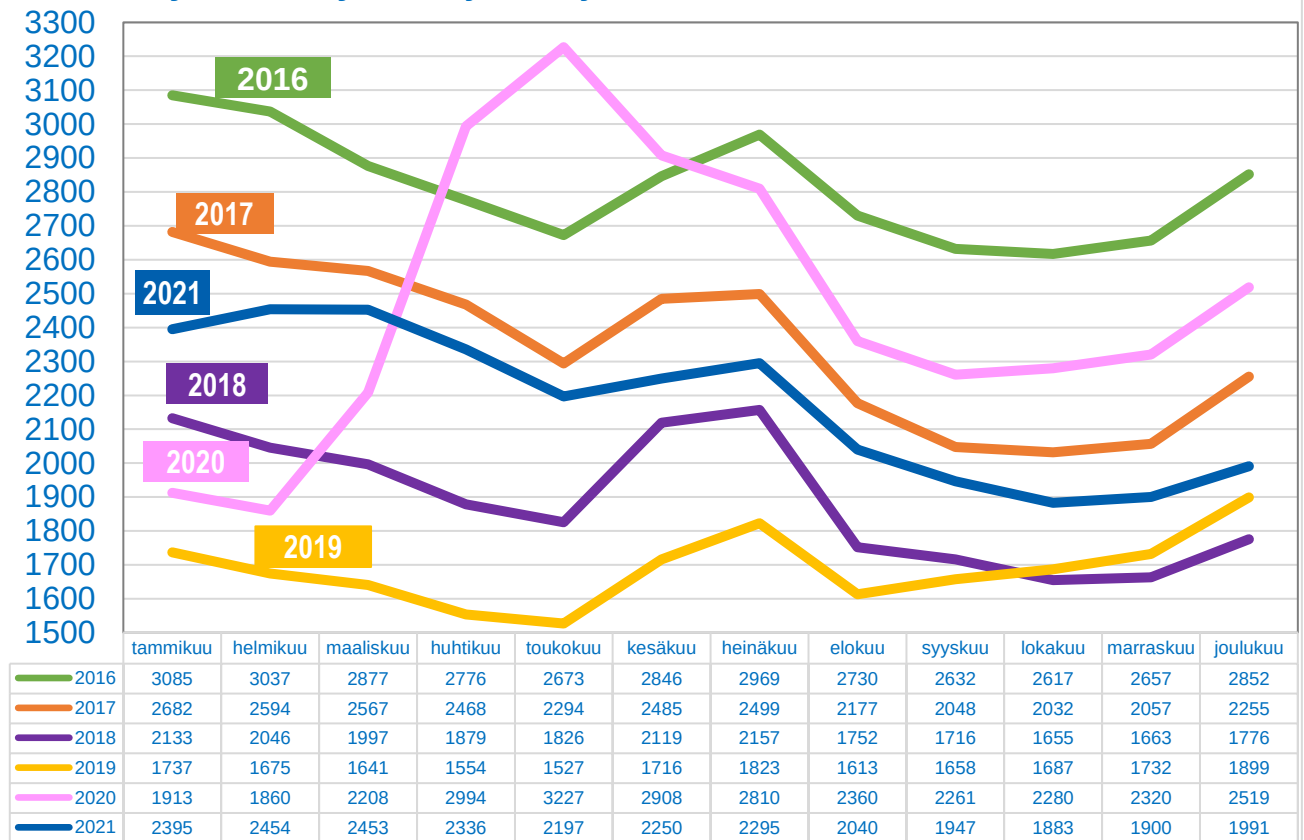
Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskuksen) kuntien alueella oli elokuussa v.2022 lopussa 82 373 työtöntä työnhakijaa, joista ilman työsuhdetta olevia oli 79 501 ja lomautettuja 2 872.

Ilman työsuhdetta olevien määrä laski 11 308 henkilöllä (12,5 %) edellisvuoteen verrattuna sekä lomautettujen määrä laski vuoden takaisesta 9 048 henkilöllä (75,9 %).

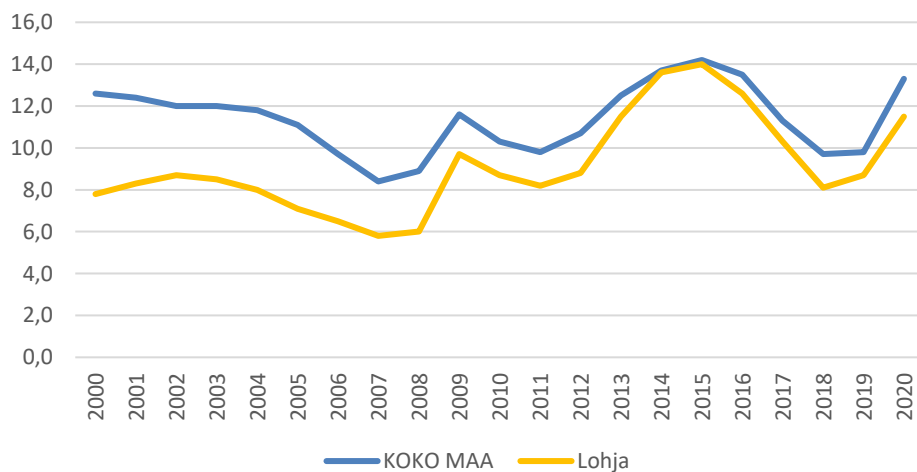
Alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli Uudellamaalla 7 241, mikä on 3 108 (30,0 %) vähemmän kuin edellisen vuoden elokuussa. Pitkäaikaistyöttömiä oli Uudellamaalla 36 220, mikä on 9 198 vähemmän kuin vuotta aikaisemmin (20,3 %). Vieraskielisiä työttömiä oli 25 430, mikä on 3 344 (11,6 %) henkilöä vähemmän kuin viime vuonna.

Uusia avoimia työpaikkoja ilmoitettiin Uudenmaan ELYkeskuksen kuntien alueella elokuun aikana 34 583. Tämä on 11,8 % (3 649 työpaikkaa) enemmän kuin edellisvuoden elokuussa.

Työttömät työnhakijat Lohjalla kuukausittain 2016 – 2021

Lähde: Ely-keskus

Työttömien osuus työvoimasta %

Lähde: Tilastokeskus

Työttömyysasteen, työttömien työnhakijoiden määrän ja avoimien työpaikkojen määrän kehitys Lohjalla kuukausittain vuosina 2020-2022

	2022			2021			2020		
	Työttömyys-		Työttömät	Työttömyys-		Työttömät	Työttömyys-		Työttömät
	Työvoima	aste	yht.	Työvoima	aste	yht.	Työvoima	aste	yht.
Tammikuu/ Januari	21 430	9,3	1 993	21 524	11,1	2 395	21 991	8,7	1 913
Helmikuu/ Februari	21 430	9,2	1 968	21 524	11,4	2 454	21 991	8,5	1 860
Maaliskuu/ Mars	21 411	8,6	1 851	21 430	11,4	2 453	21 991	10,0	2 208
Huhtikuu/ April	21 411	8,1	1 732	21 430	10,9	2 336	21 524	13,9	2 994
Toukokuu/ Maj	21 411	7,7	1 657	21 430	10,3	2 197	21 524	15	3 227
Kesäkuu/ Juni	21 411	8,4	1 790	21 430	10,5	2 250	21 524	13,5	2 908
Heinäkuu/ Juli	21 411	8,6	1 851	21 430	10,7	2 295	21 524	13,1	2 810
Elokuu/ Augusti	21 411	7,9	1 683	21 430	9,5	2 040	21 524	11,0	2 360
Syyskuu/ September				21 430	9,1	1 947	21 524	10,5	2 261
Lokakuu/ Oktober				21 430	8,8	1 883	21 524	10,6	2 280
Marraskuu/ November				21 430	8,9	1 900	21 524	10,8	2 320
Joulukuu/ December				21 430	9,3	1 991	21 524	11,7	2 519

Lähde: Ely-keskus

3.5.3. Asuminen

Lohjan kaupungin arvioitua asuntotuotantoa on tarkasteltu 2021-2035 väliseltä ajalta. Asuntotuotannon aluejaot pohjautuvat taajamaosayleiskaavan ja Lohjan maankäytön rakenteen aluejakoihin. Lohjan kaupungin asuntotuotannon painopiste on lähivuosina Lohjan keskustassa, jonne sijoittuu yli 50 % koko kaupungin asuntotuotannosta. Maankäytön rakennemallin 2022-2052 mukaan keskustaajaman kasvutavoite on vähintään 3000 uutta asukasta eli noin 1600 asuntoa vuoteen 2031 saakka. Vuoden 2030 jälkeen painopiste kallistuu Lohjansolmun asemanseudun ympäristöön. Vuosina 2032-2041 Lohjansolmun kasvutavoite on 6000-7000 asukasta eli 3000-4000 uutta asuntoa. Pientalorakentamisen painopiste sijoittuu lähivuosina Gunnarlaan, Routiolle ja Muijalaan. Yleisesti maailmantilanteella voi olla vaikutusta tulevien vuosien asuntotuotantoon, sillä se voi heijastua mm. rakentamisen innokkuuteen sekä rakennusmateriaalien ja työvoiman saatavuuteen.

Kaavavaranto ja vireillä oleva kaavoitus

Kerrostalojen kaavavaranto ja vireillä olevat kaavat

Voimassa olevien asemakaavojen mahdollistama kerrostalorakentaminen sijoittuu pääasiassa Lohjan keskustaan. Kaavavaranto mahdollistaa kerrostalojen rakentamisen Lohjan keskustaan Asemakadulle, Kullervonkadulle, Lindkullaan, Linnaistenkadulle ja Rajavartiostonkadulle. Lisäksi kaavavaranto mahdollistaa kerrostalorakentamisen Keski-Lohjalla, Puistokadulle. Asemakadun ja Rajavartiostonkadun kerrostalorakentamiseen osoitetut alueet ovat kaupungin omistuksessa. Kaupungin omistuksessa olevalle Haikarin alueelle on mahdollista rakentaa kaksikerroksisia kerrostaloja.

Vireillä olevat kaavahankkeet, jotka mahdollistavat kerrostalorakentamisen, sijoittuvat Lohjan keskustan alueelle. Vireillä olevat kaavahankkeet sijoittuvat Puu-Anttilan ja Pitkäniemen ympäristöön sekä Hiidensalmeen. Kaupunki omistaa Hiidensalmen alueen, muuten keskustassa vireillä olevat kaavat ovat yksityisessä omistuksessa.

Hyväksytty Y5a Lohjansolmun asemanseudun ja Lehmijärvi-Pulli maaseutualueiden osayleiskaavaehdotus mahdollistaa uuden kaupunginosan rakentumisen Espoo-Salo –oikoradan junaseman ympäristöön. Asemanseudun lähiympäristöön on osoitettu keskustatoimintojen alue ja asumispainotteisia keskustatoimintojen alueita. Vireillä olevissa asemakaavoissa on L107 Lohjansolmun aseman kaavahanke, joka käynnistää alueen asemakaavoituksen. Lohjansolmun asemanseutu sisältää runsaasti kerrostalorakentamista. Kyseisen alueen rakentuminen edellyttää radan toteuttamispäätöstä ja rakentaminen käynnistyy arvion mukaan vuonna 2030. Asemanseudun ympäristö on osittain kaupungin omistuksessa.

Rivi- ja pientalojen kaavavaranto ja vireillä olevat kaavat

Voimassa olevien asemakaavojen mahdollistamat, kunnallistekniikan piirissä olevat rivi- ja pientalorakentamisen painopisteet sijoittuvat Gunnarlan, Haikariin, Immulaan sekä Routiolle. Haikarin ja Immulan alueet ovat pääasiassa kaupungin omistuksessa, Gunnarlan ja Roution alueista kaupunki omistaa osan alueista. Lisäksi kaupungilla on kunnallistekniikan piirissä olevaa kaavavarantoa Sammatissa, Karjalohjalla ja Pusulassa. Muijalan alueella on tullut voimaan asemakaava, mikä mahdollistaa pientalojen toteutumisen kaupungin omistamalle alueelle. Alueen kunnallistekniikka on tavoitteena toteuttaa vuoden 2023 aikana. Laajemmat yksityisessä omistuksessa olevat rivi- ja pientalorakentamista mahdollistavat alueet sijoittuvat Gunnarlan ja Taka-Routiolle. Y5a Lohjansolmun asemanseudun ja Lehmijärvi-Pulli maaseutualueiden osayleiskaavaehdotus mahdollistaa myös pientalojen rakentamisen, mikäli radan toteuttamispäätös tehdään.

Kaupungilla on vireillä useita asemakaavahankkeita, joiden tavoitteena on mahdollistaa rivi- ja pientalorakentamista. Nämä hankkeet sijoittuvat keskustan lähialueelle, Keski-Lohjalle Routiolle, Paloniemeen, Vohloisiin sekä Sammattiin. Moision alue, Härkähaan alue Vohloisissa, osa Paloniemen alueesta, Mäntylän päiväkodin tontti sekä Lohilammentien alueet ovat pääasiassa kaupungin omistuksessa. Hiidenlinnan alue Routiolla on yksityisessä omistuksessa.

Asuntotuotanto

Kaupunki on asettanut väestönkasvutavoitteeksi vuosittaisen 1 %-1,5 % kasvun. Tavoitteet kasvulle on asetettu kaupungin strategiassa, maapoliittisessa ohjelmassa sekä yleispiirteisessä maankäytön suunnittelussa. Kaupungin strategiaa sekä maapoliittista ohjelmaa uusitaan parhaillaan.

Rakennusvalvonnan tilastojen mukaan vuonna 2021 asuntoja valmistui yhteensä 320, joista kerrostaloasuntoja oli 254, rivi- ja ketjutalojen asuntoja 15 ja erillispientalojen asuntoja 51. Vuonna-2022 (8.9. mennessä) asuntoja on valmistunut yhteensä 91, joista kerrostaloasuntoja on 54, rivi- ja ketjutalojen asuntoja 10 ja erillispientalojen asuntoja 27.

Asemakaava-alueiden ulkopuolelle rakentaminen edellyttää pääasiassa suunnittelutarveratkaisua ja/tai poikkeamista. Rekisteritietojen mukaan vuonna 2021 suunnittelutarveratkaisut ja poikkeamiset mahdollistivat 13 ympärivuotisen asuinrakennuksen rakentamisen. Vuoden 2021 (27.9. mennessä) suunnittelutarveratkaisut ja poikkeamiset ovat mahdollistaneet 14 ympärivuotisen asuinrakennuksen rakentamisen.

3.6. Henkilöstö

Vuoden 2021 henkilöstökertomuksen mukaan Lohjan kaupungissa työskenteli otantahetkellä 3 052 henkilöä. Määräaikaisen henkilöstön osuus on vuosittain noin 24 %.

Sote-uudistus toteutuu vuosien 2022 ja 2023 vaihteessa. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelle siirtyy noin 900 työntekijää liikkeenluovutuksella. Suurin osa heistä siirtyy hyvinvointi-toimialalta. Lisäksi hyvinvointialueelle siirtyy henkilöstöä hallintopalvelu- ja tukipalvelutehtävistä.

Alustavat tiedot siirtyvän henkilöstön lukumäärästä on ilmoitettu hyvinvointialueelle helmikuussa 2022. Liikkeenluovutuksen mukainen lopullinen tieto annetaan valtuustotason päätöksellä lokakuussa 2022.

Kunta-alan uudet virka- ja työehtosopimukset astuivat voimaan kesällä 2022. Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT:n valtuuskunta hyväksyi 6.6. kokouksessaan neuvottelutuloksen, joka saavutettiin pitkään kestäneiden neuvottelujen jälkeen KT:n, Julkisan alan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKOn ja Julkisen alan unioni JAUn kesken. Sopimusratkaisu on kolmivuotinen ajalle 1.5.2022 – 30.4.2025. Sopimuskaudella työvoimakustannukset nousevat korkoa korolle lasien keskimäärin 8,79 prosenttia.

Vuonna 2022 vuosikeskiarvovertailussa edelliseen vuoteen verrattuna kustannukset nousevat keskimäärin 1,76 prosenttia eli noin 392 miljoonaa euroa. Vuonna 2023 nousua on vähintään keskimäärin 3,05 prosenttia eli noin 691 miljoonaa euroa ja vuonna 2024 vähintään keskimäärin 3,11 prosenttia eli noin 725 miljoonaa euroa. Sopimuskauden palkankorotukset sisältävät myös kehittämisohjelman korotukset vuosina 2023 ja 2024. Palkkarakenteita ja palkkausjärjestelmiä uudistetaan erillisellä kehittämisohjelmalla vuosina 2023–2027 keskimäärin yhden prosentin sopimuskorotuksella vuosittain. Kehittämisohjelma toteutetaan pääosin paikallisten järjestelyerien kautta.

Kuntakentän valtakunnalliset vaikeudet henkilöstön saatavuudessa kohdistuvat, paitsi tuleville hyvinvointialueille (sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset), myös kuntiin jääviin toimintoihin. Erityisesti pulaa on varhaiskasvatuksen ammattilaisista. Keskeiset selittävät tekijät ovat valtakunnallisia.

3.7. Lohjan kaupunkistrategia 2017-2025

Edeltävän valtuustokauden kaupunkistrategia vuosille 2017–2021 hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 15.11.2017. Hyväksytty kaupunkistrategia kiteyttää kaupungin keskeiset pitkän aikavälin tavoitteet, jotka ohjaavat kaupungin päätöksentekoa ja toimintaa. Strategia kytkeytyy talousarvioon, jossa on toimialakohtaisesti esitetty kaupunkistrategiaa toteuttavat kehittämistoimenpiteet.

Lohjan kaupunkistrategia sisältää kolme kärkeä, jotka ovat:

- Elinvoimainen Lohja
- Hyvinvoiva Lohja
- Asukkaiden Lohja

Vuoden 2023 talousarvion valmistelu on vielä pohjautunut valtuustokauden strategiassa 2017-2021 linjattuihin tavoitteisiin.

Kaupunkistrategian 2023-2030 valmistelu on käynnissä. Uusi strategia on päätöksenteossa syksyn 2022 aikana. Uusi strategia liitetään talousarvioasiakirjaan, kun se on hyväksytty.

3.8. Talousarvion rakenne, sitovuus ja seuranta

3.8.1. Talousarvion osat

Rakenne ja sisältö

Talousarviolla ja taloussuunnitelmalla on kaksi tehtävää, jotka määräävät suunnitelmien rakenteen:

- kokonaistalouden näkökulma, jota kuvataan tulos- ja rahoituslaskelmilla;
- tulosohjauksen näkökulma, jota toteutetaan käyttötalousosan toiminnallisilla ja taloudellisilla tavoitteilla sekä määrärahoilla ja investointiosan suunnitelmilla.

Kokonaistalouden näkökulmasta talousarvion ja suunnitelman on annettava oikea kuva kaupungin taloudesta, osoitettava kaupungin taloudellisen tuloksen muodostuminen sekä keinot kokonaistalouden tasapainottamiseksi ja rahoitustarpeen kattamiseksi. Tuloslaskelmassa esittävät kokonaistalouden keskeiset erät ovat varsinaisen toiminnan tulot ja menot, verotulot, valtionosuudet ja suunnitelman mukaiset poistot. Vakaan talouden lähtökohtana on, että toiminnan menokehitys sopeutetaan keskeisten tuloerien kehitykseen.

Rahoituslaskelmalla osoitetaan, miten kaupungin menot katetaan. Sen avulla kootaan tulorahoituksen ja investointien sekä anto- ja ottolainauksen kassavirrat yhteen laskelmaan. Jos tulorahoitus ei riitä menoihin, kaupungin on rahoitusosassa osoitettava tarvittava rahoitus. Kaupunki voi kattaa rahoitustarvettaan lainanotolla tai vapauttamalla rahoitus- tai vaihto-omaisuuteen sitoutunutta pääomaa.

Lohjan kaupungin talousarvio muodostuu käyttötalous- ja tuloslaskelmaosasta sekä investointi- ja rahoitusosasta. Talousarvion käyttötalous- ja investointiosat puolestaan jakautuvat toimieliimien vastuualueisiin ja ne edelleen organisaatorakenteen ja toiminnan mukaisiin tulosalueisiin ja edelleen tulosityksiköihin. Rahoitustuloista ja -menoista kokonaisuudessaan vastaa kaupunginhallitus.

Toiminnalliset tavoitteet ja määrärahat

Talousarvion käyttötalousosassa asetetaan toiminnalliset tavoitteet sekä osoitetaan asetettujen tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Molempien toimialojen sitovat toiminnalliset tavoitteet perustuvat kaupungille määritelyihin päämääriin. Toiminnalliset tavoitteet asetetaan sanallisesti todennettaviksi aikaansaannoksiksi tai mitattavina palvelujen määrinä, tunnuslukuina tai muina tavoitearvoina.

Määrärahat otetaan talousarvioon suoriteperusteen mukaisesti jaksotettuina. Vuoden 2022 talousarvion määrärahoihin ja tuloarvioihin on sisällytetty myös tulosalueiden väliset sisäiset laskutukset. Sisäisinä ostoina laskutetaan siivouspalvelut, ruokapalvelut, atk-palvelut, hallintopalvelut (mm. monistamopalvelut, puhelinpalvelut, postituspalvelut, asianhallinta- ja arkistopalvelut) sekä tilojen vuokrat. Sisäisessä laskutuksessa laskutusperusteet ja hinnat määritellään ja sovitaan tuottajan ja tilaajan välillä tuottajan talousarvioon perustuen ennakoon. Laskutushinnat ovat myös lopulliset hinnat, jolloin tilinpäätöksen yhteydessä ei enää erikseen selvitetä sisäisiä kustannuksia. Talousarvion laatimisessa hinnoittelun lähtökohtana on tuottavan yksikön kannalta nollatulos eli todelliset kustannukset.

Käyttötalousosan määrärahaksi vahvistetaan toimielinکوhtaisten toimintatuottojen ja toimintakulujen erotus eli toimintakate. Toimintakatteen muodostumisesta ja käytöstä päättää toimielin edellä sitovuusmääräyksissä esitetyin rajoituksin. Toimielimen toimintakatteen muuttamisesta päättää kaupunginvaltuusto. Investointiosan määrärahan muodostavat hankkeen kokonaiskustannukset.

Toiminnalliset muutokset, suoritteet ja yksikkökustannukset

Toiminnalliset muutokset sisältävät molempien toimialojen talousarvion perustelutiedot, joissa on selvitetty toiminnan ja resurssien muutokset. Resurssien muutoksina esitellään henkilöstömäärän ja ostopalvelujen määrän muutokset, tilamuutokset sekä normaalista toiminnasta poikkeavat hankinnat.

Toimialalla on oikeus toteuttaa henkilöstömuutokset ja normaalista toiminnasta poikkeavat hankinnat ja resurssilisäykset vain, mikäli valtuusto on hyväksynyt ne talousarvion perusteluosassa.

Lisäksi perusteluissa on selvitetty erikseen ne hyväksytyt muutokset, joilla parannetaan toimintakatetta.

Lohjalla on viimeisten vuosien aikana kehitetty sisäistä kustannuslaskentaa siten, että sisäisessä laskennassa toiminnan/tuotteen kustannuksiin sisällytetään ulkoisten kulujen lisäksi sisäiset laskutukset, pääomakulut sisäisinä vuokrina tai poistoina sekä hallinnon ja yhteisten kulujen kustannukset. Kaiken kaikkiaan laskentauudistuksen tavoitteena on selvittää toimintaan ja tuotteisiin kohdentuvat todelliset kustannukset, parantaa eri toimijoiden palvelujen ja tuotteiden hintojen vertailtavuutta ja sen myötä edistää edullisimman järjestämistavan valintaa.

Laskentaperusteet

Talousarvion laatimisessa on noudatettu seuraavia arviointiperusteita:

Yleinen hintataso vuonna 2023 on 1,9 % korkeampi kuin vuonna 2022 ja 1,9 % korkeampi kuin vuonna 2021. Vuosina 2024–25 hintatason muutos on keskimäärin 1,7 % vuodessa;

Kunnallisten palvelujen ja ostettujen asiakaspalvelujen kustannustason muutos vuonna 2022 on 2,9 %, vuonna 2023 2,9 % sekä vuosina 2024–2025 keskimäärin 2,4 % vuodessa;

Kokouspalkkiokustannukset arvioidaan jäsenmäärän, kokousten lukumäärän sekä Lohjan valtuuston hyväksymän luottamushenkilöiden palkkiosäännön pohjalta.

Vuoden 2023 kuukausipalkkaisen henkilökunnan palkkataso on keskimäärin 3,1 % korkeampi kuin vuodelle 2022 arvioitu palkkataso. Tuntipalkkoissa, ansionmenetyskorvauksissa, asiantuntijapalkkioissa ja varallaolokorvauksissa, sairaus- ja vuosilomasijaisten palkkoissa, erilliskorvauksissa ja ylitunneissa laskenta-arvioiden perustana on vuoden 2022 talousarvio, johon tehdään 3,1 %:n palkkatason tarkistus. Vuosina 2022–2023 palkkojen korotus on keskimäärin 2,3 % vuodessa.

Yhteenlaskettu sairausvakuutus-, työttömyysvakuutus- ja tapaturmavakuutusmaksuprosentti on 4,04 % vuosina 2023 - 2025;

JuEL:n palkkaperusteinen maksu on 17,2 % (työnantajan maksettavaksi jäävä osuus) palkkasummasta.

Eläkemenoperusteinen maksu poistuu vuoden 2023 alussa. Vuonna 2023 tulee voimaan ta-sausmaksu, joka jaetaan kuntien ja hyvinvointialueiden osuuksiin.

Palkkauksen sivukulujen kokonaisprosentiksi vuosina 2023 - 2025 on arvioitu keskimäärin noin 24,1 %.

Muissa kuluissa käytetään yleisiä hintatason muutosarvioita ottaen kuitenkin huomioon määrä-aikaisten sopimusten sidotut hinnat.

Kaupungin omat tilakustannukset (sisäiset vuokrat) sekä sisäisten palvelujen yksikköhinnat las-ketaan palkkakulujen ja edellä määriteltujen kululajien hintatason muutosten perusteella ja koh-dennetaan käyttäjäyksiköille käytön perusteella.

Sisäisten palvelujen käytön ja sisäisen laskutuksen osalta käyttäjäyksikön on ilmoitettava tuot-tajalle palvelujen käyttö ja tuottajayksikköjen on ilmoitettava tilaajille sovellettavat laskutushin-nat.

3.8.2. Talousarvion sitovuus

Vuoden 2023 talousarvio kaupunginvaltuuston hyväksymässä muodossa sitoo hallintokuntia seuraavasti:

Kaupunginvaltuuston hyväksymän talousarvion käyttötalousosa muodostuu kullekin toimi-alalle hyväksytyistä sitovista tavoitteista, seurattavista suoritteista ja tunnusluvuista sekä arvioi-duista toimintatuotoista ja toimintakuluista, joiden erotus muodostaa toimintakatteen. Talousar-vion investointiosa muodostuu kullekin hankkeelle hyväksytyistä kokonaiskustannuksista ja tu-loarviosta.

Käyttötalouden toimialakohtaisten tavoitteiden, määrärahasiirron vahvistettavan toimintakatteen sekä investointiosan hankkeen kokonaiskustannuksista muodostuvan määrärahan ja tuloar-vion muuttamisesta päättää kaupunginvaltuusto. Mikäli kuitenkin jonkin investointiosan hank-keen toteuttamisessa syntyy säästöä, voi kaupunginhallitus päättää säästön käyttämisestä muiden saman investointiryhmän hankkeiden mahdollisten ylitysten rahoittamiseen. Teknisen toimen tulosalueen johtajalla on oikeus päättää tilahallinnon investointiryhmään "Muut tilahank-keet elinvoima ja Muut tilahankkeet hyvinvointi" sisältyvien hankkeiden välisistä määrärahojen muutoksista siten, että investointiryhmän määrärahojen yhteismäärä ei muutu.

Kaupunginhallitus vahvistaa määrärahasiirron toimialalta toiselle, jollei kaupunginhallitus saa muulla tavoin tasapainotettua taloustilannetta. Kaupunginhallitus tekee valtuustolle tarvittaessa esityksen määrärahan lisäyksestä toimialakohtaisesti, jos ei muutoin edellä mainitusti saa ta-sapainotettua taloustilannetta. Kaupunginhallitus siirtää määrärahoja toimialan lautakunnalta toiselle, jos toimintakate ylittyy.

Investointien osalta kaupunginhallitus voi esittää valtuuston päätettäväksi investointihankkei-den ajoitukset sekä esittää myönnettäväksi ajoituksen muutoksesta johtuvat määrärahan siirrot

siten, että ylitykset/ määrärahan alennukset ovat enintään edellisen vuoden vastaavien hankkeiden määrärahojen säästöjen/ylitysten suuruiset. Esitettävät muutokset voivat kohdistua vain alkuperäisiin hankkeisiin eikä siihen kohdistettua määrärahaa voi käyttää ilman valtuuston erillistä päätöstä muihin hankkeisiin.

Lautakunta vahvistaa käyttösuunnitelman toimintakatteen, valvoo lautakuntatasolla tavoitteiden toteutumista sekä käyttökateen toteutumista.

Toimialajohtaja tasapainottaa tarvittaessa toimialansa lautakunnan tulosalueiden toimintakatteita siirtämällä tuloja ja menoja tulosalueiden kesken.

Tulosaluejohtaja tasapainottaa tarvittaessa tulosalueiden yksiköiden toimintakatteita siirtämällä tuloja ja menoja tulosalueiden yksiköiden kesken.

Tuloarvion ylittävillä tuloilla ei saa kattaa talousarviosta poikkeavaa toiminnan laajentamista ja siitä aiheutuvaa toimintakulujen kokonaismäärän ylitystä ilman kaupunginhallituksen lupaa. Jos toiminta kuitenkin luonteeltaan perustuu ulkoiseen tulo-rahoitukseen, voidaan palvelujen lisääminen toimialajohtajan päätöksellä kattaa niistä saatavilla tuloilla (esim. teatteri, orkesteri, muut myytävät palvelut).

Päättyessään henkilöstön sisäisistä siirroista toimialojen välillä kaupunginjohtajalla on oikeus päättää henkilöstökulujen aiheuttamasta vastaavasta määrärahan muutoksesta. Kuukausipalkkaisen henkilökunnan palkkaamiseen osoitettuja menovarauksia saa käyttää ainoastaan henkilöstöliitteessä esitettyjen virkojen/tehtävien palkkakustannuksiin. Muutoin henkilöstöresursien lisäyksestä päättää kaupunginvaltuusto.

Talousarviossa toimialalle osoitettua määrärahaa saadaan käyttää vain ao. toimialaan kuuluvien tehtävien suorittamiseen.

Toiminnasta vastaavien toimielimien/toimialojen on tammikuun 31. päivään mennessä hyväksyttävä tarkistettut käyttösuunnitelmat ja osatavoitteet tulosalueille sekä määriteltävä ne toimenpiteet, joilla tavoitteet toteutetaan. Käyttösuunnitelman yhteydessä toimialojen on määriteltävä osamäärärahojen käyttövaltuudet tarvittaville alemmille tasoille ja viranhaltijoille. Vuoden 2023 osalta kukin lautakunta vahvistaa käyttösuunnitelmansa ja kokonaisuus viedään kaupunginhallitukselle tiedoksi.

Maksut ja myyntihinnat

Kaupungin taloudelle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi toimialat oikeutetaan hallintosäännön nojalla tarkistamaan vuonna 2023 perittäviä maksuja niin, että asetetut taloudelliset tavoitteet saavutetaan. Maksuja voidaan tarkistaa voimassa olevan lainsäädännön tai viranomaisohjeiden mukaisesti, jos muuta ohjeistusta ei ole annettu.

Päätösvaltuudet

Ajantasaiset päätösvaltuudet määritellään hallintosäännössä.

Järjestämistavan muutoksista, ulkopuolisten asiantuntijoiden ja ostopalvelujen käyttämisestä, hankintojen suorittamisesta sekä suunnitelmista, pääpiirustuksista, kustannusarvioista, raken-

tamisen suorittamistavasta, työn aloittamisen ajankohdasta, urakoitsijan ja työn suorittajan valinnasta päättävät hallintosäännön mukaisesti toimitilimet ja vastuuhenkilöt myönnettyjen määrärahojen puitteissa seuraavien päätösvaltuuksien rajoissa:

- kaupunginvaltuusto päättää yli 2 000 000 euron toiminnoissa ja hankkeissa asiantuntijoiden ja ostopalvelujen käyttämisestä, toimitilojen huonetilaohjelmasta, yleissuunnitelmasta ja yleisestä laatutasosta sekä hankkeiden toteuttamisen muista yleisistä periaatteista. Muutoin toteuttamisesta päättää kaupunginhallitus;
- kaupunginhallitus päättää enintään 2 000 000 euron hankkeista ja hankinnoista;
- kaupunginhallitus päättää kuitenkin hankintojen osalta elintarvikehankinnoista sekä koulumatkakuljetuksista;
- lautakunta päättää omalla toimialallaan enintään 1 000 000 euron hankkeista ja hankinnoista;
- kaupunginjohtaja päättää enintään 350 000 euron hankkeista ja hankinnoista;
- toimialajohtajat päättävät omalla vastuualueellaan enintään 150 000 euron hankkeista ja hankinnoista;
- kunkin tulosalueen esimiehenä toimiva viranhaltija päättää omalla toimialallaan enintään 75 000 euron hankkeista ja hankinnoista;
- kunkin tulosityksikön esimiehenä toimiva viranhaltija enintään 40 000 euron hankkeista ja hankinnoista;
- lähiesimies/ toimintoesimies enintään 15 000 euron hankkeista ja hankinnoista;
- alle 50 euron ostolaskut tarkistetaan ja hyväksytään keskitetysti Laskentapalveluissa.

Edellä olevia päätösvaltuuksia käytettäessä päätöksenteon taso määritellään hankkeen tai hankinnan kokonaiskustannusten perusteella. Mikäli hanke ositetaan useammaksi hankintakohteeksi tai osahankinnaksi, päättää sen osittamisesta, osahankinnan suorittamisesta sekä muista menettelytavoista se toimitilin tai viranhaltija, jonka päätösvaltaan se hankkeen määrärahan tai hankinnan kokonaiskustannusten perusteella kuuluu.

Talousjohtajalla on talousarviossa hyväksytyn 211,1 milj. euron kokonaislainamäärän ottamisen / uusimisen lisäksi oikeus ottaa kaupungin maksuvalmiuden turvaamiseksi tilapäislainoja, joiden yhteismäärä saa olla enintään 60 milj. euroa.

3.8.3. Vuoden 2023 sitovat tavoitteet

Elinvoimainen Lohja

Toimiala	Tavoite	Mittari	Määrärahat
Konsernipalvelut	Osallistamisen lisääminen	Osallistuvan budjetoinnin ko- keilu toteutettu ja suunnitelma jatkosta tehty Kuntalaiskuulemisten määrä	Määrärahan li- säys
Konsernipalvelut	Tiedolla johtamisen ja toimintata- pojen kehittäminen	Johdon työpöytä otettu käyt- töön. Tiedolla johtamisen pro- sesseja luotu.	Toteutetaan budjetin sisällä
Konsernipalvelut	Sähköisiä palveluja ja muita digi- taalisia ratkaisuja lisätään	Uusi ostoreskontraportaali otettu käyttöön ja ostolaskujen sähköinen kierrätystoiminnassa Sähköinen arkisto ja sähköinen allekirjoitus laajasti käytössä Asiakashallintajärjestelmät ja uudet asiakaspalveluprosessit käyttöön otossa	Määrärahan li- säys
Konsernipalvelut	Hankintojen ennakoivuuden li- sääminen	Hankintojen vuosikellon käytön lisääntyminen	Toteutetaan budjetin sisällä
Konsernipalvelut	Sopimusprosessin, sopimusten ja ilkkivaltaprosessin parantaminen	Ilkkivaltaoheistus luotu, sopi- musprosessit läpikäyty ja uu- distettu	Määrärahan li- säys
Konsernipalvelut	Tietohallinto-organisaatio luotu ja tukee käyttäjiä	Tarvittavat rekrytoinnit tehty ja tietohallintoperiaatteet käytössä	Toteutetaan budjetin sisällä
Konsernipalvelut	Tietohallinnon ja TVT-infrastruk- tuuria hallitaan keskitetysti	Tietohallinnon ja TVT infra- struktuurit yhdistetty ja tietohal- linto koordinoi kokonaisuutta	Toteutetaan budjetin sisällä
Konsernipalvelut	Lohjan ulkoisen imagon vahvista- minen ja Lohjan tunnettavuuden kasvattaminen	Vetovoimatutkimukset, media- analyysi, markkinointikampan- jat Toteutettu ja julkaistu uusi vies- tinnän ja osallistamisen strate- gia Päätapahotumien määrä	Toteutetaan budjetin sisällä
Kaupunkirakenne	Energiatohokkuuden lisääminen	Fossiilisia energiamuotoja kor- vattu uusituvilla energiamuo- doilla	Toteutetaan budjetin sisällä

Kaupunkirakenne	Tunnin junan asemanseudun kaavoitus	Ensimmäinen asemakaava valtuuston hyväksymä	Toteutetaan budjetin sisällä
Sivistys ja hyvinvointi	Aikuisten lukutaidon ja lukuinnon edistäminen	Kaupungin lukutaitostrategia valmis ja sisältää toimenpiteet lukutaidon ja lukuinnon edistämiseksi Tapahtumien määrä, osallistujien määrä, asiakaspalaute	Ei vaikutusta määrärahaan
Sivistys ja hyvinvointi	Omenan viljelyyn ja käyttöön liittyvän perinnön tallentamisen aloittaminen osana valtakunnallista Tallennus- ja kokoelmayhteistyötä (TAKO).	Tallennusalueen määrittely, hankkeen aloittaminen	Ei vaikutusta määrärahaan
Sivistys ja hyvinvointi	Kasvatuksen ja koulutuksen peruspalveluiden toteuttaminen taloudellisesti kestäväällä pohjalla	Toteutuneen toiminnan ja kustannusten seuranta	Toteutetaan budjetin sisällä

Hyvinvoiva Lohja

Toimiala	Tavoite	Mittari	Määrärahat
Konsernipalvelut	Henkilöstön saatavuus parane: Lohjan kaupunki on veto- ja pitovoimainen työnantaja	Lähtövaihtuvuus (tavoitetaso: pienempi kuin v. 2021, jolloin lähtövaihtuvuus oli 9,37 %)	Toteutetaan budjetin sisällä
Konsernipalvelut	Osaamistarpeiden ennakointi ja henkilöstövoimavarojen kehittäminen toiminnan kannalta keskeisiin tarpeisiin: Lohjalla on osaava ja hyvinvoiva henkilöstö, jonka ammattitaito tukee kaupungin strategian toteutumista.	Koulutuspäivät/työntekijä (tavoitetaso: korkeampi kuin v. 2021, jolloin taso oli 1,5 koulutuspäivää per työntekijä).	Määrärahan lisäys
Konsernipalvelut	Työhyvinvoinnin parantaminen	Sairauspoissaoloprosentti (tavoitetaso: pysyy samalla tasolla tai pienenee verrattuna vuoteen 2021, jolloin sairauspoissaoloprosentti oli 4,84)	Määrärahan lisäys
Sivistys ja hyvinvointi	Kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen	Konkreettisten tekojen laatu ja lukumäärä	Toteutetaan budjetin sisällä
Sivistys ja hyvinvointi	Henkilöstön työhyvinvoinnin sekä työssäjaksamisen vahvistaminen	Henkilöstökyselyn tulokset, konkreettisten tekojen laatu ja lukumäärä	Toteutetaan budjetin sisällä
Sivistys ja hyvinvointi	Lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien lisääminen	Konkreettisten tekojen laatu ja lukumäärä	Toteutetaan budjetin sisällä

Asukkaiden Lohja

Toimiala	Tavoite	Mittari	Määrärahat
Kaupunkirakenne	Yritystonttien esirakentaminen	Emojikadun yritystontit esirakennettu	Toteutetaan budjetin sisällä
Kaupunkirakenne	Investointiohjelmaan sisältyvien järvikohteiden edistäminen	Järvi- ja rantapalveluiden kehittäminen tehdyn investointisuunnitelman mukaisesti (suuremmat kehityskohteet: Aurlahden toiminnallinen ideasuunnitelma luotu ja kohteen huoltorakennuksen jatkokäyttö, Porla II suunnitelmien kehittäminen, rantareitin pistemäisten kohteiden kehittäminen (järvityöryhmä)	Toteutetaan budjetin sisällä
Kaupunkirakenne	Maan hankinta etenkin Lempolan aseman seudulta ja Muijalasta	40 ha ostettua maata	Toteutetaan budjetin sisällä
Kaupunkirakenne	Paikkatietojärjestelmien kehittäminen	Tietomallinnuksen mukaan saaminen Rava3dpro ja Kaatio hankkeiden mukaisesti RYTJ ja RYHTI (huom tämä on rakennuslain muutoksen mukainen pakko)	Toteutetaan budjetin sisällä
Sivistys ja hyvinvointi	Tapahtumasisältöjen toteuttaminen Lohja 700-juhluvuoden aikana	Kävijämäärä, tapahtumien määrä, asiakaspalaute	Määrärahan lisäys
Sivistys ja hyvinvointi	Taimiston liikuntapuiston valmistuminen	Liikuntapuisto valmis	Määrärahan lisäys
Sivistys ja hyvinvointi	Vuonna 2022 astui voimaan VOS-orkestereiden toimintaa säätelevä laki esittävän taiteen edistämisestä. Lain mukaisesti edistetään hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta vuorovaikutteisen konsertti-toiminnan kautta.	Kävijämäärä, tapahtumamäärä, asiakaspalaute	Toteutetaan budjetin sisällä
Sivistys ja hyvinvointi	Lohja 700 -juhlavuoden näkyminen toimialan toiminnassa	Konkreettisten tekojen laatu ja lukumäärä	Toteutetaan budjetin sisällä

Vuoden 2023 sitovat tavoitteet on määritelty voimassa olevan strategian kärkien mukaisesti. Kun uusi kaupunkistrategia 2023-2030 on hyväksytty, tavoitteet asetetaan sen painopisteiden mukaisesti. Päivitetyt tavoitteet tuodaan päätöksentekoon sen jälkeen, kun strategia on hyväksytty.

3.9. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Kuntalain (§ 39) kunnanhallituksen tulee huolehtia kunnan sisäisestä ja riskienhallinnan järjestämisestä. Lohjan kaupungissa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vastuut on määritelty seuraavasti:

Vastuu	Tehtävät
Kaupunginhallitus	- hyväksyy sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat ohjeet ja menettelytavat, - valvoo, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta toimeenpannaan ohjeistuksen mukaisesti ja tuloksellisesti, - antaa toimintakertomuksessa tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä sekä selvityksen konsernivalvonnasta ja merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä, - vastaa sisäisen valvonnan järjestämisestä ja yhteen sovittamisesta siten että kaupungin toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus varmistetaan, - hyväksyy sisäisen tarkastuksen suunnitelman, johon perustuen arvioidaan riskienhallinta-, valvonta-, johtamis- ja hallintoprosessien tuloksellisuutta sekä - vastaa riskienhallinnan järjestämisestä siten, että kaupungin toiminnan olennaiset riskit tunnistetaan ja kuvataan, riskin toteutumisen vaikutukset, toteutumisen todennäköisyys ja mahdollisuudet hallita riskiä arvioidaan.
Lautakunnan ja johtokunnan tehtävät (hallintosääntö § 84)	vastaavat toimialallaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta sekä raportoivat kaupunginhallitukselle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.
Viranhaltijoiden ja esimiesten sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät	- Kaupunginjohtaja sekä toimialojen ja tulosalueiden muut johtavat viranhaltijat vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta ja tuloksellisuudesta toimialallaan ja tulosalueellaan, ohjeistavat alaisiaan toimintayksiköitä sekä raportoivat kaupunginhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti. - Toimintayksiköiden esimiehet vastaavat yksikön riskien tunnistamisesta, arvioinnista, riskienhallinnan toimenpiteiden toteutuksesta ja toimivuudesta sekä raportoivat kaupunginhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti. - Konsernijohto vastaa konserniyhteisöjen ohjauksesta sekä niiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen ja tuloksellisuuden valvonnasta.
Sisäisen tarkastuksen tehtävät	- arvioi objektiivisesti ja riippumattomasti sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan järjestämistä ja tuloksellisuutta, raportoi arvioinnin tuloksista sekä esittää toimenpide-ehdotuksia järjestelmän kehittämiseksi. - raportoi kaupunginhallitukselle ja kaupunginjohtajalle. - toiminnon tarkoitus, tehtävät ja vastuut määritellään kaupunginhallituksen hyväksymässä sisäisen tarkastuksen toimintaohjeessa (Kh 22.1.2018 § 25).

Lohjan kaupungin keskeiset riskit päivitetään vuosittain ja merkittävät riskit ja niiden ehkäisemiseksi tehdyt toimenpiteet raportoidaan tilinpäätöksen yhteydessä. Riskit on ryhmitelty seuraaviin riskikategorioihin:

- Henkilöstö- ja resurssiriskit
- Infrariskit /vesi, sähkö, viemäri, kaapeliverkko
- Johtamisriskit
- Juridiset riskit
- Sosiaalinen media - maineriskit
- Strategiset riskit
- Taloudelliset riskit
- Tietosuoja-asiariskit
- Tietoteknologia ja –turvariskit
- Tila- ja työvälineriskit
- Työprosesseihin liittyvät toiminnalliset riskit
- Yhteistyökumppaniriskit
- Ympäristöriskit
- Eläinten terveysriskit
- Toimintaympäristön muutokset
- Demografiset riskit
- Globaalit riskit
- Muut katastrofit ja onnettomuudet
- Terveysriskit

Jokaiselle riskille määritellään **todennäköisyys** (asteikolla 1-5; 1=hyvin epätodennäköinen, 2=epätodennäköinen, 3=epävarma, 4=todennäköinen, 5=lähes varma) ja **merkittävyys** toiminnan kannalta (asteikolla 1-5, 1=hyvin pieni, 2=pieni, 3=keskiverto, 4=suuri, 5=hyvin suuri).

Riskin todennäköisyyden ja merkittävyyden tulona voidaan laskea **riskikerroin** (1–25).

riskikerroin	
1–6	lievät riskit, eivät olennaiset vaikuttavat riskit
9–16	edellyttävät korjaavia toimenpiteitä keskipitkällä aikavälillä
20–25	merkittävät riskit, joiden hallinnoimiseen tulee panostaa välittömästi

Toiminnalliset muutokset

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1937 unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annettiin 23. päivänä lokakuuta 2019. Direktiivi julkaistiin EU:n virallisessa lehdessä 26.11.2019 ja se tuli voimaan 17.12.2019. Direktiivi tulee panna jäsenmaissa täytäntöön 17.12.2021.

Suomessa laki Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta on vielä kesken (hallituksen esitys on annettu 19.9.2022). Uuden lainsäädännön tarkoituksena on varmistaa, että henkilö, joka työnsä yhteydessä havaitsee tai epäilee yleisen edun vastaista toimintaa erikseen määritellyillä EU:n tai kansallisen oikeuden aloilla, voi ilmoittaa asiasta turvallisesti. Yli 50 työntekijää työllistävälle yksityisen ja julkisen sektorin organisaatioille sekä valtion virastoille asetettaisiin velvollisuus perustaa sisäinen, luottamuksellinen ilmoituskanava.

Lohjan kaupunki on ottanut väärinkäytösilmoituksiin tarkoitetun ilmoituskanavan sisäiseen käyttöönsä alkuvuodesta 2022.

4. Käyttötalousosa

4.1. Vuoden 2023 talousarvion täytäntöönpano

Kaupunginvaltuuston hyväksymä talousarvio on muita kaupungin toimielimiä sitova toiminta-ohje. Kaupunginvaltuuston päättämät tehtävät, sitovat tavoitteet ja niiden toteuttamiseen myönnetyt määrärahat ovat muutettavissa vain kaupunginvaltuuston päätöksellä. Talousarviota täytäntöön pantaessa on erityisesti otettava huomioon, että kaupunginhallituksen ja -valtuuston talousarviokäsittelyssä tekemät erillispäätökset ovat toimialoja sitovia ja ne tulee sisällyttää toimialan käyttösuunnitelmaan.

Käyttösuunnitelmien laatiminen

Toimialojen on valmisteltava tammikuun loppuun mennessä lautakuntien hyväksyttäväksi määrärahojen käyttämisen ja tuloarvioiden toteutumisen seuraamista varten käyttösuunnitelma, joka sisältää tarkistetun toimintasuunnitelman ja määräraha- ja tulosalueille, tulosityksiköille tai toiminnoille. Käyttösuunnitelmat esitetään lautakunnissa yksiköittäin ja tiliryhmittäin. Toiminta sopeutetaan talousarviossa myönnettyjen määrärahojen sallimiin rajoihin. Lautakuntien on huolehdittava, että kaupungin päätettävissä olevat maksut tarkistetaan kustannusten nousua vastaavasti ja kaupungille kuuluvat tulot peritään tehtyjen sopimusten ja annettujen ohjeiden mukaisesti. Käyttösuunnitelmien laadinnassa on otettava erityisesti huomioon kaupunginvaltuuston päättämä kaupunkistrategia, strategian päämäärät sekä sitovien tavoitteiden toteuttamiseen tarvittavat voimavarat, jotta voidaan varmistua toimialojen ja koko kaupungin strategiatyön yhdensuuntaisuudesta.

Raportointi

Toimialojen on raportoitava lautakunnille talousarvion ja sitovien tavoitteiden toteutumisesta lautakuntien päättäminä ajankohtina. Kaupunginhallitukselle ja -valtuustolle toimitettavissa raporteissa tulee ottaa huomioon koko kaupunki.

Sitovien tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan osavuosikatsausten tilanteen mukaan.

Vuoden 2023 talousarviota koskeva raportointi tapahtuu kaupunginhallituksessa ja -valtuustossa touko-, syys- ja marraskuussa sekä vuoden 2024 maalis-/huhtikuussa. Osavuosikatsauksissaan toimialojen tulee esittää toimialatasoinen ennuste koko vuoden talouden toteutuksesta sekä olennaiset muutokset toiminnassa. Mahdolliset valtuustoon nähden sitovien määrärahojen muutosesitykset tulee käsitellä osavuosikatsauksista erillisinä asioina lautakunnissa niin, että kaupunginvaltuusto ehtii käsittelemään muutosesitykset talousarviovuoden aikana.

4.2. Luottamushenkilöhallinto ja konsernipalvelut

4.2.1. Luottamushenkilöhallinto

Määrärahojen sitovuus valtuustoon nähden

Luottamushenkilöhallinto

Ulkoiset ja sisäiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	530	0	0	***	0	0
TOIMINTAKULUT	-2 315	-1 161	-1 175	1,2 %	-1 201	-1 226
TOIMINTAKATE	-1 784	-1 161	-1 175	1,2 %	-1 201	-1 226

Ulkoiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	530	0	0	***	0	0
TOIMINTAKULUT	-2 128	-988	-1 002	1,4 %	-1 029	-1 054
TOIMINTAKATE	-1 597	-988	-1 002	1,4 %	-1 029	-1 054

Sisäiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	0	0	0	***	0	0
TOIMINTAKULUT	-187	-173	-173	0,0 %	-173	-173
TOIMINTAKATE	-187	-173	-173	0,0 %	-173	-173

Toiminta-ajatus ja keskeiset tehtävät

Luottamushenkilöhallinnon alle kuuluvat kaupunginvaltuuston, kaupunginhallituksen, lautakuntien ja niiden jaostojen/toimikuntien sekä vaikuttamiselinten kokoukset, valtuustoinfot, valtuustoseminaarit, hallituksen iltakoulut sekä toimielinten seminaarit.

Talousarvion perustelut, rakenteelliset muutokset ja palveluiden kehittäminen 2023

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen jaosto (HYTE-jaosto) sisältyy luottamushenkilöhallinnon talousarvioon.

4.2.2. Konsernipalvelut

Määrärahojen sitovuus valtuustoon nähden

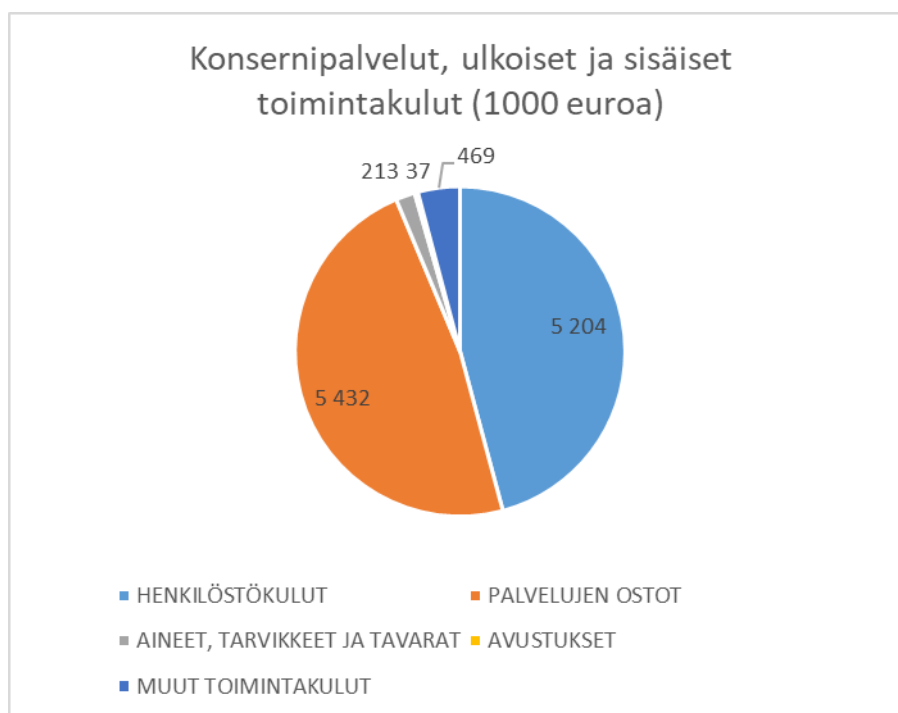
Konsernipalvelut

Ulkoiset ja sisäiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	3 087	9 731	9 931	2,1 %	9 939	9 947
TOIMINTAKULUT	-6 333	-14 308	-11 355	-20,6 %	-11 562	-11 823
TOIMINTAKATE	-3 246	-4 577	-1 424	-68,9 %	-1 623	-1 876

Ulkoiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	116	1 110	797	-28,3 %	805	813
TOIMINTAKULUT	-6 016	-13 700	-10 793	-21,2 %	-10 999	-11 261
TOIMINTAKATE	-5 900	-12 590	-9 996	-20,6 %	-10 195	-10 448

Sisäiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	2 971	8 621	9 134	6,0 %	9 134	9 134
TOIMINTAKULUT	-317	-608	-562	-7,5 %	-562	-562
TOIMINTAKATE	2 654	8 013	8 572	7,0 %	8 572	8 572

Konsernipalveluiden tulosalue muodostettiin 1.8.2021 alkaen.

Tuloslaskelma

Konsernipalvelut (ulkoiset ja sisäiset, 1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT						
MYYNITUOTOT	3 108	8 944	9 411	5,2 %	9 413	9 416
MAKSUTUOTOT	2	0	0	0,0 %	0	0
TUET JA AVUSTUKSET	-23	787	520	-33,9 %	525	531
MUUT TOIMINTATUOTOT	0	0	0	***	0	0
TOIMINTATUOTOT	3 087	9 731	9 931	2,1 %	9 939	9 947
TOIMINTAKULUT				***		
HENKILÖSTÖKULUT	-2 562	-4 850	-5 204	7,3 %	-5 301	-5 450
PALKAT JA PALKKIOT	-2 004	-3 735	-4 010	7,3 %	-4 080	-4 195
HENKILÖSIMUKULUT	-559	-1 115	-1 194	7,1 %	-1 221	-1 255
ELÄKEKULUT	-474	-964	-1 022	6,0 %	-1 045	-1 074
MUUT HENKILÖSIMUKULUT	-85	-151	-172	14,4 %	-176	-181
PALVELUJEN OSTOT	-1 849	-5 746	-5 432	-5,5 %	-5 538	-5 646
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-56	-201	-213	5,9 %	-216	-220
AVUSTUKSET	-1 667	-3 036	-37	-98,8 %	-38	-38
MUUT TOIMINTAKULUT	-198	-475	-469	-1,3 %	-469	-469
TOIMINTAKULUT	-6 333	-14 308	-11 355	-20,6 %	-11 562	-11 823
TOIMINTAKATE	-3 246	-4 577	-1 424	-68,9 %	-1 623	-1 876

					
Valtuuston/ Hallituksen kokousta 10/24	Tytäryhtiöitä 5	Palveluksessa olevaa henkilöä 1700	Sairauspoissaolo- päiviä 26 500	Työterveyshuollon kustannukset 282 e/työntekijä	Tietohallinnon tikettiä/kk 1000

Henkilöstösuunnitelma

Tulosalue, htv	TA 2022	TA2023	TS2024	TS2025
Konsernipalvelut, htv	88,18	86,29	86	86
Talousspalvelut	28	26,23	26	26
Henkilöstöpalvelut	12,68	14,07	14	14
Hallintopalvelut	33	31	31	31
Tietohallinto- ja kehittämispalvelut	14,5	15	15	15

Olennaiset muutokset henkilöstössä suunnittelukaudella 2022-2024, 1.1.2023 alkaen:

- Logistiikkapalvelut ja Työllisyysasiat siirtyvät Kaupunkirakenne-toimialalle
- Viestintä ja markkinointi siirtyy Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluista
- Uutena tehtävänä Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävät

Toiminta-ajatus ja keskeiset tehtävät

Konsernipalveluiden tehtävänä on tuottaa talouden, henkilöstöasioiden, kehittämistoiminnan, hallinnon, tietovarantojen, omaisuusasioiden ja asiakaspalvelun asiantuntijapalveluita kaupungin johtamisen tueksi. Konsernipalvelut turvaa kaupungin johdolle ja päätöksenteolle toimintaedellytykset. Konsernipalvelut vastaa siitä, että kaupungin keskeiset strategiset tavoitteet toteutuvat ja että kuntalaisten palvelut turvataan. Konsernipalvelut varmistaa, että resursseja ja kaupungin omaisuutta käytetään tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.

Talousarvion perustelut, rakenteelliset muutokset ja palveluiden kehittäminen 2023

Talouspalvelut huolehtii kaupungin taloudenpidosta. Vuoden 2023 painopisteenä on tiedolla johtamisen kehittäminen mm. luomalla yhteinen johdon työpöytä. Talouspalvelut seuraa kaupungin talouden kehittymistä varmistaen samalla kaupungin pitkän aikavälin tuloksellisuus sekä rahoituksellinen tasapaino.

Sähköisiä palveluja ja muita digitaalisia ratkaisuja lisätään sekä tiedolla johtamista ja toimintatapoja kehitetään muun muassa johdon työpöydän ja ostolaskujen sähköisen kierrätyksen avulla.

Talouspalveluiden organisaatiota uudistetaan ja palkanlaskenta siirtyy osaksi henkilöstöpalveluita.

Lisäksi talouspalveluissa tehdään tehtäväjärjestelyjä, jolloin suunnittelun ytimen muodostaa talousjohtaja, kaksi hallintopäällikköä ja kaksi taloussuunnittelijaa. Kirjanpidosta vetovastuussa on kirjanpitoapäällikkö. Tehtäväjärjestelyt tehdään nimikemuutoksin.

Sote-kiinteistöjen myyntiä valmistellaan yhteistyössä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa.

Henkilöstöpalveluiden keskeisenä tehtävänä on toimia esimiesten kumppanina henkilöstöjohtamisen, työhyvinvoinnin, työsuojelun, henkilöstön kehittämisen, rekrytoinnin ja henkilöstöraportoinnin kokonaisuuksissa. Vuonna 2023 painopisteinä ovat ratkaisujen hakeminen henkilöstön saatavuuden ongelmiin, pakkarakenteiden epäkohtien korjaaminen, digitaalisten toimintaprosessien uudistaminen sekä työterveysyhteistyön vaikuttavuuden vahvistaminen.

Henkilöstöpalveluiden koulutusmäärärahoja on lisätty 10 000 eurolla edellisvuoteen verrattuna. Henkilöstömäärään suhteutettuna keskitettyihin koulutuksiin ehdotettu määräraha on noin 15 euroa per henkilö. Esitys e-passiin ladattavasta työhyvinvointirahasta on 150 euroa/työntekijä. Henkilökunnan palkitsemiseen merkittävästä kehittämisestä, innovaatiosta ja ideasta on varattu 3 000 euron määräraha.

Työllisyysasiat siirtyvät kaupunkikehityksen elinvoimapaalveluihin eivätkä sisälly henkilöstöpalvelujen talousarvioon.

Henkilöstöresurssilisäyksenä rekrytointisuunnittelija 1.6.2023 alkaen ja henkilöstösihteeri 1.8.2023 alkaen. Henkilöstöyksikköön on siirretty keskitettyjä palveluita, joiden myötä toimialojen esihenkilötyötä on voitu vapauttaa muuhun johtamis- ja kehittämistyöhön. Esimerkiksi virkamääräykset ja työsopimukset tehdään keskitetysti.

Hallintopalveluiden keskeisenä tehtävänä on asianhallinnan ja toimielinprosessien luotettavuuden, lainmukaisuuden ja sujuvuuden varmistaminen. Toiminnan painopisteenä vuonna 2023 on kehittää erityisesti hallinnon digitalisaatiota. Erilaisia sähköisiä palveluita otetaan käyttöön entistä laajemmin. Mm. sähköisen arkiston kehittäminen on vuoden tärkeimpiä kehityskohteita. Hallintopalvelut vastaavat myös seuraavista hallinnon tukipalveluiden kokonaisuuksista: asiakaspalvelukeskus/virastopalvelut (monistamo, puhelinvaihe, postitus, sisäinen posti), kansainvälinen toiminta sekä pysäköintivalvonnan hallinto ja tietosuojat.

Hallintopalveluissa esitetään vakinaistettavaksi kaksi pitkään määräaikaisena Lohjan kaupungilla ollutta tehtävää, joiden tehtäväkuva on vakiintunut. Samalla jätetään täyttämättä yksi määräaikainen toimistosihteerin tehtävä ja siirretään 0,5 toimistosihteerin resurssia ympäristöterveyden toimialalle (kokoaikainen ympäristöterveyden toimistosihteerin resurssi). Hankintapalvelut vastaavat keskitetysti hankintojen ohjaamisesta, valmistelusta sekä kilpailutuksista. Hankintapalveluihin kuuluu myös keskitetyt sopimishallintapalvelut ja sopimuksien tilanteen seuraaminen. Vuoden 2023 tavoitteena on parantaa hankintojen ennakoitavuutta ja lisätä omaa kilpailutusta.

Logistiikkapalvelut siirtyvät kaupunkirakenne-toimialalle kaupunkikehityksen tulosityksiköön organisaatiouudistuksen myötä eivätkä sisälly hallintopalvelujen talousarvioon.

Lakipalvelut vastaavat mm. esimiesten ja asiantuntijoiden juridisesta ohjaamisesta ja oikeudellisten linjausten tekemisestä sekä valvovat kaupungin oikeudellisia etuja. Vuoden 2023 päätaavoitteena on sopimusprosessien parantaminen ja hyvinvointialueeseen liittyvien muutostöiden sujuva eteneminen. Vuoden 2023 talousarvioon on yksi lakimiehen määräaikainen virka. Kaupungilla on vuoden 2022 syksystä työskennellyt 2 lak miestä lakimiestehtävissä (toinen määräaikainen). Tehtävää esitetään määräaikaisena, koska työtehtävien määrään vuonna 2022 ja 2023 vaikuttavat merkittävästi myös hyvinvointialueeseen liittyvät työt. Työn määrä on siten vakiintumaton.

Nykyinen matkailu, markkinointi ja PR jakautuu kahteen osaan, josta viestintä ja markkinointi siirtyy hallintopalveluihin. Viestinnän ja markkinoinnin painopisteenä on kaupungin viestintästrategian päivittäminen, osallistamisen ja vuorovaikutteisen viestinnän kehittäminen. Lohja.fi -sivustojen turvallisuutta, saavutettavuutta ja käytettävyyttä parannetaan. Henkilöstön viestintäkoulutuksia jatketaan. Kaupunkistrategian toteuttamiseen liittyen henkilöstöresurssilisäyksenä on viestintäkoordinaattori.

Tietohallinto- ja kehittämispalveluissa on vuoden 2023 aikana tarkoitus kehittää ICT-palveluita niin, että toiminta jakaantuu kahteen eri osa kokonaisuuteen; tietohallinto- ja tietotekniikkapalvelut. Aikaisempina vuosina näitä kokonaisuuksia on hoidettu keskitetysti tietohallintojohtaja (oto) ja tietohallintopäällikön toimesta. Tehtäväkokonaisuus on vuosien varrella kasvanut mm. lainsäädännön myötä. Nykyinen toimintamalli ei enää palvele hyvin kaupungin muuta organisaatiota. Käytännössä tämä aiheuttaa haasteita saada eri ICT-hankkeita eteenpäin. Nykyinen malli kuitenkin hyvä, koska tietohallinto ja tietotekniikkapalvelut toimivat hyvin tiiviissä yhteistyössä arjen johtamisessa. Tietohallinto- ja kehittämispalvelut ovat esittäneet vuoden 2023 talousarvioon, että vapaana olevat neljä (4) henkilövakanssia muutetaan siten, että tehtäväroolit painottuvat yhä enemmän hankkeiden valmisteluun, suunnitteluun ja johtamiseen käyttäjien kanssa. Tätä varten on valmistelu uusi Tietohallinto- ja kehittämispalveluiden toimintakuvaus, jossa tietohallinto ja tietotekniikka erotetaan toisistaan ja vapaana oleviin henkilövakansseihin rekrytoidaan tietohallinto-osaajia.

Tietohallintopalvelut keskittyvät jatkossa ICT-hankehallintaan, käyttäjien opastamiseen hankkeiden laatimisessa sekä lainsäädännön vaatimien tarpeiden huomioimiseen. Tietotekniikkapalvelut keskittyvät tietojärjestelmähankkeiden tekniseen toteuttamiseen ja ylläpitoon. Seudullista yhteistyötä pyritään lisäämään aina mahdollisuuksien mukaan. Vuoden 2023 aikana valmistaudutaan ICT-maakuntatoiminnan käynnistymiseen. Todennäköisesti tulevan maakuntaratkaisun ICT-ratkaisuissa joudutaan hyödyntämään laajasti Lohjan kaupungin käytössä olevia ICT-järjestelmiä. Tätä varten suunnitellaan ns. hybridimallia, jossa palveluita tuotetaan laajasti myös maakuntatoimijalle. Tehtyjen sisäisten ICT-linjauksien perusteella jatketaan TVT-ICT (koulujen ja päiväkotien tietotekniikkaratkaisut) infrastruktuurin kehittämisen ja ylläpidon siirtymistä hallinnon tietotekniikan vastuulle.

Suurimpina kehityskohteina toteutetaan vuoden 2023 aikana seuraavat hankekokonaisuudet:

- Tietohallinto-organisaatio luotu ja tukee käyttäjiä. Tätä varten toteutetaan tarvittavat rekrytoinnit ja otetaan käyttöön uudet ICT- ja tietohallintoperiaatteet.
- Tietosuoja- ja tietoturvajärjestelmien laajentaminen toteutetaan laajentamalla nykyisiä lokienhallintajärjestelmiä. Teknisesti otetaan käyttöön uudet varmuuskopiointijärjestelmät sekä tietoallasratkaisut raportoinneissa.
- Vuoden 2023 talousarviossa esitetään, että tarvittavat perustason Microsoftin lisenssit ovat käytössä kaikilla työntekijöillä.
- Asiakaspalvelun osalta on otettu käyttöön mobiilivaihejärjestelmän uudet sähköiset ominaisuudet.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on yksi kuntien perustehtävistä ja sitä toteutetaan kaikilla toimialoilla. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen koordinointi sisältyy tietohallinto- ja kehittämispalveluiden tehtäviin. Tehtävää varten talousarviossa on varaus hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävää varten.

Tasapainottamis- ja sopeuttamistoimenpiteet ja niiden vaikutukset

Konsernipalveluihin ei kohdennu talouden tasapainottamistoimenpiteitä vuodelle 2023.

Henkilöstömuutokset

Vastuualueelle on esitetty seuraavat henkilöstömuutokset:

Talouspalvelut, kustannusvaikutus 16 020 euroa (katetaan toiminnan sisältä):

- Taluspäällikön nimikkeen muuttaminen hallintopäälliköksi (kustannusneutraali)
- Suunnittelijan nimikkeen muuttaminen taloussuunnittelijaksi
- Kirjanpitäjän nimikkeen muuttaminen kirjanpitopäälliköksi

Henkilöstöpalvelut, kustannusvaikutus 45 100 euroa (katetaan toiminnan sisältä, pyritään täyttämään sisäisin järjestelyin)

- Henkilöstösihteeri 1.8.2023 alkaen
- Rekrytointisuunnittelija 1.6.2023 alkaen

Hallintopalvelut, kustannusvaikutus 129 900 euroa

- Vakinaistetaan 2 pitkäaikaista määräaikaista tehtävää (toimistos sihteeri ja tietohallintoasiantuntija) ja vähennetään yksi toimistosihteerin määräaikainen tehtävä
- Viestintäkoordinaattori 1.1.2023 alkaen
- Lakimies (määräaikainen) 1.1.2023 alkaen

Tietohallinto- ja kehittämispalvelut, kustannusvaikutus 82 050 euroa (nimikemuutokset kate-
taan toiminnan sisältä)

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, uusi vakanssi (nimike avoin) 1.1.2023 alkaen
- Tietohallintoasiantuntijan nimikkeen muuttaminen ict-suunnittelijaksi
- Tietohallintoasiantuntijan nimikkeen muuttaminen projekipäälliköksi
- Tietohallintoasiantuntijan nimikkeen muuttaminen tietohallintosihteeriksi
- Tietohallintoasiantuntijan nimikkeen muuttaminen ict-arkkitehdiksi

Konsernipalveluista on siirtynyt/siirtyy hyvinvointialueelle n. 16 henkilötyövuotta.

Merkittävät investoinnit

Tietohallinnon investointeja kohdennetaan tietoturvallisuutta ja toiminnan vakauteen liittyviin hankkeisiin. Pääpaino vuoden 2023 investoinneissa on toiminnan vakauden varmistamiseen. Investointeja kohdennetaan tietoverkkojen, tietokonesali-infrastruktuurin ja tietoturvallisuuden uusimisiin. Tietosuoja- ja -turvan osalta tehdään panostuksia kyberturvallisuuden valvontaan ja lokihallintajärjestelmien laajentamiseen tallennuskapasiteettia lisäämällä mm. tietoallasratkaisuihin. Mobiiliteknologian (vaihtopalvelut ja mobiililiittymä) osalta jatketaan asiakaspalveluiden digitalisointia. Kehittämishankkeet toteutetaan pääosin investointibudjetin kautta. Tietotekniikkainvestoinnit sisältyvät kaupungin investointiohjelmaan. Tietotekniikan ja koulujen tieto- ja viestintätekniikan investointimäärärahoista tehdään käyttösuunnitelma, joka hyväksytään investointiohjelman yhteydessä.

Suunnittelukauden 2024-2025 kehittämissuunnitelmat

Sähköistä asiointia ja sähköisiä palveluja kehitetään kaikissa vastuualueen toiminnoissa.

4.2.3. Keskusvaalilautakunta

Määrärahojen sitovuus valtuustoon nähden

Keskusvaalilautakunta

Ulkoiset ja sisäiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	52	0	0	***	0	0
TOIMINTAKULUT	-251	-260	-285	9,8 %	-292	-299
TOIMINTAKATE	-199	-260	-285	9,8 %	-292	-299

Ulkoiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	52	0	0	***	0	0
TOIMINTAKULUT	-249	-247	-251	1,8 %	-258	-265
TOIMINTAKATE	-198	-247	-251	1,8 %	-258	-265

Sisäiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	0	0	0	***	0	0
TOIMINTAKULUT	-2	-13	-34	167,5 %	-34	-34
TOIMINTAKATE	-2	-13	-34	167,5 %	-34	-34

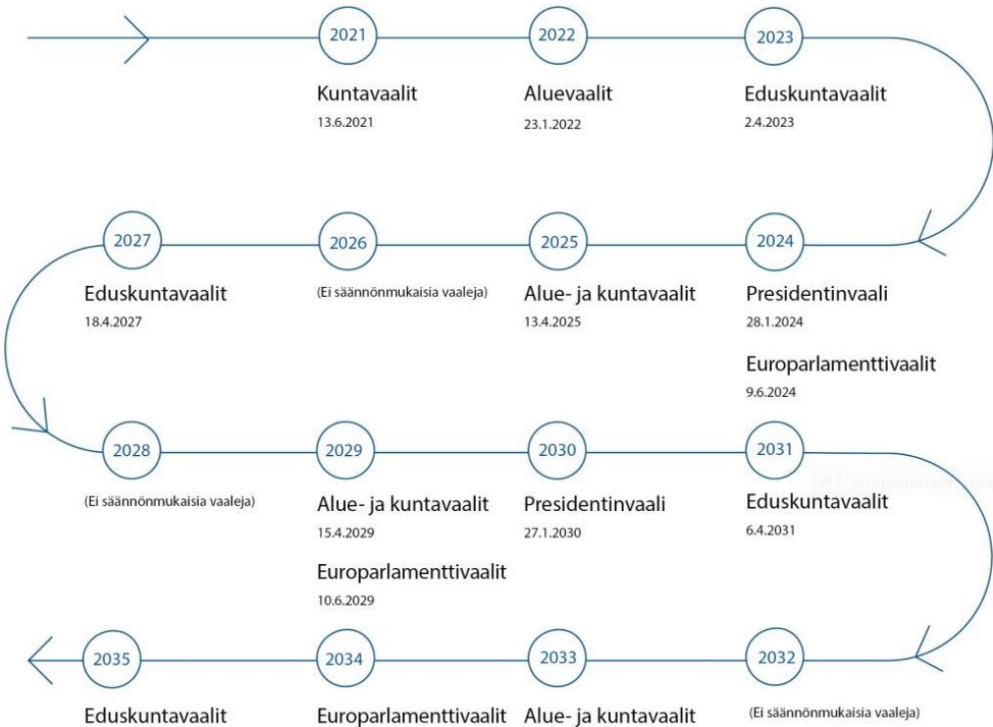
Toiminta-ajatus ja keskeiset tehtävät

Keskusvaalilautakunta on lakisääteinen toimielin, jonka tehtävänä on huolehtia vaalien yleisjärjestelyistä. Kuntavaaleissa se huolehtii lisäksi ehdokasasettelusta ja tulosten laskennasta. Keskusvaalilautakunta kokoontuu vaalilain määrääminä aikoina sekä muutoin puheenjohtajan kutsusta tarvittaessa.

Valtiollisissa vaaleissa keskusvaalilautakunnan tehtävänä on mm. vaaleista tiedottaminen, vaaliviranomaisten kouluttaminen, vaalimateriaalin hankinta ja jakelu äänestyspaikoille, vaalikalusteiden hankinta ja toimittaminen äänestyspaikoille, vaalitietojärjestelmän käyttö ja kouluttaminen, ennakkoäänestysvalmistelut, laitos- ja kotiäänestysten valmistelut, vaaliluetteloihin liittyvät toimenpiteet, ennakkoäännten tarkistaminen sekä alustavasta ääntenlaskennasta tiedottaminen. Kunnallisvaaleissa keskusvaalilautakunta lisäksi käsittelee ehdokashakemukset ja laatii ehdokaslistojen yhdistelmän, laskee ennakkoäännet ja tiedottaa niistä, suorittaa vaalipäivän äänten tarkastuslaskennan ja tiedottaa siitä, vahvistaa vaalien tuloksen ja julkaisee sekä tiedottaa tuloksesta.

Vuosina 2021-2035 vaaleja järjestetään lähes joka vuosi.

Lähde: Vaalit.fi

4.2.4. Tarkastuslautakunta

Määrärahojen sitovuus valtuustoon nähden

Tarkastuslautakunta

Ulkoiset ja sisäiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos- %	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	0	0	0	***	0	0
TOIMINTAKULUT	-62	-85	-89	4,8 %	-91	-93
TOIMINTAKATE	-62	-85	-89	4,8 %	-91	-93

Ulkoiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos- %	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	0	0	0	***	0	0
TOIMINTAKULUT	-61	-83	-84	1,0 %	-86	-89
TOIMINTAKATE	-61	-83	-84	1,0 %	-86	-89

Sisäiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos- %	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	0	0	0	***	0	0
TOIMINTAKULUT	-1	-1	-5	228,6 %	-5	-5
TOIMINTAKATE	-1	-1	-5	228,6 %	-5	-5

Toiminta-ajatus ja keskeiset tehtävät

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten.

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet, ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Edellä mainitut tarkastuslautakunnan tehtävät voidaan jakaa kolmeen tehtäväkokonaisuuteen: hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestäminen, arviointi ja muut tehtävät.

Tarkastuslautakunta laatii ja antaa valtuustolle vuoden 2022 arviointikertomuksen, jossa esittää arvioinnin tulokset. Lautakunta antaa valtuustolle muitakin tarpeellisia pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista. Tarkastuslautakunta kilpailuttaa tilintarkastuspalvelut ja antaa valtuustolle esityksensä tilintarkastusyhteisön valinnasta.

4.3. Kaupunkirakenne-toimiala

Kaupunkirakenne-toimialan vuoden 2023 keskeisenä toiminnallisena painopisteenä on Lohjan elinvoimaisuuden lisääminen. Sote-uudistuksen jälkeen kaupunkirakenteen rooli kaupunkikonaisuudessa tulee entisestään korostumaan. Järvikaupunki-imagon edelleen vahvistaminen eri toimenpitein säilyy toiminnan yhtenä kantavana ajatuksena.

Kaupungin markkinointia ja tarjontaa asukkaille ja vierailijoille vauhdittaa Lohja 700 -juhlavuosi.

Eri alueiden tasapainoinen kehittäminen huomioidaan toiminnassa. Kaavoja laaditaan eri puolille kysynnän mukaisella tahdilla ja alueita eri puolilla laajaa kaupunkia kunnossapidetään ja siistitään tarpeen mukaan.

Tunnin juna -hanke on edelleen keskeinen kehittämiskohde maan hankintoihin ja kaavoitukseen sekä edunvalvontaan liittyen. Asuintonttien kysyntään vastataan aktiivisella kaavoituksella ja kysynnän mukaisella kunnallistekniikan rakentamisella.

Yritysten sijoittumista edesautetaan aktiivisella kontaktoinnilla ja yritystonttien esirakentamisella. Uusia maa-alueita isojenkin yritysten sijoittumista silmällä pitäen pyritään hankkimaan.

Matkailutoimessa kehitetään Lohjan vetovoimaa ja viihtyisyyttä lisäävien yritysten ja yhteisöjen toimintaedellytyksiä yhteistyössä yritysten kanssa, poikkihallinnollisilla toimenpiteillä sekä osallistumalla kansallisiin ja kansainvälisiin hankkeisiin. Lohjan uusi kaupunkistrategia asettaa askelmerkit myös kaupunkirakenne-toimialan toiminnalle.

Toiminta-ajatus

Lohjan elinvoimaisuuden lisääminen:

- Tehokas ja viihtyisyyttä edistävä arjen palvelutuotanto
- Tehokas maankäyttö ja valvonta
- Aktiivinen ote yrityskentän suuntaan
- Saavutettavuuden parantaminen

				
Menot 59,5 milj. euroa	Tulot 62,3 milj. euroa	Toimintakate 2,8 milj. euroa	Toimintakate /as 56 euroa/as	Htv 391,6

Elinvoima/Kaupunkirakenne (Ulkoiset)	TA2022	TA2023	SV2024	SV2025
asukasluku	46 000	46 230	46 461	46 693
Toimintatuotot/asukas	373,34	378,92	382,69	386,50
Toimintakulut/asukas	-1 005,97	-1 102,11	-1 124,04	-1 146,41
Toimintakate/asukas	-632,63	-723,19	-741,35	-759,91
Sairauspoissaolojen muutos, %	-4,0	-1,0	-1,0	-1,0
Henkilöstön määrän muutos, %	-2,0	-1,0	0,0	0,0
Työmarkkinatuen kuntaosuuden muutos, %	-5,0	-2,0	-1,0	-1,0
Palo- ja pelastustoimi, euroa/asukas	70	69	69	69
Korjausvelka; 1.1. tilanne; kuntoluokka 75 %; muutos-%	5-10	5-10	5-10	5-10
Tilamassa; poistuvan tilamassan määrä, muutos-%	3-5	3-5	3-5	3-5
Rakennushankkeet; investointitaso, milj. euroa	25-30	35-40	25-30	25-30
Luovutetut tontit	13	25	13	13
Hyväksytyt kaavat: asemakaava+osayleiskaava	12	7	10	10
Hyväksytyjen rakennuslupien määrä	800	750	800	800

Määrärahat

Kaupunkirakenne-toimiala

Ulkoiset ja sisäiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	58 908	60 494	62 273	2,9 %	62 518	62 765
TOIMINTAKULUT	-45 856	-50 666	-59 514	17,5 %	-60 678	-61 938
TOIMINTAKATE	13 229	9 949	2 759	-72,3 %	1 840	826

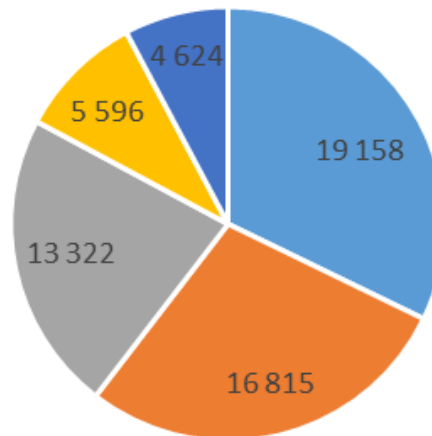
Ulkoiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	16 759	17 054	24 474	43,5 %	24 719	24 966
TOIMINTAKULUT	-41 464	-46 275	-54 130	17,0 %	-55 293	-56 554
TOIMINTAKATE	-24 529	-29 101	-29 656	1,9 %	-30 574	-31 588

Sisäiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	42 150	43 441	37 799	-13,0 %	37 799	37 799
TOIMINTAKULUT	-4 392	-4 391	-5 385	22,6 %	-5 385	-5 385
TOIMINTAKATE	37 758	39 050	32 414	-17,0 %	32 414	32 414

V. 2021 tilinpäätös ei ole vertailukelpoinen, koska 1.8.2021 alkaen konsernipalvelut erotettiin omaksi tulosalueekseen.

Kaupunkirakenne, ulkoiset ja sisäiset
toimintakulut (1000 euroa)

- HENKILÖSTÖKULUT
- PALVELUJEN OSTOT
- AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT
- AVUSTUKSET
- MUUT TOIMINTAKULUT

Tuloslaskelma

Kaupunkirakenne (ulkoiset ja sisäiset, 1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT						
MYYNITUOTOT	25 129	25 730	23 693	-7,9 %	23 790	23 888
MAKSUTUOTOT	2 114	2 587	2 674	3,4 %	2 701	2 728
TUET JA AVUSTUKSET	784	491	597	21,8 %	603	609
MUUT TOIMINTATUOTOT	30 881	31 687	35 308	11,4 %	35 423	35 540
TOIMINTATUOTOT	58 908	60 494	62 273	2,9 %	62 518	62 765
TOIMINTAKULUT				***		
HENKILÖSTÖKULUT	-18 696	-19 143	-19 158	0,1 %	-19 671	-20 221
PALKAT JA PALKKIOT	-14 696	-14 920	-14 886	-0,2 %	-15 278	-15 706
HENKILÖSIKULUT	-4 000	-4 223	-4 272	1,2 %	-4 393	-4 515
ELÄKEKULUT	-3 380	-3 617	-3 632	0,4 %	-3 733	-3 838
MUUT HENKILÖSIKULUT	-621	-606	-640	5,6 %	-659	-678
PALVELUJEN OSTOT	-12 533	-15 788	-16 815	6,5 %	-17 105	-17 401
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-10 633	-10 830	-13 322	23,0 %	-13 517	-13 780
AVUSTUKSET	-68	-260	-5 596	2054,4 %	-5 680	-5 794
MUUT TOIMINTAKULUT	-3 927	-4 644	-4 624	-0,4 %	-4 705	-4 743
TOIMINTAKULUT	-45 856	-50 666	-59 514	17,5 %	-60 678	-61 938
TOIMINTAKATE	13 229	9 949	2 759	-72,3 %	1 840	826

Henkilöstösuunnitelma

Tulosalue, htv	TA 2021	TA 2022	TA 2023	2024	2025
Elinvoima-toimiala yhteensä, htv	679,6	542,13	391,55	391,6	391,6
Tekninen toimi		350,88	311,58	311,6	311,6
Kaupunkisuunnittelu		55,34	63,87	63,9	63,9
Ympäristöterveys		13,8	16,1	16,1	16,1
Kulttuuri ja vapaa-aika		122,11	..	..	..
Palvelutuotanto	501,6	501,6	..	..	..
Kaupunkikehitys	177,7	177,7	..	..	..

Olenneiset muutokset henkilöstössä suunnittelukaudella 2022-2024:

- Kulttuuri- ja vapaa-aika siirtyy Sivistys-toimialalle 1.1.2023 alkaen
- Logistiikkapalvelut ja Työllisyysasiat siirtyvät Konsernipalveluista 1.1.2023 alkaen
- Viestintä ja markkinointi siirtyy Konsernipalveluihin 1.1.2023 alkaen

4.3.1. Tekninen lautakunta

Määrärahojen sitovuus valtuustoon nähden

Tekninen lautakunta

Ulkoiset ja sisäiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	53 803	54 011	55 414	2,6 %	55 620	55 827
TOIMINTAKULUT	-37 425	-39 178	-44 249	12,9 %	-45 135	-46 060
TOIMINTAKATE	16 555	14 953	11 165	-25,3 %	10 485	9 767

Ulkoiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	13 089	13 371	20 540	53,6 %	20 746	20 953
TOIMINTAKULUT	-33 710	-35 374	-39 691	12,2 %	-40 577	-41 502
TOIMINTAKATE	-20 444	-21 883	-19 150	-12,5 %	-19 831	-20 549

Sisäiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	40 714	40 641	34 874	-14,2 %	34 874	34 874
TOIMINTAKULUT	-3 715	-3 805	-4 558	19,8 %	-4 558	-4 558
TOIMINTAKATE	36 999	36 836	30 316	-17,7 %	30 316	30 316

						
Ateriasuoritteita n. 2 milj.	Siivottavaa alaa 132 657 krs-m ²	Ylläpidettäviä kiinteistöjä 218 522 krs-m ²	Ylläpidettävää liikenneverkostoa 442 km	Ylläpidettävää viheraluetta 90 ha	Myytyä vettä 2 073 546 m ³	Puhdistettua vettä 5 127 642 m ³

Toiminta-ajatus ja keskeiset tehtävät

Tekninen toimi tuottaa aikaisempien vuosien mukaisesti kaupungin toiminnassa tarvittavia kunnan infrastruktuuripalveluita omana tuotantona sekä hyödyntäen alueiden ylläpidossa ostopalveluita ja kolmatta sektoria. Vuoden 2023 alusta alkaen tilakeskus, ruoka- ja siivouspalvelut tuottavat hyvinvointialueelle erilaisia tila- ja tukipalveluita. Vuoden aikana luodaan uudet toimintamallit näihin palveluihin. Lisäksi jatketaan selvitystyötä ruokapalveluiden mahdollisesta yhteistyöstä hyvinvointialueen kanssa.

Vuoden 2023 teknisen toimen perustehtävät jatkuvat aikaisempien vuosien mukaisesti painotuen korjausvelan vähentämiseen, energiatehokkuus- ja Hinku-toimenpiteiden laajentamiseen sekä yleisen viihtyvyyden kehittämiseen eri puolilla kaupunkia. Talouden seuranta tehdään viikoittain ja tarvittaessa reagoidaan ennakoivasti talouden muutoksiin, kuten on toimittu aikaisempina vuosinakin.

Teknisen toimen painopisteenä on kunnallisen infrastruktuurin (katu, vesi, kiinteistö) korjausvelan hallinta sekä sen vähentäminen korjausinvestointien avulla. Tätä varten esitetään rakentamisen lisäresurssia vesilaitoksen henkilöstöön. Toisena painopisteenä on panostaa yhä enemmän kiinteistöjen energiatehokkuuteen sekä erilaisiin Hinku-toimenpiteisiin mm. kiertotalouden ja sähkön käytön osalta. Järviohjelman osalta siirrytään järviohjelman tavoitteiden toteuttamiseen, jossa pääpainona on lisätä lohjalaisten mahdollisuutta hyödyntää järvi- ja ranta-alueita eri puolilla Lohjaa.

Yleiseen turvallisuuteen liittyen jatketaan kehittämistoimenpiteitä Lohjan varautumisen ja siihen liittyvän varautumisorganisaation osalta. Oppisopimusta ja kolmannen sektorin toimijoita, mm. Lohjan Seudun työttömät ry:tä hyödynnetään laajasti yleisen viihtyvyyden parantamisessa. Pitkäaikaistyöttömille tarjotaan monipuolisesti erilaisia tukitehtäviä sosiaalisen kuntoutuksen kautta.

Yhteistyössä konsernipalveluiden kanssa ylläpidetään kuvausta kaupungin omaisuudesta, palveluverkosta sekä näihin liittyvistä kehittämissuunnitelmista sekä omaisuuden hallinnasta osana talouden prosesseja.

Talousarvion perustelut, rakenteelliset muutokset ja palvelujen kehittäminen 2023

Tekniseen toimeen kuuluvat seuraavat tulosyksiköt: ruoka- ja siivouspalvelut (ruoka- ja siivouspalvelut), tilakeskus (tilojen kunnossapito, isännöinti, korjaus- ja investointirakentaminen sekä Hinku-toiminta, varautuminen) sekä kaupunkitekniikka (infrastruktuurin suunnittelu ja rakentaminen, liikenneväylät, puistot ja viheralueet sekä taseyksikkönä vesilaitos). Tekninen toimi esittää kolmea lisähenkilöresurssia vuoden 2023 talousarvioon. Esitettävät lisäresurssit ovat tekninen johtaja, puistopuutarhuri ja valvoja/projekti-insinööri (vesihuollon verkostojen saneerauskohteet). Teknisen toimen johtamista on hoidettu oto-virkana useamman vuoden ajan. Tehtävä edellyttää kuitenkin kokoaikaista rakentamisen asiantuntijaa. Yleisen viihtyvyyden osalta ylläpidettävät puisto- ja maisema-alueet ovat kasvaneet viime vuosina ja jatkossa panostukset yleiseen viihtyvyyteen lisäävät ylläpidettäviä alueita. Vesilaitoksen osalta on ollut nähtävissä, että investointimäärärahaa on jäänyt aikaisempina vuosina käyttämättä vesihuollon korjausvelan vähentämisessä. Syyn tähän on ollut henkilöresurssien vähyys (1 hlö) investointirakentamisesta.

Lisäksi on siirretty elinvoimatoimialan sisällä Liikuntakeskuksen vuokrien avustus/laskutus toiminteet kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluista tekniseen toimeen. Käytännössä jatkossa tekninen toimi laskuttaa liikuntatiloista sopimuksen mukaan Liikuntakeskusta ja myöntää vastaavan summan vuokra-avustuksena Liikuntakeskukselle.

Ruoka- ja siivouspalvelut

Ruokapalvelut tuottavat keskitetysti keskuskeittiö Köökissä pääosan kaupungin aterioista. Raaka-aineiden kotimaisuusastetta elintarvikehankinnoissa pyritään pitämään korkeana. Ylijäämäruokaa myydään useassa kaupungin kohteessa sekä lisäksi luovutamme ylijäämäruokaa Lohjan seudun työttömille yhteisjakoon jaettavaksi. Eri ikäryhmille luotujen kansallisten ruokasuositusten mukaisesti punaisen lihan vähentämistä ja kasvisruokien lisäämistä toteutetaan ruokalistasuunnittelussa. Pentinkulman palvelukeskuksen keittiöratkaisu ja koko kiinteistö odottavat hyvinvointialueen linjauksia ko. asioiden osalta. Vuosien 2023/2024 aikana jatketaan edelleen selvitystä kuntayhteistyömahdollisuuksista mm. Köökki-keskuskeittiön osalta.

Siivouspalvelut huolehtivat omana työnä kaupungin kiinteistöjen siivouksista monitoimijataloissa, kouluissa, päiväkodeissa, toimistoissa, kirjastoissa sekä muissa pienemmissä työ­pisteissä. Siivoukset tehdään mitoitusten mukaisesti. Siivouspalveluissa toimii Pörräiset yläpölysiivoustiimi. Siivouspalveluiden tavoitteena on vähentää kemikaalien käyttöä tilojen puhdistuksessa innovatiivisten puhtaanapitoratkaisujen avulla. Tästä hyötyvät niin ympäristö, työntekijät kuin tilojen käyttäjätkin. Uudet siivousteknologiat ja -menetelmät mahdollistavat puhdistuskemikaalien vähentämisen ja paikoin jopa täysin kemikaalittoman puhdistuksen. Myös vedenkulutuksen minimointi ja sitä kautta energiankulutuksen vähentäminen on keskeinen tavoite siivouspalveluiden kehittämisessä.

Elintarvikkeiden hinnan nousun vuoksi laskennallista määrärahavarausta on korotettu 64 000 eurolla.

Tilapalvelut

Tilapalvelut muodostuvat tilojen kunnossapidosta, isännöinnistä sekä korjaus- ja investointirakentamisesta. Vuoden 2023 aikana toiminnan painopiste siirtyy yhä enemmän kiinteistöjen kunnossapidon kehittämiseen ja kiinteistöjen PTS-suunnitelmien (pitkän tähtäyksen suunnitelmien) ylläpitoon. Toiminnan painopisteenä on systemaattisesti vähentää investointimäärärahojen avulla korjausvelkaa tilojen ja kiinteistöjen osalta. Viime vuosien matalia PTS-korjausinvestointimäärärahoja tullaan esittämään nostettavaksi tulevina vuosina. Vuoden aikana tullaan saattamaan valmiiksi Lohjan yhteislyseon lukion peruskorjaushanke, Tennarin liikuntahallin lisälaajennus sekä valmistaudutaan Mäntynummen alueen päiväkotijärjestelmän ja kouluhankkeen aloittamiseen. Kevään 2023 aikana pyritään käynnistämään Virkkalan päiväkodin peruskorjaus Rauhalaan koulun kiinteistössä. Neidonkeitaan osalta jatketaan valmistelutyötä tehtyjen päätösten pohjalta. Järnefeltin liikuntahallin peruskorjauksen ajankohtaa suunnitellaan vuodelle 2023.

Hyvinvointialue tulee siirtymään ulkoiseksi vuokralaiseksi ja tätä varten yhteistoiminta hyvinvointialueen kanssa tulee hyvin tärkeäksi mm. tulevien korjausinvestointien osalta. Vuoden aikana jatketaan sotekiinteistöjen jatkojalostamista joko eri kohteiden myynnin osalta tai niiden yhtiöittämisen kautta.

Tilapalvelut vastaa kiinteistöjen korjausrakentamisesta sekä johtaa kaupungin sisäilmatyöryhmää. Yksikkö vastaa kiinteistöjen vuokra- ja tilatietojen ylläpidosta sekä kiinteistöjen kuntoluokkatiedoista. Kaupungin kiinteistöjen irtaimiston ja kaluston varastointia jatketaan Pusulan Oloviisas varastossa.

Tulosityksikkö vastaa Hinku 2.0 -toimenpiteiden edistämisestä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Hyväksytyn Hinku 2.0 -ohjelman mukaisesti ylläpidetään käynnissä erilaisia ekokorihankkeita, joilla pyritään kehittämään kestävä kehitystä kuten mm. kiinteistöjen energiatehokkuutta. Eri hankkeisiin pyritään hakemaan aina ulkopuolista rahoitusta. Vuoden 2023 jatketaan ilmasto- ja kiertotaloushanketta, jossa kehitetään yhteistyötä ja pilotteja kaupungin sisällä.

Arjen varautumisessa jatketaan valmistelutyötä valmiusvarastojen osalta sekä valmiutta käynnistää nopeasti varautumisorganisaatiota eri häiriötilanteisiin, vapaaehtois- ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Pusulan Oloviisas -kohteeseen varastoidaan mm. varmuussuunnitelman mukaisesti turvallisuuteen ja kriisinhallintaan liittyvää materiaalia.

Hintojen nousun vuoksi sähköön on tehty 1, 5 milj. euron määrärahalisäys ja lämmitykseen 0,7 milj. euron määrärahalisäys Energian käytön tehostamisen ohjelmaa valmistellaan.

Kaupunkitekniikka

Kaupunkitekniikkaan kuuluvat infrahankkeiden suunnittelu ja rakennuttaminen, liikenneväylät, puistot ja viheralueet sekä vesilaitos taseyksikkönä. Toiminnan painopisteenä on systemaattisesti vähentää investointimäärärahojen avulla infrastruktuurin korjausvelkaa liikenneväylien ja vesilaitoksen osalta.

Toiminnan painopisteenä on kehittää yleistä viihtyvyyttä eri kohteissa mm. järviohjelman mukaisesti. Painopisteen ovat Aurlahden, Haikarin ja Porlan alueet sekä rantareitit. Lisäksi lisätään mahdollisuuksien rajoissa Lohjan kaupungin omistamien saarien käyttömahdollisuuksia kuntalaisille. Toisena tärkeänä painopisteen on liikenneturvallisuuden ja esteettömyyden huomioiminen suunnittelussa sekä kevyen liikenteen väylien suunnittelussa mm. Kauppakadun osalta. Pyöräilyohjelman edistäminen pyritään sisällyttämään eri hankkeisiin.

Kaava-alueiden osalta aloitetaan Gunnarla IV ja Vohloisten alueet sekä Muijalan kunnallistekniikan toteuttaminen (kaavan vahvistuessa). Lisäksi valmistaudutaan myös muiden kaava-alueen toteuttamiseen. Taimiston liikuntapuiston rakentaminen jatkuu toisen vaiheen osalta. Aurlahden alueen kehittämissuunnitelman laatiminen aloitetaan syksyllä 2022 ja saatetaan valmiiksi Taimiston valmistuessa kesällä 2023. Suunnitelman mukaisesti kesäksi 2023 pyritään toteuttamaan Aurlahden osalta esitettyjä kehittämiskohteita.

Tasapainottamis-/sopeuttamistoimenpiteet ja niiden vaikutukset

Toimenpide	Euroa
Ikkalan koulu 1.8.2023 alk. kiinteistönhoidon sekä ruoka- ja siivoushenkilöstönhenkilöresurssin mitoituksen pieneneminen, lämmitys, vesi, sähkö, talvikunnossapito, jätehuolto sekä piha- ja puistoalueiden kunnostukset	26 000
Maksjoen koulu 1.8.2022 alk. kiinteistönhoidon sekä ruoka- ja siivoushenkilöstönhenkilöresurssin mitoituksen pieneneminen, lämmitys, vesi, sähkö, talvikunnossapito, jätehuolto sekä piha- ja puistoalueiden kunnostukset	32 000
Lapsimäärän laskusta johtuva ateriapalveluiden väheneminen varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa, raaka-ainekustannukset	48 000
Yhteensä	106 000

Tekninen toimi sopeuttaa toimintaansa talouden tasapainottamishjelman mukaisesti siltä osin kuin mahdollista. Jatkuvasti kasvavat määrärahatarpeet pyritään toteuttamaan tulosalueen talousarvion sisäisillä tehostamistoimenpiteillä. Uusien palveluiden toteuttamista ei esitetä ja mahdollisia palveluita toteutetaan, jos toiminta pystytään toteuttamaan olemassa olevan talousarvion sisällä. Metsämyyntien tulotaso on pidetty edellisen vuoden tasolla valtuuston hyväksymän metsähoitosuunnitelman mukaisesti.

Henkilöstömuutokset

Teknisen toimen henkilöstömäärää sopeutetaan palveluverkon (koulu- ja päiväkotiverkon) muutoksien myötä sekä valmistaudutaan maakunnallisen hyvinvointialueen käynnistymiseen. Vuoden 2023 aikana hyvinvointialueen muutoksien vaikutukset tulevat selkiytymään. Tekninen toimi sopeuttaa toimintaansa vähentämällä määräaikaisia työntekijöitä sekä hyödyntämällä eläköitymistä.

Teknisen toimen talousarvioon sisältyy seuraavat lisäykset, kustannusvaikutus 200 000 euroa:

- Tekninen johtaja; Teknisen toimen johtoon liittyen on tarve vahvistaa resurssia rakentamisen ammattilaisella. Nykyisin teknisen johtajan tehtäviin sisältyy myös tietohallintojohtajan tehtävät, joten hänen työkuormansa on epäinhimillinen. Teknisen johtajan tehtävät on syytä erottaa omaksi kokonaisuudekseen, jotta myös kaupungin moninaisten rakentamishankkeiden johtoon saadaan lisää koordinoivaa resurssia.
- Puistopuutarhuri; Puisto-osastolle tarvitaan puistopuutarhuri koordinoimaan lisääntyneiden puistoalueiden hoitoa ja asukkailta enenevässä määrin tulevaan asiakaspalautteeseen ja toiveisiin vastaamiseen. Puisto-osastolla on ollut viime vuosina alimiehitystä koska sieltä on karsittu säästösyistä henkilökuntaa.
- Valvoja/projekti-insinööri; Vesihuollon toimintakentällä on niukat henkilöresurssit, ja runsaasti korjausvelkaa. Korjausvelan hallitsemiseen on nyt syytä alkaa panostamaan, että säästytään mahdollisuuksien mukaan hallitsemattomilta putkirikoilta, joiden korjaaminen tulee monessa tapauksessa kalliimmaksi kuin hallittu, ajoissa tapahtuva vesi- huoltoverkon korjaaminen. Saneerausprojektien työnjohto on äärimmäisen tärkeää, jotta saneerattavan verkosto-osuuden ongelmat tulee huolellisesti korjattua.

Tarvittavat taloudelliset resurssit on osoitettu talousarvion raamin puitteissa.

Merkittävät investoinnit

Investoinneista on luotu alustava suunnitelma, joka lopullisesti hyväksytään kaupungin talousarvion 2023 yhteydessä. Alustavassa investointiohjelmassa maanhankintaa varten on varattu 1,55 milj. euron määräraha, joka on suunniteltu mm. Lempolan ja Muijalan alueen maanhankintaan. Muihin toimintavuoden investointeihin on varattu n. 32 milj. euroa, josta kiinteistöjä ja kaupunkitekniikkaa koskevat hankkeet toteutetaan teknisen toimen toimesta.

Investointihankkeista suurimpina valmistuvat Lohjan yhteislyseon lukion peruskorjaus ja Tenarin liikuntahallin laajennus ja peruskorjaus. Virkkalan päiväkodin hanke pyritään saamaan käyntiin loppusyksystä 2022 ja rakentamiseen keväällä 2023. Järnefeltin osalta suunnitellaan peruskorjauksen ajankohtaa vuodelle 2023. Jäähallin kuntotutkimukset valmistuvat syksyllä 2022 ja niiden perusteella arvioidaan jäähallin jatkokäyttöä. Neidonkeitaan hankesuunnittelua sekä alueen muuta käyttöä jatketaan suunnitelman mukaisesti. Mäntynummen koulun hankesuunnittelu pyritään saamaan valtuuston hyväksymäksi syksyllä 2023.

Suunnittelukauden 2023-2029 kehittämissuunnitelmat

Suunnitteluvuosina varaudutaan edelleen maakunta- ja sote-ratkaisuihin mm. kiinteistöjen mahdollisilla myyneillä. Vuoden 2022 ja 2023 valmistellaan kaupungin energiastrategiaa, jolla

varaudutaan tulevien vuosien energiamuutokseen. Hinku 2.0 -ohjelman perusteella panostetaan kiinteistöjen energiatehokkuuteen. Korjausvelkaa vähennetään investoimalla kiinteistö- ja kunnallistekniseen infrastruktuuriin sekä näiden energiatehokkuushankkeisiin. Yleisen viihtyisyyden ja liikkumisen edellytyksiä parannetaan investoimalla pienimuotoisesti eri kohteisiin laajasti koko kaupungin alueilla.

Palvelutuotteet

Palvelutuotteet 2023	TP 2021	TA2022	TAE2023
Tekninen lautakunta			
Htv	476	350 (konsernihallinnon siirtyminen ja toimistosih-teerien siirrot)	391,55
Ruoka- ja siivouspalvelut			
-Ateriasuoritemäärä, kpl	2 475 931	2 100 000	1 700 000
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	3,38	4,30	5,53
-Siivottu neliömetri, m ²	154 979 (laskennallinen)	155 847 (mitoitukseen perustuva)	132 657 (mitoitukseen perustuva)
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	26,52 euroa/m ² /a (2,21euroa/m ² /kk)	27,60 euroa/m ² /a (2,30 euroa/m ² /kk)	29,37 euroa/m ² /a (2,45 euroa/m ² /kk)
Tilakeskus			
Palvelupyynnöt	7 137	8 000	8 000
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	202,72	176	200
Kiinteistöhuollon ylläpito-m ²	205 765	210 312	218 522
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	23,52 euroa/m ² /a (1,96 euroa/m ² /kk)	42,24 euroa/m ² /a (3,52 euroa/m ² /kk)	43,20 euroa/m ² /a (3,60 euroa/m ² /kk)
Kaupunkitekniikka			
-Ylläpidettävät maa-alueet, ha	2 750	2 753	2 800
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	425 euroa (35,43 euroa/ha/kk)	364 euroa (30,32 euroa/ha/kk)	350 euroa (29,17 euroa/ha/kk)
-Liikenneväylien talvihoito	2 344 942	2 344 942	2 344 942
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	0,24 euroa/m ² /a (0,02 euroa/m ² /kk)	0,84 euroa/m ² /a (0,07 euroa/m ² /kk)	0,60 euroa/m ² /a (0,05 euroa/m ² /kk)

Vesilaitos

Vesilaitos sisältyy Kaupunkirakenteen ja Teknisen lautakunnan tuloslaskelmaan, mutta on oma taseyksikkönsä.

VESILAITOS (ulkoiset ja sisäiset, 1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT						
MYYNITUOTOT	8 549	8 091	8 402	3,8	8 483	8 564
MAKSUTUOTOT	4	18	18	1,0	18	18
TUET JA AVUSTUKSET	35	15	15	1,0	16	16
MUUT TOIMINTATUOTOT	59	85	86	1,0	86	87
TOIMINTATUOTOT	8 647	8 209	8 521	3,8	8 603	8 685
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	144	0	0		0	0
TOIMINTAKULUT						
HENKILÖSTÖKULUT	-1 137	-940	-1 176	25,1	-1 212	-1 246
PALKAT JA PALKKIOT	-917	-743	-935	25,7	-964	-991
HENKILÖSIVUKULUT	-220	-197	-241	22,5	-249	-255
ELÄKEKULUT	-182	-166	-201	20,6	-207	-213
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-38	-30	-40	33,1	-41	-43
PALVELUJEN OSTOT	-1 204	-1 499	-1 566	4,5	-1 594	-1 623
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-1 506	-1 652	-1 671	1,2	-1 696	-1 729
AVUSTUKSET	0	-34	-35	2,0	-35	-36
MUUT TOIMINTAKULUT	-237	-289	-300	3,7	-302	-305
TOIMINTAKULUT	-4 084	-4 414	-4 748	7,5	-4 840	-4 939
TOIMINTAKATE	4 707	3 795	3 773	-0,6	3 763	3 746

VESILAITOS (ulkoiset, 1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT						
MYYNITUOTOT	8 223	7 771	8 052	3,6	8 133	8 214
MAKSUTUOTOT	4	18	18	1,0	18	18
TUET JA AVUSTUKSET	35	15	15	1,0	16	16
MUUT TOIMINTATUOTOT	59	85	86	1,0	86	87
TOIMINTATUOTOT	8 320	7 889	8 171	3,6	8 253	8 335
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	144	0	0		0	0
TOIMINTAKULUT						
HENKILÖSTÖKULUT	-1 137	-940	-1 176	25,1	-1 212	-1 246
PALKAT JA PALKKIOT	-917	-743	-935	25,7	-964	-991
HENKILÖSIVUKULUT	-220	-197	-241	22,5	-249	-255
ELÄKEKULUT	-182	-166	-201	20,6	-207	-213
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-38	-30	-40	33,1	-41	-43
PALVELUJEN OSTOT	-1 104	-1 409	-1 400	-0,6	-1 428	-1 457
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-1 473	-1 603	-1 635	2,0	-1 660	-1 693
AVUSTUKSET	0	-34	-35	2,0	-35	-36
MUUT TOIMINTAKULUT	-93	-145	-149	2,5	-151	-154
TOIMINTAKULUT	-3 807	-4 131	-4 394	6,4	-4 486	-4 585
TOIMINTAKATE	4 658	3 758	3 777	0,5	3 767	3 750

VESILAITOS (sisäiset, 1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT						
MYYNITUOTOT	326	320	350	9,4	350	350
TOIMINTATUOTOT	326	320	350	9,4	350	350
TOIMINTAKULUT						
PALVELUJEN OSTOT	-99	-91	-166	83,1	-166	-166
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-33	-49	-36	-26,4	-36	-36
MUUT TOIMINTAKULUT	-144	-144	-151	4,9	-151	-151
TOIMINTAKULUT	-277	-284	-353	24,6	-353	-353
TOIMINTAKATE	49	36	-3	-109,4	-3	-3

4.3.2. Kaupunkikehitys

Määrärahojen sitovuus valtuustoon nähden

Kaupunkikehitys

Ulkoiset ja sisäiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	4 452	5 755	6 038	4,9 %	6 069	6 100
TOIMINTAKULUT	-7 349	-10 279	-13 809	34,3 %	-14 050	-14 350
TOIMINTAKATE	-2 897	-4 524	-7 772	71,8 %	-7 981	-8 250

Ulkoiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	3 020	2 955	3 113	5,3 %	3 144	3 175
TOIMINTAKULUT	-6 787	-9 813	-13 173	34,2 %	-13 413	-13 713
TOIMINTAKATE	-3 767	-6 858	-10 060	46,7 %	-10 269	-10 538

Sisäiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	1 431	2 800	2 925	4,5 %	2 925	2 925
TOIMINTAKULUT	-561	-466	-637	36,6 %	-637	-637
TOIMINTAKATE	870	2 334	2 288	-2,0 %	2 288	2 288

										
Kiinteistö- toimituksia 100	Lupa – ja muuta karttaotteita 3000	Tontin luovutuksia 25	Lupa- päätöksiä 750	Katselmuksia 1200	Valvottavia ympäristö-lupa-, maa-aineslupa-, rekisteröinti tai pilaantunut maa - kohteita 160	Tarkastuksia/ Valvonta- käyntejä 300	Valmiita asemakaavoja 7	Yritystoimi- paikkoja 3100	Kuljetus oppilaita 1500	Matkailun majoitusyrk 175 000

Toiminta-ajatus ja keskeiset tehtävät

Kaupunkikehitys tuottaa pitkäjänteisesti ennakoivan ja kestäväen kaupunkisuunnittelun tarpeisiin laadukkaita, terveellisiä ja turvallisia ratkaisuja asumisen ja yritysten käyttöön. Kaupunkikehityksen tavoitteena on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävästä kehitystä kaupunkikuvalliset arvot huomioiden. Maankäyttöpolitiikan keinoin edistetään kaupungin joustavaa ja suunnitelmallista kasvua tasapuolisesti huomioiden eri osa-alueet ja tulevaisuuden kasvutavoitteet.

Talousarvion perustelut, rakenteelliset muutokset ja palvelujen kehittäminen 2023

Kaupunkikehitykseen kuuluvat seuraavat yksiköt: Maankäyttö, Ympäristö- ja lupapalvelut sekä Elinkeinopalvelut.

Elinkeinopalveluiden vuoden 2023 toiminnallinen painopiste tulee olemaan yrityskontaktoinnin aktivoiminen kaupungin sisällä (yritysvierailut ja tapaamiset), yritysysteistyö erityisesti paikallis-

ten yrittäjien ja yrittäjäyhdistyksien kanssa, yritysmarkkinoinnin lisääminen sekä Lohjan yritys-tunnettavuuden parantaminen. Keskeistä elinkeinopalvelujen osalta tulee olemaan myös yritysten sijoittumisprosessin ja yleinen asiakaslähtöisen palveluprosessin kehittäminen edelleen. TE-palveluihin liittyvä valmistelu jatkuu maan hallituksen toteuttaman asiaan liittyvän päätöksenteon pohjalta. Elinkeinopalvelut osaltaan seuraa Novagon uuden toimintamallin käyttöönotto-prosessin etenemistä ja toimii Novagon kanssa muutenkin vuorovaikutuksessa yrityspalveluiden osalta.

Elinkeinopalveluihin sijoittuva matkailu-toiminto panostaa Tytyrin kaivosmuseon yritysyhteistyön lisäämiseen ja kohteen ja alueen toiminnalliseen kehittämiseen sekä jatkaa aktiivista matkailuyrittäjien verkottamista ja kestävä kehityksen edistämistä lohjalaisessa matkailussa. Matkailutoimi osallistuu myös aktiivisesti erilaisiin kuntarajoja ylittäviin matkailuhankkeisiin. Matkailumarkkinoinnissa hyödynnetään vahvasti Lohja 700 -juhlavuotta.

Kotoutumislaki on uudistumassa. Hallituksen esityksen mukaan kunta vastaisi työttömien työnhakijoiden lisäksi työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisestä. Koska TE-palvelut ovat uudistumassa ja siirtymässä kuntien vastuulle, myös maahanmuuttajien työllistäminen halutaan siirtää kunnille. Kotouttaminen on sijoitettu elinkeinopalveluihin yhdessä työllisyysasioiden kanssa.

Kaavoitus etenee erikseen hyväksyttävän kaavoitusohjelman mukaisessa järjestyksessä. Kaavoituksen strategiset painopisteet ovat keskustan sekä toisaalta sen lähiympäristön täydennysrakentamisessa (ydinkeskusta, Lempolan kauppapuiston jatke ja Pitkäniemi) sekä Lohjansolmun asemanseudun rakentamisessa. Kaavoitus pyrkii kaavaprosessin digitalisoimiseen ja siirtymään tietomallipohjaiseen kaavoitukseen osana laajempaa rakennetun ympäristön tietojärjestelmän rakentamista. Ohjelmistot budjetoidaan kiinteistö- ja kartastotoimeen.

Logistiikkapalvelut keskittyvät kaupungin joukkoliikenteen, oppilaskuljetuksien ja muun logistiikan ylläpitoon ja kehittämiseen. Tulosalueen määrärahoihin sisältyvät myös seudulliset joukkoliikennemaksusuudet. Logistiikkayksikön vuoden 2023 tavoitteena on, että joukkoliikenteen palvelutason parantamiseen tähtäävät tarvittavat päätökset on tehty ja kyseisten hankintapäätösten mukainen liikenne kilpailutettu hankintalain mukaisesti niin, että palvelutaso paranee viimeistään vuoden 2024 alusta.

Kiinteistönmuodostus hoidetaan Lohjan kaupungin rekisterinpitoalueella kaupungin omasta toimesta. Muilla alueilla kiinteistönmuodostuksesta vastaa maanmittauslaitos. Rekisterinpito-alueeseen tehdään laajennoksia uusien sitovan tonttijaon asemakaavojen osalta. Mittauskalustoa modernisoidaan työskentelyn rationalisoimiseksi ja samalla toteutetaan seuraavan dronkaluston hankinta. Ohjelmistohankintana toteutetaan Louhi -intranet paikkatietopalveluun laajennuksia ja ESRI peruspaikkatietojärjestelmän päivittäminen aloitetaan budjettiin varattavien määrärahojen puitteissa. Aineistopäivityksenä toteutetaan nauhataajaman ulkopuolisen kaava-alueen seuraava uusi ortokuvaus. Vuonna 2021 uusittiin nauhataajaman ortokuvaus osana koko ortokuvausalueen päivitystä. Lunastuslain ja maankäyttö- ja rakennuslain uudistus on meneillään ja tulee aiheuttamaan merkittävän koulutustarpeen ja lunastuslakiehdotuksen toteutuessa merkittävän maanhankinnan kulujen nousun. Yhdessä rakennusvalvonnan kanssa osallistutaan Rava3dpro tietomallihankkeeseen sekä Kaavoituksen kanssa KAATIO -tietomallihankkeeseen. Edelleen kaavoituksen ja kiinteistö- ja kartastopalveluiden kanssa jatketaan syksyllä 2022 alkanutta ”Kaavatietojen digitalisointi sekä kunnan kaavayhdistelmän digitointiohje”-hanketta, jossa Lohja toimii hankkeen vetäjänä. Kaikki hankkeet jatkuvat vuoden 2024 loppupuolelle.

Rakennusvalvontaviranomaisen tehtävä on lakisääteistä. Rakennusvalvonta valvoo yleisen edun kannalta rakennustoimintaa, sekä osaltaan huolehtii, että rakentamisessa noudatetaan maankäyttö- ja rakennuslakia ja siihen liittyviä säädöksiä.

Lupamäärät, neuvontapyynnot ja katselmusmäärät olivat vuonna 2021 pysyneet edellisvuoden tasolla, myös vuosi 2022 näyttää tällä hetkellä tilastollisesti samalta. Lupamäärien suhdannetta on vaikea arvioida vuodelle 2023, koska maailmantilanne on vaihdellut erittäin poikkeuksellisesti ja vaikuttanut yleisen hintatason myötä myös kuluttajien luottamukseen. Voitaneen kuitenkin olettaa, että lupamäärät mukailevat vuonna 2023 vuoden 2022 lupamääriä. Lupamäärien kasvua ei ole odotettavissa.

Rakennusvalvonnalle myönnetyn lupainsinöörin viran täyttö on onnistunut 2022. Käytännössä paikka täytettiin sisäisellä hakijalla. Yhden, vuoden 2024 loppuun jatkuvan määräaikaisen viran (lupainsinööri) täyttö on edelleen kesken. LVI-tarkastajan työpanoksen myynti Saloon jatkuu, Raaseporin osalta sopimus ei päässyt alkuun, ja sen uusimisesta/mahdollisuuksista ei ole tällä haavaa tietoa.

Rakennusrekisterin perusparannustyö on aloitettu tammikuussa 2020, ja sitä jatketaan vuonna 2023. Lupapisteen sähköinen pysyväisarkisto-osio on otettu käyttöön Lohjalla vuoden 2016 lopulla. Olemassa olevan aineiston siirto sähköiseen arkistoon on aloitettu 2016 ja se jatkuu edelleen. Aineiston skannaaminen vaatii edelleen työtä rakennusvalvonnalta, yksikön käytössä oleva skanneri on pian käyttöikänsä päässä ja uuden skannerin hankinnasta on alettu esiselvitystyö tietohallinnon kanssa (ICT-palvelut).

Rakennuslain kokonaisuudistus on vireillä, se on hyväksyttäessä tulossa voimaan vuonna 2024 ilman siirtymäaikaa. Mikäli laki tulee tavoitteiden mukaisesti voimaan, tulee sen vaikutukset olemaan merkittäviä jo vuodelle 2023. Rakennusvalvonnan tulee varautua koulutuksiin ja rakennusjärjestyksen uusimiseen.

Lohjan ympäristönsuojelu hoitaa lakisääteisiä ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviä, joihin kuuluvat ympäristönsuojelu-, vesi-, jäte-, maa-aines-, vesihuolto-, merenkulun ympäristönsuojelu-, maastoliikenne- ja vesiliikennelain sekä kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain mukaiset lupa-, valvonta- ja edistämistehtävät sekä luonnonsuojelu- ja ympäristövaikutusten arviointimenettelylaissa kaupungille määrätyt tehtävät. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen on ympäristönsuojelun yleisen edun valvoja paikallisella tasolla. Lohjan ympäristönsuojelun toiminta jatkuu kehittämällä koko ajan työprosesseja ja yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Facta-ympäristöosiota ja Louhi -paikkatietoaineistoa kehitetään ja täydennetään uusilla aineistoilla. Ympäristötietojen saatavuutta ja kattavuutta parannetaan. Kehittämisessä otetaan huomioon digitalisoituminen ja asiakaspalvelu. Ohjeistukseen ja neuvontaan kiinnitetään erityistä huomiota. Ympäristönsuojelu osallistuu osaltaan Lohikalat Karjaanjokeen (Vesistövisio II) -hankkeeseen, jolle talousarvioesityksessä on osoitettu merkittävä taloudellinen panostus. Keskiössä on kahden puuttuvan kalatien rakentamisen vauhdittaminen ja myös vesistöjen kunnostustoimenpiteet.

Maankäyttösopimusmaksut on arvioitu nykyisen rakentamistilanteen mukaisesti sopeuttaen.

Paikkatietojärjestelmien ja perusrekistereiden hankintaa jatketaan yhdessä Kirkkonummen kanssa. Tavoitteena on modernisoida sekä käytettävät välineet että työprosessit. Uudistuksen laajuus on huomattava ja sen merkitys on erittäin laaja, myös investointi järjestelmiin ja niiden käyttöönottoon on budjetoitava 2023-2026. Tavoitteena on sähköisten paikkatietopalveluiden

lisääminen ja yhtenäistäminen sekä perusrekistereiden modernisointi. Valmistelu tehdään käytössä olevin resurssein, jotka sinällään ovat hankkeen vaativuuden, merkityksellisyyden, laajuuden ja tietomalliosaamisen suhteen jokseenkin riittämättömät.

Tasapainottamis-/sopeuttamistoimenpiteet ja niiden vaikutukset

Kaupunkikehitys toimii vuonna 2022/2023 tehtyjen elinvoimalle/kaupunkirakenteelle asetettujen taloudellisten tavoitteiden puitteissa.

Henkilöstömuutokset

Kaupunkikehityksen tulosalueella tapahtuu 2023 ja seuraavina vuosina lukuisia eläköitymisiä: Kiinteistö- ja kartastopalveluissa eläköityy vuonna 2023 1-2 henkilöä ja vuonna 2024 samoin 1-2 henkilöä. Eläköityvien tilalle palkattavien saatavuudessa suuria ongelmia palkkatason ollessa kilpailukyvytön. Kaavoituksessa jää eläkkeelle 1-2 henkilöä. Kaavoitusohjelmassa on paljon kiireellisiä hankkeita, kuten Pitkäniemi, Puu-Anttila ja Lempolan Tunnin junan asemanseudun asemakaavoitus. Lisäksi on lukuisa määrä pienempiä, kohteilleen tärkeitä kaavahankkeita.

Kaavamuuksiin tarpeettoman leveiksi varatuilla katualueilla on panostettava voimakkaasti tulevan Lunastuslain muutoksen aiheuttamien kustannuspaineiden alla.

Kaupunkikehityksen tulosalueen eläköitymisistä aiheutuu väliaikaisia paineita toteutettavien sijaisuuksien muodossa olemassa olevin resurssein, kunnes uudet resurssit saadaan rekrytoitua.

Kaupunkikehityksen tavoitteena on saada uudet vakanssit kaavoitukseen, kiinteistö- ja kartastopalveluihin sekä elinkeinopalveluihin. Kaupunkikehityksen talousarvioon sisältyy seuraavat lisäykset, kustannusvaikutus 200 000 euroa:

- Kaavoitusinsinööri; kaavoitukseen tarvitaan toinen kaavoitusinsinööri luparuuhkien purkamiseen
- Toimitusinsinööri; kiinteistö- ja kartastopalveluihin tarvitaan toimitusinsinööri niin ikään ruuhkautuneiden kiinteistötoimitusten toteuttamiseen,
- Yrityskeskittäjä; yrityspalveluihin tarvitaan nykyisiä alimitoitettuja resursseja täydentämään uusi yrityskehittäjä, jotta Lohja voisi strategian mukaisesti panostaa uusien yritysten hankintaan ja nykyisten verkottamiseen sekä lohjalaisten yritysten kanssa kommunikointiin.
- Palveluneuvoja; Tytyrin kaivosmuseoon tarvitaan toinen palveluneuvoja, jotta kohteen asiakaspalvelu ja huoltotoimenpiteiden koordinointi voi sujua asianmukaisella tavalla.

TE-palveluiden siirtyminen TE-toimistoilta kaupunkien vastuulle on parhaillaan lainsäädännöllisessä valmisteluvaiheessa. Asiaa tulee joka tapauksessa jo nyt kunnissa valmistella, kuten useassa kunnassa jo tehdään. Lohjalla asian koordinointi tulee kaupunkikehityksen vastuulle, ja asian etenemisestä vastaaman on suunniteltu elinkeinopalveluihin rekrytoitavaa yrityskehittäjää, osana työtehtäviä. Maahanmuuttokoordinaattori siirtyy nykyiseltä hyvinvointitoimialalta elinkeinopalveluihin vahvistamaan osaltaan yksikön resursseja oman tehtäväkenttensä puitteissa.

Tarvittavat taloudelliset resurssit on osoitettu talousarvion raamiin sisältyen.

Merkittävät investoinnit

Panostus maanhankintaan. Ortokuvaus kaava-alueella. Ohjelmistohankinnat. Tietomalliosaa-

minen.

Suunnittelukauden 2023-2024 kehittämissuunnitelmat

Kaavoituksen prosessin kehittäminen edelleen tietomallipohjaiseksi.

Paikkatietojärjestelmien ja perusrekistereiden hankinnan valmistelu. Rakennusrekisterin peruskunnostus. Tietomalliosaaaminen. Paikkatietostrategian valmistelu ja tuominen osaksi kaupungin strategiaa.

Palvelutuotteet

Palvelutuotteet 2023	TP 2021	TA2022	TAE2023
Kaupunkisuunnittelulautakunta			
Htv	49	55	63,9
Kaavoitus			
-Vireillä olevien lukumäärä	29	27	27
-Yksikkökustannus, euroa/suorite/kk	2 156,34	2 200	2 200
-Poikkeamispäätökset ja suunnittelu-tarveratkaisut	65	50	50
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	902,36	800	800
Kiinteistö- ja kartastopalvelut			
-Tontin luovutukset, kpl	10	25	25
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	22 496,19	10 695	10 695
-Raakamaan hankinta, ha	159,8	40	40
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	0,44	3,55	3,55
Rakennusvalvonta			
-Luvat ja lupavalmistelut (päätökset)	1 322	1 100	1 100
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	190,19	200	200
-Ohjaus ja neuvonta	6 238	5 300	5 300
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	29,29	25,00	25,00
Ympäristönsuojelu			
-Ympäristönsuojelu (tapahtumat)	336	470	470
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	760,34	725	725
Valvontatehtävät (tarkastukset)	232	277	277
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	719,91	450	450

4.3.3. Ympäristöterveyspalvelut

Määrärahojen sitovuus valtuustoon nähden

Ympäristöterveyslautakunta

Ulkoiset ja sisäiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	654	728	821	12,7 %	829	837
TOIMINTAKULUT	-1 083	-1 208	-1 456	20,5 %	-1 493	-1 528
TOIMINTAKATE	-428	-480	-635	32,3 %	-664	-691

Ulkoiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	650	728	821	12,7 %	829	837
TOIMINTAKULUT	-967	-1 088	-1 266	16,4 %	-1 304	-1 339
TOIMINTAKATE	-318	-360	-445	23,8 %	-475	-501

Sisäiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	5	0	0	***	0	0
TOIMINTAKULUT	-116	-120	-190	57,5 %	-190	-190
TOIMINTAKATE	-111	-120	-190	57,5 %	-190	-190

 500 suunnitelmallista tarkastusta	 400 Ilmoitusperusteista tarkastusta	 400 Näytettä	 8000 Eläinlääkäri- käyntiä	 80 lausuntoa	 150 Ympäristöterveyden- huollon lainsäädän- nön mukaista päättöstä/ ilmoituksen käsittelyä
---	---	---	--	---	---

Toiminta-ajatus ja keskeiset tehtävät

Ympäristöterveyspalvelut hoitavat ympäristöterveydenhuollon lakisääteisiä tehtäviä, joihin kuuluvat elintarvikelain, terveydensuojelulain sekä tupakka- ja lääkelain mukainen valvonta sekä hakemusten ja ilmoitusten käsittely. Lisäksi tehtäviin kuuluu eläinlääkintähuollon tehtävät sisältäen eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan ja eläinlääkäripalvelut. Toiminta on seudullista, yhteistoiminta-alueena on Lohja, Karkkila, Vihti ja Siuntio.

Talousarvion perustelut, rakenteelliset muutokset ja palvelujen kehittäminen 2023

Vuonna 2022 suuri osa kohteista, joita valvotaan elintarvike- ja terveydensuojelulain mukaisesti, tuli 150 euron suuruisen valvonnan perusmaksun piiriin. Valvonnan perusmaksu veloitetaan toimijoilta vuosittain, aiempien tarkastus- ja käsittelymaksujen lisäksi. Muutos nostaa ympäristöterveyspalveluiden maksutuottoja n. 100 000 eurolla. Lainsäädäntömuutoksen tavoitteena on ollut turvata laadukas valvonta, parantaa asiakkaiden saamaa ohjausta ja neuvontaa, sekä mahdollistaa valvonnan toteuttaminen nykyistä kattavammin ja monipuolisemmin. Kohonneella maksutuotolla on perusteltua parantaa ympäristöterveyspalveluiden henkilöstöresurssia

ja varmistaa henkilökunnan riittävä kouluttautuminen. Ympäristöterveyspalveluissa panostetaan laatutyöhön, sekä erityistilannevalmiuden ylläpitoon ja elintarvikevalvonnassa toteutetaan näytteenottoprojekti. Sidosryhmäyhteistyötä jatketaan nykyisellään. Kunta-alan työ- ja virkaehtosopimusneuvotteluissa saavutettu sopimusratkaisu korottaa 1.1.2023 alkaen eläinlääkärien päivystyskorvauksia n. 50 %.

Henkilöstömuutokset

Ympäristöterveyspalveluiden tulosalueen talousarvioon sisältyy seuraavat lisäykset, kustannusvaikutus 84 000 euroa:

- Terveystarkastaja; Etenkin terveydensuojelulain valvonnassa nykyinen resurssi on riittämätön valvontakohteiden suunnitelmallisen valvonnan toteuttamiseen. Asiakkaiden ja kuntalaisten neuvontaan tarvittaisiin lisäpanostusta.
- 0,5 valvontaeläinlääkäri; Nykyisellään valvontaeläinlääkärin työmäärä on liian suuri ja yksin työskentelyssä on turvallisuusriskejä. 0,5 htv mitoituksellinen uuden valvontaeläinlääkärin resurssi mahdollistaisi parityöskentelyn tarkastuksilla. Valtio korvaa valtaosan valvontaeläinlääkärin palkkakuluista.

Palvelutuotteet

Palvelutuotteet 2023	TP 2021	TA2022	TAE2023
Ympäristöterveyslautakunta			
Htv	11,7	11,7	13,2
Ympäristöterveys			
-Eläinlääkärikäynnit	8091	7 605	8000
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	64,26	58	60
-Terveystarkastukset	543	555	560
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	74	73	75

4.4. Sivistys-toimiala

Toiminta-ajatus

Lohjan kaupungin uuden organisaation mukaiseen sivistys-toimialaan kuuluvat sivistyslautakunta sekä kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunta. Toimialan tulosalueet ovat kasvun ja oppimisen tulosalue sekä kulttuuri- ja vapaa-ajan tulosalue.

Sivistys-toimialan tavoitteena on edistää kasvua ja oppimista, kulttuuria, liikuntaa, terveyttä ja hyvää elämää. Toimialan keskeiset tehtävät ovat kasvatuksen, koulutuksen, kirjaston, kulttuurin ja liikuntapalveluiden tuottaminen. Haluamme olla aktiivisesti mukana ihmisten arjessa ja otamme kuntalaisia mukaan toimialan palveluiden kehittämiseen.

Vuoden 2023 painopisteet:

Lohjan 700-vuotisjuhlat ovat näkyvillä toimialan eri palveluissa ja ovat keskeinen painopistealue vuodelle 2023. Toimialan muut painopistealueet ovat turvallinen siirtyminen uuteen organisaatioon ja aktiivinen osallistuminen Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen innovatiiviseen kehittämiseen. Vuoden aikana panostamme myös henkilöstön työviihtyvyyden parantamiseen ja kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen. Tavoitteenamme on palveluiden tuottaminen uudistuneessa organisaatiossa taloudellisesta kestävällä pohjalla.

				
Menot 121,3 milj. euroa	Tulot 10,5 milj. euroa	Toimintakate 110,8 milj. euroa	Toimintakate /as 2 260 euroa/as	Htv 1196,6

Määrärahat

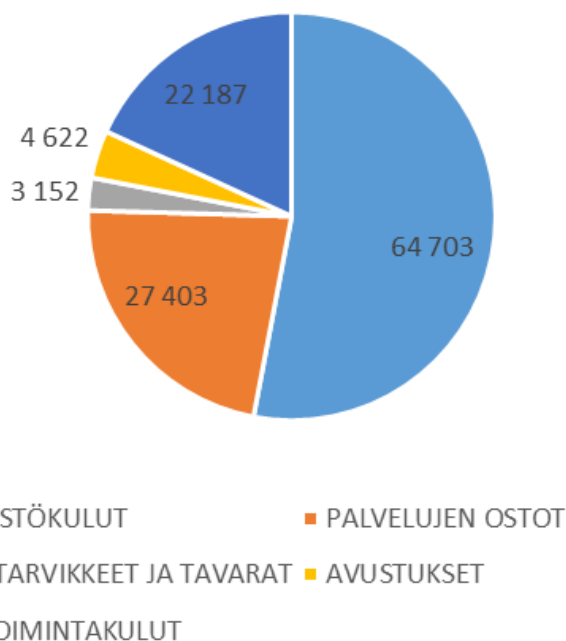
Sivistys-toimiala

Ulkoiset ja sisäiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	12 150	12 832	10 512	-18,1 %	10 613	10 715
TOIMINTAKULUT	-112 953	-118 128	-122 067	3,3 %	-124 163	-126 349
TOIMINTAKATE	-100 803	-105 297	-111 556	5,9 %	-113 550	-115 633

Ulkoiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	12 038	12 362	10 154	-17,9 %	10 256	10 358
TOIMINTAKULUT	-77 633	-81 191	-80 935	-0,3 %	-83 031	-85 216
TOIMINTAKATE	-65 594	-68 829	-70 781	2,8 %	-72 775	-74 858

Sisäiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	111	470	357	-24,0 %	357	357
TOIMINTAKULUT	-35 320	-36 938	-41 132	11,4 %	-41 132	-41 132
TOIMINTAKATE	-35 209	-36 468	-40 775	11,8 %	-40 775	-40 775

Sivistys-toimiala, ulkoiset ja sisäiset
toimintakulut (1000 euroa)

Tuloslaskelma

Sivistys-toimiala (ulkoiset ja sisäiset, 1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT						
MYYNTITUOTOT	4 174	5 250	4 932	-6,1 %	4 978	5 023
MAKSUTUOTOT	3 564	3 124	3 139	0,5 %	3 170	3 202
TUET JA AVUSTUKSET	4 098	4 199	2 179	-48,1 %	2 201	2 223
MUUT TOIMINTATUOTOT	313	259	262	1,0 %	265	267
TOIMINTATUOTOT	12 150	12 832	10 512	-18,1 %	10 613	10 715
TOIMINTAKULUT				***		
HENKILÖSTÖKULUT	-60 744	-63 622	-64 703	1,7 %	-66 775	-68 644
PALKAT JA PALKKIOT	-49 504	-51 583	-52 327	1,4 %	-54 003	-55 515
HENKILÖSMUKULUT	-11 239	-12 039	-12 376	2,8 %	-12 772	-13 130
ELÄKEKULUT	-9 141	-9 944	-10 125	1,8 %	-10 448	-10 740
MUUT HENKILÖSMUKULUT	-2 098	-2 095	-2 251	7,4 %	-2 324	-2 390
PALVELUJEN OSTOT	-22 738	-24 284	-27 403	12,8 %	-27 332	-27 460
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-2 801	-2 939	-3 152	7,2 %	-3 198	-3 259
AVUSTUKSET	-6 088	-6 751	-4 622	-31,5 %	-4 692	-4 785
MUUT TOIMINTAKULUT	-20 581	-20 531	-22 187	8,1 %	-22 166	-22 200
TOIMINTAKULUT	-112 953	-118 128	-122 067	3,3 %	-124 163	-126 349
TOIMINTAKATE	-100 803	-105 297	-111 556	5,9 %	-113 550	-115 633

Henkilöstösuunnitelma

Tulosalue, htv	TA 2021	TA 2022	TA 2023	2024	2025
Sivistys-toimiala yhteensä, htv	1 158,13	1 188,25	1 196,64	1 194	1 189
Kasvu ja oppiminen	1 045,91	1 069,64	1 077,35	1 075	1 070
Varhaiskasvatus, htv	413,44	433,37	445,27	445	445
Perusopetus, htv	537,52	535,52	532,19	530	525
Yhteiset palvelut, htv	94,95	100,75	99,89	100	100
Kulttuuri ja vapaa-aika	112,22	118,61	119,29	119	119
Kulttuuripalvelut	74,9	80,49	80,79	80,5	80,5
Kirjastopalvelut	37,32	38,12	38,5	38,5	38,5
Liikuntapalvelut	-	-	-	-	-

4.4.1. Sivistyslautakunta

Määrärahojen sitovuus valtuustoon nähden

Sivistyslautakunta

Ulkoiset ja sisäiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	10 553	10 959	8 654	-21,0 %	8 737	8 820
TOIMINTAKULUT	-98 597	-103 217	-108 040	4,7 %	-110 045	-111 950
TOIMINTAKATE	-88 044	-92 258	-99 386	7,7 %	-101 309	-103 130

Ulkoiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	10 510	10 488	8 297	-20,9 %	8 379	8 463
TOIMINTAKULUT	-65 668	-68 648	-69 833	1,7 %	-71 839	-73 744
TOIMINTAKATE	-55 158	-58 159	-61 537	5,8 %	-63 460	-65 281

Sisäiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	43	470	357	-24,0 %	357	357
TOIMINTAKULUT	-32 928	-34 569	-38 206	10,5 %	-38 206	-38 206
TOIMINTAKATE	-32 886	-34 099	-37 849	11,0 %	-37 849	-37 849

					
n. 9000 lasta ja nuorta päivittäisessä toiminnassa	n. 60 palvelua tarjoavaa yksikköä	n. 1200 henkilöä palveluita toteuttamassa	n. 1800 lasta varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa	Yli 5000 oppilasta perusopetuksessa	Yli 60 000 asiakaskontaktia vuodessa nuorisopalveluissa

Toiminta-ajatus ja keskeiset tehtävät

Kasvun ja oppimisen tulosalueen tavoitteena on laadukkaiden kasvatus- ja koulutuspalveluiden tuottaminen. Haluamme olla kasvun ja oppimisen edelläkävijä ja tuottaa palveluita lähellä kuntalaisia. Päämääränämme on tukea lohjalaisten sujuvaa arkea ja mahdollistaa toimivat kasvatus- ja koulutuspalvelut koko Lohjan alueella.

Kasvun ja oppimisen tulosalueen tehtävänä uudessa organisaatiossa on tuottaa perusopetuksen, varhaiskasvatuksen, lukiokoulutuksen ja nuorisotyön palveluita. Tehtäviimme kuuluvat myös edistää aktiivisesti kuntalaisten hyvinvointia ja huolehtia henkilöstömme työssäjaksamisesta. Lohjan 700-vuotisjuhlata näkyvät monella tapaa tulosalueemme palveluiden toiminnassa. Muita painopistealueita vuodelle 2023 ovat mm. hyvien lasten ja nuorten peruspalveluiden toteuttaminen taloudellisesti kestäväällä pohjalla, lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien lisääminen ja aktiivinen osallistuminen hyvinvointialueen palveluiden suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Talousarvion perustelut, rakenteelliset muutokset ja palvelujen kehittäminen 2023

Kuntien lakisääteiset tehtävät muuttuvat merkittävästi vuoden 2023 alusta ja Lohjan kaupungin uudistettu organisaatio on suunniteltu kuntien uuden palvelurakenteen mukaiseksi. Kasvatus- ja koulutuspalveluiden taloudellinen merkitys kuntien taloudessa kasvaa muutoksen yhteydessä ja niiden järjestäminen taloudellisesti kestävällä pohjalla tulee olemaan merkittävä tehtävä tulevien vuosien aikana.

Lasten ja nuorten palveluita koskeva selvitys julkaistiin syksyllä 2022. Palveluiden kehittämistä koskeva toimenpideohjelma aloitetaan tammikuussa 2023. Toimenpideohjelman tavoitteena on kaupungin tuottamien kasvatus- ja koulutuspalveluiden järjestelmällinen kehittäminen vuosien 2023 ja 2024 aikana. Ohjelman aikana käydään läpi kaikki kaupungin tuottamat kasvatuksen ja koulutuksen palvelut, palveluverkot, resurssointi, kustannukset sekä kehittämistarpeet. Osana tulevaa palveluiden kehittämistyötä laaditaan myös energian säästämistä koskeva toimenpidesuunnitelma, joka sisältää mm. logistiikan, ruuan, lämmityksen ja muiden palveluiden järjestämiseen liittyvän energian käytön ja siitä aiheutuvien kustannusten määrittelyn.

Vuoden 2023 talousarvion valmistelun yhteydessä on arvioitu erityisesti perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen lasten määrien mahdollisia muutoksia tulevan vuoden aikana. Talousarvioon kirjatut määrärahat on laskettu syksyn 2022 lapsimäärän mukaisesti ja tavoitteena on ylläpitää kasvatuksen ja opetuksen nykyinen laatu ja määrä. Talousarviossa on huomioitu perusopetuksen noin 50 oppilaan ennusteiden mukainen määrän väheneminen. Varhaiskasvatuksen lasten määrän kasvulle tai alle 3-vuotiaiden lasten määrän suhteellista kasvua varten ei talousarviossa ole erikseen varattu määrärahaa.

Kasvun ja oppimisen tulosalue muodostuu kolmesta eri tulosityksiköstä. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tulosityksiköiden tehtävänä on järjestää koulujen ja päiväkotien toimintaa koskevat palvelut. Sivistyksen yhteiset palvelut vastaavat lukiokoulutuksen, nuorisotyön, tulosalueen hallinnon sekä toimialan yhteisten tukipalveluiden järjestämisestä.

Varhaiskasvatuksen tulosityksikkö järjestää lohjalaisille varhaiskasvatusta ja esiopetusta. Lapsilla on subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen ja palvelua on tarjottava kaikille sitä haluaville. Varhaiskasvatuksen palveluiden piirissä on syksyllä 2022 yhteensä 1800 lasta, joista alle kolmivuotiaita lapsia on yhteensä 410. Laadukas varhaiskasvatus tukee lapsen kasvua ja oppimista ja kaupungin elinvoimaisuutta keskeisenä palvelun tarjoajana. Varhaiskasvatuksessa näkyy yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset nopeasti. Lohjalla lapsimäärä on viime vuodet ollut laskeva. Syntyvyyden lasku on kuitenkin pysähtynyt ja Lohjalle on muuttanut uusia lapsiperheitä. Varhaiskasvatuksen osallistuvien lasten määrä on hieman kasvanut ja etenkin alle kolmevuotiaiden lasten määrä on noussut. Tähän on vaikuttanut mm. hyvä työllisyystilanne. Yksityisen varhaiskasvatuksen osuus on laskenut edelleen ja oli vuonna 2022 noin 15 %.

Uudistettu varhaiskasvatustaloudslaki tuli voimaan 1.8.2022 ja velvoittaa kunnat tekemään hallintopäätökset lapsille annettavasta tuesta ja tukipalveluista. Hallituksen talousarvioesitykseen on kirjattu vuodelle 2023 varhaiskasvatuksen tuloarajojen korotus, joka toteutuessa tulisi vähentämään varhaiskasvatuksen asiakasmaksutuottoja 1.1.2023 alkaen.

Tukea tarvitsevien lasten määrä on kasvanut. Vuodesta 2020 vuoteen 2022 tehostetun ja erityisen tuen lasten määrä on lisääntynyt noin 20 %. Lisäksi varhaiskasvatuksessa on lapsia, joiden pitkäaikaissairauksien hoitoon pohjautuen tarvitaan enemmän resursseja. Nykyinen erityisavustajaresurssi on liian vähäinen suhteessa lasten tarpeisiin.

Vuodelle 2022 talousarviokäsittelyn yhteydessä muutettiin viisi lastenhoitajan tehtävää varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäviksi. Tavoitteena oli ottaa varhaiskasvatuksen sosionomin vakanssit käyttöön 1.8.22 alkaen. Tämä ei toteutunut, koska työehtosopimusneuvottelut kestivät pitkään, eikä varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävää koskevia työehtoja saatu päätettyä ajoissa. Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävät halutaan ottaa käyttöön vuonna 2023 elokuusta alkaen muuttaen 5 lastenhoitajan vakanssia varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäviksi.

Varhaiskasvatuksen erityisasiantuntijan tehtävä on tällä hetkellä hankerahoituksella. Tehtävään kuuluvat mm. varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tuen asiat, varhaiskasvatuksen erityisopettajien tuki ja ohjaus, erityisavustajien koordinointi, prosessien kehittäminen, yksityisen varhaiskasvatuksen valvonta, oppilashuolto ja varhaiskasvatuksen hyvinvointityö ja yhteistyö perusopetuksen kanssa. Tehtävä tulisi saada vakituiseksi.

Kieli- ja kulttuuriopettaja vastaa perusopetukseen valmistavasta opetuksesta esiopetuksessa, tukee eri kieli- ja kulttuuritaustasta tulevien lasten kotiutumisessa varhaiskasvatukseen ja toimii henkilöstön konsultaatioapuna. Kieli- ja kulttuuriopettaja on tällä hetkellä palkattu hankerahoituksella. Tehtävä olisi tärkeää saada vakituiseksi.

Varhaiskasvatuksen nykyinen tietojärjestelmä on vanhentunut ja sen päivitys tulee toteuttaa tulevan vuoden aikana. Toiminnanohjausjärjestelmä kilpailutetaan ja nykyisen järjestelmän tilalle valitaan uusi järjestelmä, joka palvelee parhaalla mahdollisella tavalla varhaiskasvatuksen toiminnan järjestämistä. Toiminnanohjausjärjestelmän uusiminen vaatii henkilöstöresurssia uudistamistyöhön.

Perusopetuksen tuloksyksikkö järjestää perusopetukseen kuuluvat opetuspalvelut sekä aamu- ja iltapäivätoimintaa. Perusopetuksen oppilasmäärä on syksyllä 2022 yhteensä 5107 oppilasta, joista vuosiluokilla 1-6 opiskelee 3126 oppilasta ja vuosiluokilla 7-9 yhteensä 1981 oppilasta.

Opetuksen rinnalla 1.-2.-luokkalaisille sekä erityisen tuen oppilaille tarjotaan iltapäivätoimintaa kouluilla. Iltapäivätoiminnan piirissä on noin 410 oppilasta. Lukuvuodelle 2022-2023 aloitettiin pilottina iltapäiväkerhotoiminnan yksityistäminen kolmessa yksikössä: Järnefeltin yhtenäiskoulu, Ojamonharjun yhtenäiskoulu ja Perttilän koulu.

Lasten ja nuorten oppimisen ongelmat sekä erilaiset psyykkiset haasteet lisääntyvät. Erityisen ja tehostetun tuen oppilaiden määrä on kasvussa ja oppilasmäärän laskiessa tuen tarvitsijoiden suhteellinen osuus nousee.

TUEN OPPILAAT	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
alakoulu:										
erityinen tuki	231	196	194	161	182	225	284	231	343	339
%-osuus	6.7	5.9	5.9	4.8	5.3	6.5	8.5	6.8	10.8	10.8
tehostettu tuki	343	383	379	420	440	436	453	446	401	440
%-osuus	9.9	11.5	11.5	12.5	12.8	12.6	13.6	13.2	12.7	14.0
yläkoulu:										
erityinen tuki	227	250	229	259	222	250	270	293	326	312
%-osuus	11.5	11.7	11.0	13.0	11.4	12.6	13.3	14.3	15.9	16.0
tehostettu tuki	107	153	181	178	192	220	265	231	184	254
%-osuus	5.4	7.2	8.7	9.0	9.9	11.1	13.1	11.2	9.0	13.1
yhteensä:										
erityinen tuki	458	446	423	420	404	475	554	524	669	651
%-osuus	8	8	8	8	7	9	10	10	13	13
tehostettu tuki	450	536	560	598	632	656	718	677	585	694
%-osuus	8.3	9.8	10.4	11.2	11.7	12.0	13.4	12.5	11.2	13.6
yhteensä kaikki	908	982	983	1018	1036	1131	1272	1201	1254	1345
%-osuus	16.7	18.0	18.3	19.0	19.2	20.8	23.7	22.1	24.1	26.4

Erityisopetusta kehitetään yhteistyössä konsultoivan tiimin (kaksi erityisopettajaa ja koulupsykologi) sekä erityisopetuksen ohjausryhmän kanssa. Kaupungin yhteisiä erityisluokkia on alakouluikäisille Ojamonharjun yhtenäiskoulussa (4 kpl), Routionmäen yhtenäiskoulussa (2 kpl) ja Jalavan luokat 10 kpl) sekä Metsolan koulussa (2 kpl). Yläkouluikäisten yhteiset pienryhmät toimivat Laurentius-koulussa (2 kpl).

Kaupungin yhteisten keskitettyjen pienryhmien rinnalle tai sijaan tulisi saada vahvempi erityisopetusresurssi alueellisena. Alueelliset pienryhmät antaisivat vahvemman tuen tarvitsijoille mahdollisuuden käydä koulua lähialueella ja mahdollistaisi yhdenvertaisemmat palvelut etäisimmille alueillemmekin.

Kieli- ja kulttuuriopettaja on tällä hetkellä palkattu hankerahoituksella puoliksi varhaiskasvatuksen ja opetuksen kesken. Valmistava opetus on keskitetty ensisijaisesti Laurentius-kouluun. Myös Sammatin koululla toimii valmistava ryhmä ukrainalaislapsille. Maahanmuuttajataustaiset lapset lisääntyvät ja he sijoittuvat ympäri Lohjaa. Valmistavan opetuksen rinnalle tulisi saada kieli- ja kulttuuriopetusta kaikkiin yksiköihin. Maahanmuuttajataustaiset lapset ovat pääasiassa lähialueensa varhaiskasvatuksessa, ja heidän luonnollinen koulupolkunsa olisi lähikouluun.

Peruspalveluihin kaikilla kouluasteilla kuuluvat myös oppilas- ja opiskelijahuollon palvelut eli koulukuraattorin, koulupsykologin ja kouluterveydenhoitajan palvelut. Koulukuraattoreilla on keskimäärin 640 oppilasta asiakkaana ja koulupsykologeilla 1100 oppilasta. Oppilashuolto siirtyy hyvinvointialueelle 1.1.2023.

Sivistyksen yhteisten palveluiden tulosityksikköön kuuluvat lukiokoulutus, nuorisotyö ja toimialan yhteiset tukipalvelut. Tulosityksikön tuottamien palveluiden parissa työskentelee yhteensä noin 115 henkeä.

Lukiokoulutuksen järjestämisestä Lohjalla vastaavat suomenkielinen Lohjan yhteislyseon lukio, ruotsinkielinen Virkby Gymnasium sekä Lohjan aikuislukio. Lukiokoulutuksen parissa opiskelee Lohjalla yli 900 oppilasta. Lukiokoulutuksen painopistealueita tulevalle vuodelle ovat mm. oppivelvollisuuden laajentumista koskevan muutoksen viimeisen vaiheen toteuttaminen, lukiokoulutuksen uudistetun opetussuunnitelman jalkauttaminen ja oppilaiden kasvaneiden tuen tarpeita koskevien tukitoimien vahvistaminen.

Oppivelvollisuuden laajenemisesta seuraavaan ikäluokkaan johtuen materiaalien ostojen määrää rahaa on lisätty 150 000 euroa. Kate valtionosuuksissa.

Nuorisotyössä eri organisaatioiden kanssa tehtävään yhteistyöhön panostetaan vuonna 2023 mm. luomalla yhteistyömalleja työpajatoimintaan ohjautuvien nuorten ohjattavuuden varmistamiseksi, aloittamalla yhteistyö hyvinvointialueen kanssa muuttuvien toimintamallien mukaisesti nuorten kuntouttavan työtoiminnan järjestämisessä, kehittämällä ja toteuttamalla yhteistyötä nuorten työllisyyden parantamiseksi, laajentamalla nuorten opintomahdollisuuksia sekä tiivistämällä yritys- ja oppilaitosyhteistyötä.

Ohjaamotoiminnassa hankeavustuksen turvin tarjotaan 18-29 -vuotiaille matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalveluita. Etsivää nuorisotyötä ja nuorisotyöpajatoimintaa tuetaan osittain aluehallintoviraston hankeavustusten turvin. Nuorten keskuudessa esiintyviin ilmiöihin reagoidaan tarkoituksenmukaisesti. Kouluyhteistyötä pyritään tarjoamaan tasavertaisemmin eri koulualueille. Nuoriso- ja varttivaltuustotoimintaa tuetaan ja ohjataan osaksi päätöksentekojärjestelmää. Nuorten harrastamista tuetaan Harrastamisen Suomen -mallin mukaisesti. Huolehditaan työntekijöiden työhyvinvoinnista ja jaksamisesta.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden siirtyessä hyvinvointialueen vastuulle kaupungin vastuulle jäävät mm. kotoutuminen, työllisyyden hoito, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, ehkäisevä päihdetyö ja tartuntatautien torjunta. Kaupungin vastuulle jäävien palveluiden suunnittelu on aloitettu hyvissä ajoin ja palveluiden toteuttamista varten on perustettu toimialojen yhteinen hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen -työryhmä. Työryhmän johdolla on kuluvan vuoden aikana valmisteltu mm. aikaisemman strategiakauden hyvinvointiraportti, tulevan valtuustokauden hyvinvointisuunnitelma, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä kulttuurihyvinvointisuunnitelma. Työryhmän tehtävänä on ollut myös suunnitella kaupungin tulevien hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevien lakisääteisten tehtävien toteuttaminen tulevien vuosien aikana.

Lohja on mukana Lapsiystävällinen kunta -ohjelmassa ja osana hyvinvoinnin edistämistyötä on valmisteltu myös uusi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2023–2025. Uuden hyvinvointisuunnitelman tavoitteena on vahvistaa ennaltaehkäisevää hyvinvointityötä, aktivoida kuntalaisia ja alueen muita toimijoita mukaan kehittämistyöhön sekä tehostaa ole-massa olevien resurssien käyttöä. Tavoitteena on saada aikaiseksi konkreettisia tuloksia lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Tulosyksikön yhteisten palveluiden vastuulle kuuluvat myös varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen toiminnanohjausjärjestelmien ylläpitäminen, koulujen ja päiväkotien ICT-tukipalvelut, laskutus, tulosalueen yhteinen hanke- ja kehittämistyö sekä tulosalueen hallinto.

Tasapainottamis-/sopeuttamistoimenpiteet ja niiden vaikutukset

Toimenpide	Euroa
Varhaiskasvatus	620 700
10 lastenhoitajaa Mäntynummen alue (tot. vv. 2022-24; 6+2+2)	60 000
3 lastenhoitajaa / Nummen ja Pusulan alue (tot. vv. 2023-2024; 2+1)	60 000
3 lastenhoitajaa / Harjun alue (tot. vv. 2023-24; 2+1)	60 000
Lapsimäärän vähenemisestä johtuen varhaiskasvatuksen ateriapalvelusta: noin 180 lasta; 60 lasta/v v:sta 2022 lukien	100 000
Palveluseleiden määrän ja kotihoidon tuen sopeuttaminen lapsimäärään	90 000
Avoimen päivähoiton ja kotihoidon käytössä ollut Roution vanha päiväkotirakennus (tilakustannukset, ei henkilöstösäästöjä), siirtyy vuodelta 2022	100 000
Avoim varhaiskasvatustoiminta 1.8.2023 alk., tilakustannukset jäävät, koska tilat sijaitsevat päiväkotien yhteydessä	100 000
Voudinpuiston päiväkodista luopuminen, siirtyy aikaisemmilta vuosilta	50 700
Perusopetus	940 500
Maksjoen ja Rauhalan koulujen yhdistyminen Järnefeltin yhtenäiskouluksi 1.8.2022 alkaen	326 100
Ikkalan koulu 1.8.2023 alkaen	64 400
Oppilasmäärän laskusta johtuva opetuksen määrän vähentyminen	227 000
Oppilasmäärän laskun vaikutus ateriapalveluihin	91 000
Oppilasmäärän vähentymisen vaikutus koulumatkakuljetuksiin	72 000
Koulukäynnin ohjaajien ja iltapäivätoiminnan ohjaajien määrän vähentyminen	160 000
Yhteiset palvelut	33 000
Lukion resurssi, kurssit -2 % 1.8.2023 alk.	33 000
Yhteensä	1 594 200

Varhaiskasvatuksen talouden tasapainottamistoimenpiteet, jotka koskevat henkilöstön vähentämistä, eivät ole toteutumassa. Tähän ovat syynä etenkin osallistumisasteen kasvu ja yksityisen varhaiskasvatuksen osuuden pieneneminen palveluntarjoajana.

Avoimen varhaiskasvatuksen osalta valtuusto päätti 15.6.2022 § 78, että avointa varhaiskasvatustointia ei lakkauteta talouden tasapainottamistoimenpiteenä ja resurssit säilytetään nykyisellään viidessä vakanssissa.

Henkilöstömuutokset

Talousarvioehdotukseen sisältyy seuraavat henkilöstölisäykset, kustannusvaikutus 88 000 euroa:

- Kouluhyvinvoinnin erityisasiantuntija (uusi tehtävä, K-0, katetaan tulosityksikön sisäältä tai mahdollinen hankerahoitus, ei määrärahavarausta)
- Varhaiskasvatuksen erityisasiantuntijan vakanssi (toteutetaan nykyisin hankerahoituksella)
- 50% erityisnuorisotyöntekijän vakanssi

Hyvinvointialueelle siirtyy lastensuojelun, lasten neuvolan, kouluterveydenhuollon ja oppilas-huollon henkilöstö, yhteensä noin 145,18 htv.

Merkittävät investoinnit

Kasvun ja oppimisen tulosalueen merkittäviä investointihankkeita vuonna 2023 ovat:

- Virkkalan alueen uuden päiväkodin, Päiväkotipähkinän, rakentaminen alkaa Rauhalan koulun tiloihin
- Saukkolan alueen päiväkodin hankesuunnittelu
- Mäntynummen yhtenäiskoulun/monitoimijatalon hankesuunnittelu etenee. Hanke-suunnittelun yhteydessä suunnitellaan ja tarkennetaan koko Mäntynummen alueen palveluverkosto.
- Lohjan Yhteislyseon lukion saneeraus etenee ja koulun kalustaminen toteutetaan suunnitelman mukaisesti syksyllä 2023.

Investointiohjelmassa hyvinvoinnin irtaimen omaisuuden investointeihin on varattu 2,2 milj. euroa, johon sisältyy:

- varhaiskasvatuksen toiminnanohjausjärjestelmän uusiminen
- TVT-laitteiden päivittäminen kouluissa ja päiväkodeissa
- koulujen ja päiväkotien laitteiden, kalusteiden ja pihakalusteiden päivittäminen ja kunnostaminen
- koulujen teknisen työn laitteiden uusiminen
- Järnefeltin yhtenäiskoulun liikuntahallin varustaminen
- Lohjan Yhteislyseon lukion varustaminen

Suunnittelukauden 2024-2025 kehittämissuunnitelmat

Suunnitelmakauden keskeisin tavoite tulee olemaan kasvatus- ja koulutustoiminnan kehittäminen ja palveluiden tuottaminen taloudellisesti kestäväällä pohjalla. Toiminnan ulkopuolisten palveluiden ja erityisesti energiaan liittyvien toimintojen hintojen nousua tulee pyrkiä ehkäisemään ja kehittämään mahdollisimman laajasti energiaa säästäviä toimenpiteitä.

Tulosalueen palveluiden kehittäminen toteutetaan vuoden 2023 aikana aloitettavan toimenpideohjelman avulla. Toimenpideohjelma pitää sisällään mm. kasvatuksen ja koulutuksen järjestämisen, henkilöstön työhyvinvoinnin kehittämisen, tulevaisuuden tilaratkaisut, kasvatuksen ja opetuksen ulkopuoliset palvelut ja energian säästämisen sekä ruotsinkieliset palvelut.

Merkittävistä rakennushankkeista tulee suunnittelukaudella toteutumaan lukion tilojen peruskorjaus, Virkkalan alueen uusi päiväkotiki sekä Mäntynummen koulu- ja päiväkotihanke. Lukion peruskorjaus pyritään samaan valmiiksi vuoden 2023 aikana. Mäntynummen alueen koulu ja päiväkotiki sekä Nummen ja Saukkolan alueen päiväkodin rakentaminen tulisivat ajoittumaan suunnittelukaudelle 2023 – 2024.

Palvelutuotteet

Palvelutuotteet 2023	TP 2021	TA2022	TAE2023
Sivistyslautakunta			
Henkilöstömäärä, htv	1 301,7	1 202,11	1 133,00
Varhaiskasvatus			
Varhaiskasvatuspaikat	1 964	1 863	1 900
-Yksikkökustannus, euroa/paikka	908	1 024	1 035
Perusopetus			
Perusopetuksen oppilaat	5 211	5 115	5 107
-Yksikkökustannus, euroa/oppilas	842	820	858
Yhteiset palvelut			
Lukiokoulutuksen oppilaat	932	935	935
-Yksikkökustannus, euroa/oppilas	597	641	677
Alueellinen nuorisotyö, palvelujen piirissä olevat (nuorisotalojen kävijämäärät (9 nuorisotilaa), jalkautumisen kontaktit, koulujen ryhmäytystuntien kontaktit ja nuorisotyön tapahtumien kävijämäärät)	8 015	21 000	23 500
-Yksikkökustannus, euroa/palvelun piirissä oleva	28	16	16
Muut nuorisotyön asiakaskontaktit (erityisnuorisotyön, etsivän nuorisotyön, ehkäisevän päihdetyön ja Ohjaamon asiakaskontaktit sekä nuorisotyöpajan asiakasmäärät)	51 400	52 000	53 000
-Yksikkökustannus, euroa/palvelun piirissä oleva	43	41	40

4.4.2. Kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunta

Määrärahojen sitovuus valtuustoon nähden

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta

Ulkoiset ja sisäiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	1 597	1 873	1 858	-0,8 %	1 877	1 895
TOIMINTAKULUT	-14 356	-14 912	-14 028	-5,9 %	-14 118	-14 398
TOIMINTAKATE	-12 759	-13 038	-12 170	-6,7 %	-12 241	-12 503

Ulkoiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	1 529	1 873	1 858	-0,8 %	1 877	1 895
TOIMINTAKULUT	-11 964	-12 543	-11 102	-11,5 %	-11 192	-11 472
TOIMINTAKATE	-10 436	-10 669	-9 244	-13,4 %	-9 315	-9 577

Sisäiset (1000 euroa)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	68	0	0	***	0	0
TOIMINTAKULUT	-2 392	-2 369	-2 926	23,5 %	-2 926	-2 926
TOIMINTAKATE	-2 323	-2 369	-2 926	23,5 %	-2 926	-2 926

					
1 300 000 liikunta- suoritetta	730 000 lainausta 342 000 asiakaskäyntiä	20 000 kuulijaa 50 konserttia	10 350 kurssilaista/ opiskelijaa 41 900 opetustuntia	30 000 museokävijää	7 500 katsojaa 54 näytöstä
					40 000 tapahtuma- kävijää

Toiminta-ajatus ja keskeiset tehtävät

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut huolehtivat kaupungin kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntapalveluiden hoitamisesta ja kehittämisestä.

Talousarvion perustelut, rakenteelliset muutokset ja palvelujen kehittäminen 2023

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluihin kuuluvat seuraavat toiminnot: Liikuntakeskus, kaupunginkirjasto, kaupunginorkesteri, Hiiden Opisto, Länsi-Uudenmaan musiikkiopisto, Lohjan Teatteri, Lohjan Museo ja yleinen kulttuuritoimi. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut siirtyvät vuoden 2023 alussa osaksi sivistys-toimialaa.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden vuoden 2023 yhteisenä tavoitteena on tarjota kulttuuri- ja liikuntaelämyksiä niin lohjalaisille kuin Lohjan ulkopuolelta saapuville matkailijoille. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden toiminta painottuu vuonna 2023 Lohjan 700-vuotisjuhlavuoden sisältöjen ja tapahtumien toteuttamiseen.

Lohjan Liikuntakeskus Oy hoitaa kunnallisen liikuntatoimen tehtäviä Lohjalla. Liikuntatoimen resurssit muodostuvat valtuuston myöntämästä konserniavustuksesta ja käyttäjiltä perittävistä käyttömaksuista. LLK Oy vastaa liikuntapaikkojen ylläpidosta sekä liikuntaan aktivoinnista. Loppuvuodesta 2022 valmistuva Ojamon liikuntapuisto ja vuonna 2023 valmistuva Taimiston liikuntapuisto parantavat olennaisesti lohjalaisten liikuntamahdollisuuksia. Samalla kuitenkin ylläpitokustannukset kasvavat. Sporttikeskus Tennarin perusparannus- ja laajennusprojekti jatkuu. Uuden uimahallin suunnittelu jatkuu ohjausryhmän johtamana.

Liikuntakeskuksen vuokrien avustus/laskutustoiminteet kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluista tekniseen toimeen. Käytännössä jatkossa tekninen toimi laskuttaa liikuntatiloista sopimuksen mukaan Liikuntakeskusta ja myöntää vastaavan summan vuokra-avustuksena Liikunta-keskuskelle.

Lohjan kaupunginkirjasto toteuttaa kirjastolaissa yleisille kirjastoille määriteltyjä tehtäviä. Kaupunginkirjasto edistää lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa, mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen sekä aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta. Kaupunginkirjaston omien sekä kuntien yhteishankkeiden avulla tavoitetaan eri ikäryhmiä sekä innostetaan etenkin lapsia ja nuoria lukuharrastuksen ja sanataiteen pariin. Vuoden 2023 tavoitteena on aikuisten lukutaidon ja lukuinnon edistäminen. Kaupunginkirjasto on mukana valmistelemassa Lohjan kaupungin lukutaitostrategiaa.

Lohjan kaupunginorkesteri tuottaa konserttielämyksiä ensisijaisesti Lohjalla sekä tilauksesta muilla paikkakunnilla. Orkesterin tapahtumia järjestetään Laurentius-salin lisäksi muun muassa palvelutaloissa, päiväkodeissa ja kouluissa. Toimintaa järjestetään säännöllisesti myös Lohjan kylissä. Vuonna 2022 astui voimaan laki esittävän taiteen edistämisestä, joka ohjaa valtion-osuutta saavien orkestereiden toimintaa yhä monipuolisempaan suuntaan. Lain tavoitteena on edistää korkeatasoista ja ammattimaista esittävää taidetta, hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta sekä väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen. Ohjelmiston suunnittelussa huomioidaan ajankohtaisuus, kiinnostavuus sekä monipuolisuus; klassisen musiikin lisäksi orkesteri soittaa säännöllisesti kevyttä musiikkia. Vuonna 2023 orkesteri osallistuu Lohja 700 - juhluvuoteen järjestäen useita juhluvuoteen liittyviä konsertteja ja tapahtumia. Orkesteri on vahvasti mukana myös Lohja 700-juhluvuoden pääjuhlassa elokuussa. Koronapandemian vuoksi Andrea Bocellin tilauskonsertti siirtyi vuodelta 2022 vuoteen 2023. Orkesteri on mukana Taidetestaajat-hankkeessa järjestäen Music Meets Magic - konsertteja n. 3000 kahdeksaluokkalaiselle. Yhteistyötä Länsi-Uudenmaan kuntien kanssa kehitetään edelleen.

Hiiden Opisto on aikuisoppilaitos, joka tuottaa ja edistää elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia, tukee persoonallisuuden monipuolista kehittymistä ja elämänhallintaa toteuttaen vapaan sivistystyön periaatteita Länsi-Uudellamaalla. Hiiden Opisto järjestää opetusta, jonka painopisteet ovat yhteiskunnallisiin aineisiin, kulttuuriin, käyttäytymiseen ja kasvatukseen liittyvissä opinnoissa, tietoyhteiskuntaopinnoissa, ikäihmisten opinnoissa, kielissä, taito- ja taideaineissa sekä terveyttä edistävässä opinnoissa. Opisto järjestää koulutusta myös maahanmuuttajille. Vuonna 2023 opistossa ajetaan sisään valtakunnallinen osaamisperustainen Koski-tietovaranto. Koskeen voidaan dokumentoida opiskelijoiden opintosuorituksia, esim. työelämän tarpeisiin. Järjestelmän käyttöönoton suunnitteluun ja toteutukseen on saatu OPH:n hankerahoitus. Myöskin kansalaisyhteiskunnalle ajankohtaiset kestävän kehityksen sekä digitaalisten laitteiden ja ohjelmistojen käytön osaamiseen tähtäävät opinnot sekä digineuvonta ovat keskiössä. Opistossa tehdään toimenpiteitä Okka-säätiön Kestävän kehityksen sertifikaatin saavuttamiseksi.

Länsi-Uudenmaan musiikkiopisto on taideoppilaitos, joka tarjoaa taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukaista opetusta ensisijaisesti lapsille ja nuorille. Sen tehtävänä on järjestää musiikin ja siihen läheisesti liittyvien taidemuotojen perusopetusta sekä järjestää muuta musiikkikulttuurin kehittämiseen liittyvää toimintaa. Opetuksen tavoitteena on innostaa ja kannustaa oppilaita musiikkiharrastuksen kautta omakohtaisen ja elinikäisen musiikkisuhteen luomiseen sekä tukea oppilaan kasvua, kehitystä ja persoonallisuutta oppilaslähtöisesti. Opetus antaa valmiudet myös musiikkialan ammattiopintoihin hakeutumiseen. Musiikkiopisto osallistuu vuonna 2023 Lohja700-juhlavuoden tapahtumiin ja järjestää myös omia juhlavuoden tapahtumia/konsertteja. Tavoitteena on kehittää entisestään yhteistyötä muiden taiteen perusopetusta antavien oppilaitosten ja muiden uudessa Laurentius-talossa toimivien yksiköiden kanssa.

Vuonna 2023 **Lohjan Teatteri** tuottaa kolme uutta ensi-iltaa ottaen ohjelmistossa huomioon katsojat lapsista aikuisiin, sekä tarjoaa ammattimaiset puitteet alueen harrastajille. Keväällä 2021 ja 2022 esitettäväksi tarkoitettu koko perheen satu Professori TIKTAK ja Aikakone siirtyy koronapandemian vuoksi esitettäväksi keväällä 2023. Lohja 700-juhlavuoden kunniaksi teatteri järjestää Laurentius-salissa Love Lohja konsertin helmikuussa 2023. Narikka-talkootoimintaa jatketaan Lohjan harrastajanäyttelijät-yhdistyksen kanssa. Oheispalveluna teatteri tarjoaa kahvio- ja pukuvuokraustoimintaa. Alueen kuvataiteilijoilla on mahdollisuus saada näyttelytilaa kahviosta. Yhteistyö jatkuu alueen muiden kulttuuritoimijoiden kanssa.

Lohjan Museon tehtävä on lohjalaisen kulttuuriperinnön säilyttäminen tuleville sukupolville sekä kulttuuriperintöön liittyvän tiedon, tarinoiden ja elämysten välittäminen yleisölle. Lisäksi museo harjoittaa tutkimusta, opetusta sekä näyttely- ja julkaisutoimintaa. Tämä tapahtuu Lohjan Museon näyttelytiloissa Iso-Pappilassa, Linderinsalissa sekä kesäaikana Johannes Lohilammen museossa ja Paikkarin torpassa. Museo tuottaa kolme omaa näyttelyä ja toimii yhteistyökumppanina ulkopuolisten toimijoiden järjestämissä näyttelyissä. Itse tuottamallaan näyttelyillä museo osallistuu Lohja 700 -juhlavuoteen. Lohjan Museon kokoelmien saavutettavuus on lisääntynyt, sillä kokoelmat ovat siirtyneet vuoden 2022 aikana uuteen kokoelma-hallintajärjestelmään ja tavoite on avata kokoelmia digitaalisessa muodossa valtakunnallisessa FINNA-järjestelmässä vuosien 2023-2024 aikana. Näyttelyiden lisäksi museon kokoelmiin on mahdollista tutustua Länsi-Uudenmaan museoiden yhteisessä kokoelmakeskuksessa Leirassa.

Yleinen kulttuuritoimi tukee asukkaiden mahdollisuuksia kulttuurielämyksien tekemiseen ja kokemiseen, edistää kulttuurin saatavuutta ja saavutettavuutta sekä vahvistaa asukkaiden hyvinvointia sekä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Kuntalaisten kulttuurihyvinvointia edistetään kaupungin kulttuurihyvinvointisuunnitelman mukaisesti. Yleisen kulttuuritoimen järjestämät vuosittaiset tapahtumat sisällytetään Lohja 700-juhlavuoden ohjelmaan. Lohjan Kulttuuripolun eli kulttuuriopetussuunnitelman kehittämistä ja saavutettavuuden edistämistä jatketaan edelleen.

Tasapainottamis-/sopeuttamistoimenpiteet ja niiden vaikutukset

Toimenpide	Euroa
Liikuntakeskuksen konserniavustuksen pienentäminen,	20 000
*) Saukkolan ja Pusulan kirjastojen palvelutason alentaminen, henkilöstösäästö 1 htv; 35 000 euroa	0
Yhteensä	20 000

*) Kaupunginhallitus päätti 24.10.2022 § 321, että Saukkolan ja Pusulan kirjastojen palvelutason alentamista ei toteuteta 1.1.2023 alkaen.

Saukkolan ja Pusulan kirjastojen palvelutason alentaminen/henkilöstösäästö 1 htv, 35 000 euroa olisi otettu talousarviossa huomioon osittain ja henkilöstökuluista olisi tehty 20 000 euron vähennys. Edellä mainittu henkilöstösäästö toteutettaisiin luonnollisen poistuman kautta ja tästä johtuen sen toteuttaminen kokonaisuudessaan vuoden 2023 aikana ei olisi ollut mahdollista. Henkilöstösäästön 15 000 euron osuus olisi otettu huomioon vuoden 2024 talousarviossa.

Henkilöstömuutokset

Kulttuuri- vapaa-aikalautakunnan talousarvioon sisältyvät seuraavat lisäykset, kustannusvaikutus 111 500 euroa sisältyi talousarviopohjaan:

- Av-tekniikko Laurentius-taloon; vastaa Laurentius-talon tekniikasta ja striimauksista, ei edellytä lisämäärärahaa.
- Orkesteriassistentin tehtävän vakinaistaminen; tehtävä pysyväisluonteinen, ei edellytä lisämäärärahaa.
- Museoassistentti; hoitaa museon asiakaspalvelua sekä koordinoi Sammatin kesäkohteiden Johannes Lohilammen museon ja Paikkarin torpan toimintaan. Tällä hetkellä toimitettu määräaikailla työsuhteilla, ei edellytä lisämäärärahaa.

Merkittävät investoinnit

Taimiston liikuntapuisto sekä Tennarin sporttikeskuksen perusparannus ja laajennus.

Neidonkeitaan peruskorjauksen sekä Mäntynummen monitoimijatalon hankesuunnittelu.

Suunnittelukauden 2024-2025 kehittämissuunnitelmat

Suomen liikkuvien kunta – liikuntaohjelma.

Aikuisten lukutaidon ja lukuinnon edistäminen osana Lohjan kaupungin lukutaitostrategiaa.

Lohjan kaupunginorkesterin toiminnan kehittäminen asiakaslähtöisestä näkökulmasta syksyllä 2022 tehtävän vaikuttavuustutkimuksen tulosten pohjalta.

Koski-tietovarannon käyttöönotto Hiiden Opiston opistosuoritusten rekisteröintiin.

Hiiden Opiston toiminnan kehittäminen Okka-säätiön Kestävän kehityksen sertifikaatin saavuttamiseksi.

Kulttuurihyvinvointisuunnitelman edistäminen.

Laurentius-talon toimijoiden yhteisten palvelumuotojen kehittäminen.

Museon uusien opastuspakettien kehittäminen, museokaupan uusiminen sekä museon kokoelma-aineiston avaaminen digitaalisessa muodossa valtakunnallisessa Finna-järjestelmässä.

Palvelutuotteet

Palvelutuotteet 2023	TP 2021	TA2022	TAE2023
Kulttuuri- ja vapaa-aja lautakunta			
Htv	200,6	204,3	200,0
Kaupunginkirjasto			
-Kävijät (sis. myös verkkokirjastokäynnit, jotka saadaan aina vuoden lopussa)	303 431	600 000	342 000
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	11,75	5,50	11,13
-Lainaukset (sis. myös digitaaliset lainat, joista osa saadaan vasta vuoden lopussa)	709 910	650 000	730 000
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	4,37	4,10	5,21
Hiiden Opisto ja Länsi-Uudenmaan musiikkiopisto			
Hiiden Opiston kurssit	2 359	2 500	2 500
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	534	560	649
Musiikkiopiston oppilasmäärä	850	860	850
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	2 073 (173 euroa/op-pil./kk)	2 200 euroa/v (183 euroa/op-pil./kk)	2 083 euroa/v (174 euroa/op-pil./kk)
Museo ja Lohjan kaupunginorkesteri			
Museon kävijät	72 468	15 000	25 000
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	2,75	10,00	22,80
Kaupunginorkesterin kävijät	21 444	35 111	20 000
-Yksikkökustannus, euroa/suorite	14,07	12,22	17,56

5. Investoinnit

5.1. Maa- ja vesialueet

110	KI / Maa- ja vesialueet	INV. 2022	INV. 2023	TS 2024	TS 2025
9100	Maa- ja vesialueet				
Menot		-2 950 000	-3 350 000	-1 800 000	-1 400 000
Tulot		500 000	500 000	500 000	500 000
Netto		-2 450 000	-2 850 000	-1 300 000	-900 000
110	KI / Maa- ja vesialueet yhteensä				
Menot		-2 950 000	-3 350 000	-1 800 000	-1 400 000
Tulot		500 000	500 000	500 000	500 000
Netto		-2 450 000	-2 850 000	-1 300 000	-900 000

5.2. Rakennukset

111	KI / Rakennukset	INV. 2022	INV. 2023	TS 2024	TS 2025
9509	Pentinkulman hankesuunnitelma				
Menot		-100 000	-100 000	-1 000 000	-10 000 000
9510	Muut tilahankkeet, HVA:n tilamuutokset				
Menot		-1 300 000	-500 000	-500 000	-400 000
9520	Mäntynummen koulualue				
Menot		0	0	-4 400 000	-4 000 000
9522	Nummen päiväkoti				
Menot		0	-50 000	-350 000	-2 300 000
9523	Virkkalan päiväkoti				
Menot		0	-600 000	-2 100 000	0
9524	Laurentius-talo, Laban				
Menot		-60 000	-60 000	-60 000	-60 000
9525	Ojamon koulu				
Menot		-50 000	-30 000	-20 000	-20 000
9526	Rauhala/Järnefeltin koulu				
Menot		-5 200 000	-4 000 000	0	0
9528	Lohjan lukio				
Menot		-11 460 000	-6 000 000	0	0
9529	Muut koulut ja päiväkodit				
Menot		-850 000	-400 000	-1 000 000	-1 000 000

9550	Muut tilahankkeet, elinvoima				
Menot		-700 000	-400 000	-800 000	-900 000
9551	Tennarin liikuntatilat				
Menot		-500 000	-3 800 000	-4 900 000	0
9552	Neidonkeitaan peruskorjaus				
Menot		-100 000	-100 000	-100 000	-5 000 000
9553	Ventelän paloaseman korjaus				
Menot		-600 000	-200 000	0	0
9554	Virkkalan paloaseman korjaus				
Menot		0	0	-900 000	0
9599	Muut tilahankkeet, hyvinvointi				
Menot		-950 000	-400 000	-800 000	-900 000
111	KI / Rakennukset yhteensä				
Menot		-21 870 000	-16 640 000	-16 930 000	-24 580 000
Tulot		0	0	0	0
Netto		-21 870 000	-16 640 000	-16 930 000	-24 580 000

5.3. Kiinteät rakenteet ja laitteet

113	KI / Kiinteät rakent. ja lait.	INV. 2022	INV. 2023	TS 2024	TS 2025
9600	Ympäristötyöt				
Menot		-1 300 000	-600 000	-900 000	-600 000
9602	Liikunta-alueet				
Menot		-1 740 000	-700 000	-400 000	-400 000
9603	Taimiston liikuntapuiston rake				
Menot		-1 740 000	-1 000 000	-1 900 000	0
9606	Pappilankorpi 2 kaava-alue				
Menot		-600 000	0	0	0
9607	Vivamon kaava-alue				
Menot		-100 000	0	0	0
9608	Gunnarlan kaava-alue 2				
Menot		-1 000 000	-200 000	0	0
9609	Muijalan kaava-alue				
Menot		-300 000	-400 000	-800 000	0

9610	Vohloisten kaava-alue				
Menot		0	-700 000	-1 000 000	0
9611	Hiidensalmi 2 kaava-alue				
Menot		0	-1 300 000	-600 000	0
9649	Muut kaavatiet				
Menot		-3 650 000	-3 600 000	-4 350 000	-5 100 000
9653	Karnaisten yritysalue				
Menot		-300 000	0	-150 000	0
9654	Yritysalueiden esirakentaminen				
Menot		0	-500 000	-1 500 000	-500 000
9699	Muut vesihuoltohankkeet				
Menot		-4 200 000	-4 100 000	-3 500 000	-4 000 000
113	KI / Kiinteät rakent. ja lait. yhteensä				
Menot		-14 930 000	-13 100 000	-15 100 000	-10 600 000
Tulot		0	0	0	0
Netto		-14 930 000	-13 100 000	-15 100 000	-10 600 000

5.4. Koneet ja kalusto

116	KI / Koneet ja kalusto	INV. 2022	INV. 2023	TS 2024	TS 2025
9200	Tietohallinto				
Menot		-600 000	-600 000	-600 000	-600 000
9210	Hyvinvoinnin irtain omaisuus				
Menot		-1 940 000	-2 200 000	-500 000	-500 000
9250	Konekeskus				
Menot		-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
9252	Ruokapalvelut				
Menot		-150 000	-150 000	-150 000	-150 000
9254	Kiinteistöpalvelut				
Menot		-150 000	-100 000	-100 000	-100 000
9258	Hinku ja varautuminen				
Menot		-100 000	-200 000	-200 000	-300 000
9280	Kaupunkisisältöjen irtain				
Menot		-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
116	KI / Koneet ja kalusto yhteensä				
Menot		-3 140 000	-3 450 000	-1 750 000	-1 850 000
Tulot		0	0	0	0
Netto		-3 140 000	-3 450 000	-1 750 000	-1 850 000

5.5. Investoinnit yhteensä

Investoinnit yhteensä	INV. 2022	INV. 2023	TS 2024	TS 2025
Menot	-42 890 000	-36 540 000	-35 580 000	-38 430 000
Tulot	500 000	500 000	500 000	500 000
Netto	-42 390 000	-36 040 000	-35 080 000	-37 930 000

6. Laskelmat

6.1. Tuloslaskelma

Ulkoiset ja sisäiset erät yhteensä

Lohja (ulkoiset ja sisäiset)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT						
MYYNITITUOTOT	41 595 567	42 846 360	38 035 570	-11,2	38 180 900	38 327 000
MAKSUTUOTOT	19 253 321	17 638 550	5 813 720	-67,0	5 871 400	5 930 300
TUET JA AVUSTUKSET	15 888 574	8 160 040	3 296 640	-59,6	3 329 600	3 362 900
MUUT TOIMINTATUOTOT	37 686 209	36 057 290	37 769 320	4,7	37 909 600	38 050 800
TOIMINTATUOTOT	114 423 672	104 702 240	84 915 250	-18,9	85 291 500	85 671 000
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	177 151	120 000	0	-100,0	0	0
TOIMINTAKULUT						
HENKILÖSTÖKULUT	-133 501 303	-139 485 960	-89 946 000	-35,5	-92 655 300	-95 248 600
PALKAT JA PALKKIOT	-106 142 932	-110 469 180	-72 000 200	-34,8	-74 162 800	-76 239 100
HENKILÖSIVUKULUT	-27 358 372	-29 016 780	-17 945 800	-38,2	-18 492 500	-19 009 500
ELÄKEKULUT	-22 802 518	-24 545 690	-14 868 600	-39,4	-15 319 000	-15 747 000
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-4 555 854	-4 471 090	-3 077 200	-31,2	-3 173 500	-3 262 500
PALVELUJEN OSTOT	-170 242 708	-173 469 132	-50 073 550	-71,1	-50 406 200	-50 943 600
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-18 045 625	-17 982 370	-16 712 150	-7,1	-16 955 600	-17 283 100
AVUSTUKSET	-14 418 262	-15 293 603	-10 366 630	-32,2	-10 521 900	-10 732 200
MUUT TOIMINTAKULUT	-32 438 512	-33 016 050	-27 387 010	-17,0	-27 447 900	-27 520 700
TOIMINTAKULUT	-368 646 410	-379 247 115	-194 485 340	-48,7	-197 986 900	-201 728 200
TOIMINTAKATE	-254 045 588	-274 424 875	-109 570 090	-60,1	-112 695 400	-116 057 200
VEROTULOT	206 932 436	207 220 000	107 850 000	-48,0	104 096 000	105 355 000
VALTIONOSUDET	79 500 569	87 100 000	31 500 000	-63,8	28 419 000	27 467 000
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT						
KORKOTUOTOT	1 276 700	142 000	140 000	-1,4	140 000	140 000
MUUT RAHOITUSTUOTOT	1 805 673	1 870 000	1 800 000	-3,7	1 500 000	1 500 000
KORKOKULUT	-2 958 065	-1 700 000	-2 000 000	17,6	-2 200 000	-2 400 000
MUUT RAHOITUSKULUT	-264 758	-40 000	-260 000	550,0	-260 000	-260 000
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-140 451	272 000	-320 000	-217,6	-820 000	-1 020 000
VUOSIKATE	32 246 967	20 167 125	29 459 910	46,1	18 999 600	15 744 800
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-15 788 163	-17 620 900	-17 500 500	-0,7	-18 000 000	-19 200 000
TILIKAUDEN TULOS	16 458 804	2 546 225	11 959 410	369,7	999 600	-3 455 200
POISTOERON MUUTOS	67 158	57 000	57 000	0,0	57 000	57 000
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	16 525 962	2 603 225	12 016 410	361,6	1 056 600	-3 398 200

Ulkoiset erät

Lohja (ulkoiset)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT						
MYYNITUOTOT	17 128 554	16 804 060	14 495 770	-13,7	14 641 100	14 787 200
MAKSUTUOTOT	17 937 387	17 638 550	5 813 720	-67,0	5 871 400	5 930 300
TUET JA AVUSTUKSET	15 888 574	8 160 040	3 296 640	-59,6	3 329 600	3 362 900
MUUT TOIMINTATUOTOT	11 306 025	9 567 990	14 018 820	46,5	14 159 100	14 300 300
TOIMINTATUOTOT	62 260 540	52 170 640	37 624 950	-27,9	38 001 200	38 380 700
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	177 151	120 000	0	-100,0	0	0
TOIMINTAKULUT						
HENKILÖSTÖKULUT	-133 501 303	-139 485 960	-89 946 000	-35,5	-92 655 300	-95 248 600
PALKAT JA PALKKIOT	-106 142 932	-110 469 180	-72 000 200	-34,8	-74 162 800	-76 239 100
HENKILÖSIVUKULUT	-27 358 372	-29 016 780	-17 945 800	-38,2	-18 492 500	-19 009 500
ELÄKEKULUT	-22 802 518	-24 545 690	-14 868 600	-39,4	-15 319 000	-15 747 000
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-4 555 854	-4 471 090	-3 077 200	-31,2	-3 173 500	-3 262 500
PALVELUJEN OSTOT	-144 792 143	-147 746 832	-26 883 750	-81,8	-27 216 400	-27 753 800
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-17 713 483	-17 662 370	-16 362 150	-7,4	-16 605 600	-16 933 100
AVUSTUKSET	-14 417 951	-15 293 603	-10 366 630	-32,2	-10 521 900	-10 732 200
MUUT TOIMINTAKULUT	-6 058 399	-6 526 750	-3 636 510	-44,3	-3 697 400	-3 770 200
TOIMINTAKULUT	-316 483 279	-326 715 515	-147 195 040	-54,9	-150 696 600	-154 437 900
TOIMINTAKATE	-254 045 588	-274 424 875	-109 570 090	-60,1	-112 695 400	-116 057 200
VEROTULOT	206 932 436	207 220 000	107 850 000	-48,0	104 096 000	105 355 000
VALTIONOSUUEDET	79 500 569	87 100 000	31 500 000	-63,8	28 419 000	27 467 000
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT						
KORKOTUOTOT	234 125	142 000	140 000	-1,4	140 000	140 000
MUUT RAHOITUSTUOTOT	1 805 673	1 870 000	1 800 000	-3,7	1 500 000	1 500 000
KORKOKULUT	-1 915 490	-1 700 000	-2 000 000	17,6	-2 200 000	-2 400 000
MUUT RAHOITUSKULUT	-264 758	-40 000	-260 000	550,0	-260 000	-260 000
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-140 451	272 000	-320 000	-217,6	-820 000	-1 020 000
VUOSIKATE	32 246 967	20 167 125	29 459 910	46,1	18 999 600	15 744 800
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-15 788 163	-17 620 900	-17 500 500	-0,7	-18 000 000	-19 200 000
TILIKAUDEN TULOS	16 458 804	2 546 225	11 959 410	369,7	999 600	-3 455 200
POISTOERON MUUTOS	67 158	57 000	57 000	0,0	57 000	57 000
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	16 525 962	2 603 225	12 016 410	361,6	1 056 600	-3 398 200

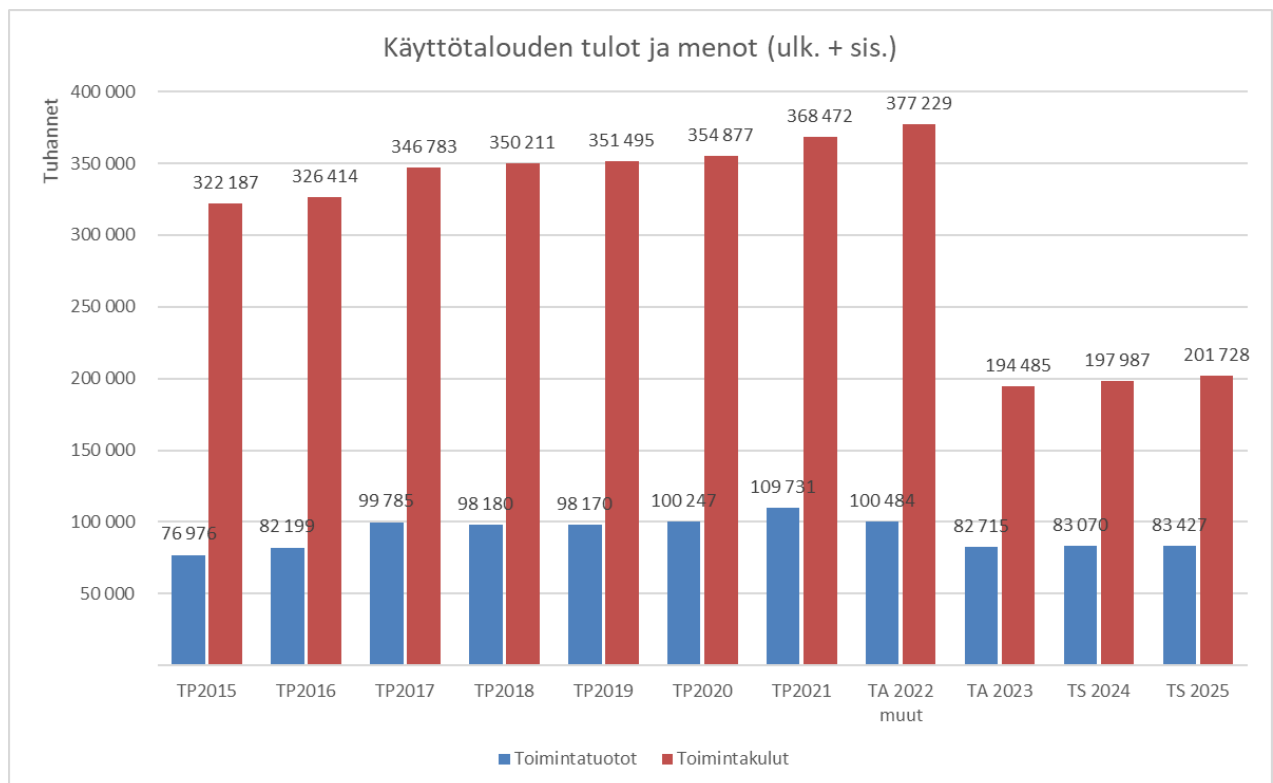
Sisäiset erät

Lohja (sisäiset)	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT						
MYYNITUOTOT	24 467 013	26 042 300	23 539 800	-9,6	23 539 800	23 539 800
MAKSUTUOTOT	1 315 934	0	0		0	0
MUUT TOIMINTATUOTOT	26 380 184	26 489 300	23 750 500	-10,3	23 750 500	23 750 500
TOIMINTATUOTOT	52 163 132	52 531 600	47 290 300	-10,0	47 290 300	47 290 300
TOIMINTAKULUT						
PALVELUJEN OSTOT	-25 450 565	-25 722 300	-23 189 800	-9,8	-23 189 800	-23 189 800
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-332 142	-320 000	-350 000	9,4	-350 000	-350 000
AVUSTUKSET	-310	0	0		0	0
MUUT TOIMINTAKULUT	-26 380 114	-26 489 300	-23 750 500	-10,3	-23 750 500	-23 750 500
TOIMINTAKULUT	-52 163 132	-52 531 600	-47 290 300	-10,0	-47 290 300	-47 290 300
TOIMINTAKATE	0	0	0		0	0
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT						
KORKOTUOTOT	1 042 575	0	0		0	0
KORKOKULUT	-1 042 575	0	0		0	0
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	0	0	0		0	0
VUOSIKATE	0	0	0		0	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	0	0	0		0	0

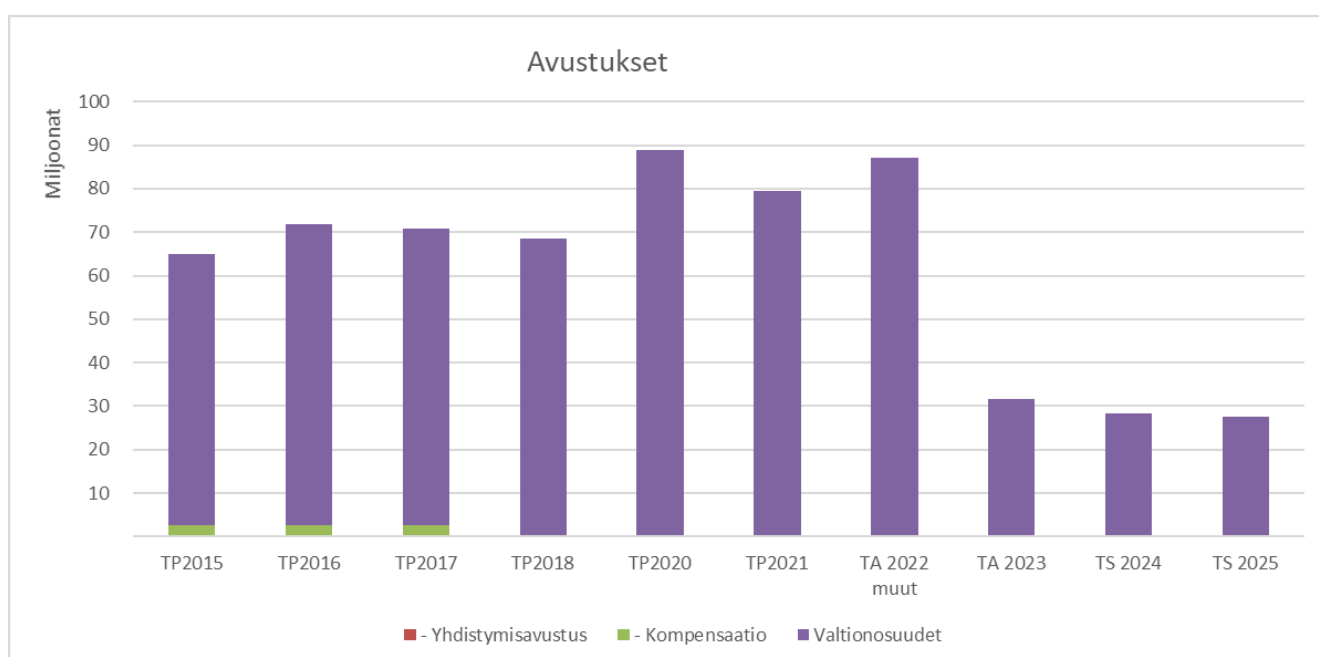
6.2. Käyttötalous yhteensä

Määräraha/Tuloarvio	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 001 €	1 002 €	1 000 € TA 2022 muut	1 000 € TA 2023	1 000 € TS 2024	1 000 € TS 2025
	TP2015	TP2016	TP2017	TP2018	TP2019	TP2020	TP2021				
TOIMINTATUOTOT	76 976	82 199	99 785	98 180	98 170	100 247	109 731	100 484	82 715	83 070	83 427
TOIMINTAKULUT	-322 187	-326 414	-346 783	-350 211	-351 495	-354 877	-368 472	-377 229	-194 485	-197 987	-201 728
TOIMINTAKATE	-245 211	-244 215	-246 998	-252 032	-253 325	-254 630	-258 741	-276 745	-111 770	-114 917	-118 301
Toimintakateen muutos-%	2,1	-0,4	1,1	2,0	0,5	0,5	1,6	7,0	-59,6	2,8	2,9
Taulukon toimintatuotoista ja -kuluista on vähennetty myyntivoitot ja -tappiot, yhdistymisavustukset ja kompensaatiot											
Käyttöomaisuuden poisto	-13 632	-16 924	-13 996	-15 801	-15 919	-19 350	-15 788	-17 621	-17 501	-18 000	-19 200

6.3. Valtionosuudet ja avustukset

Määräraha/Tuloarvio	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €
	TP2015	TP2016	TP2017	TP2018	TP2019	TP2020	TP2021	TA 2022 muut	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Avustukset	3 944	2 654	2 654	2 654							
- Yhdistymisavustus											
- Kompensaatio	2 654	2 654	2 654								
Valtionosuudet	62 222	69 250	68 178	68 441	67 720	88 923	79 501	87 100	31 500	28 419	27 467
- Peruspalvelujen valtionosuus	66 258	72 060	69 475	70 141	70 256	67 477	60 926	66 740	31 500	28 419	27 467
- Muu opetus- ja kulttuuritoimi	-4 036	-2 810	-1 297	-1 700	-2 536	-1 705	-1 267	-1 400			
- Verotulomenetysten kompensatio						23 151	19 842	21 760			
Yhteensä	66 166	71 904	70 832	71 095	67 720	88 923	79 501	87 100	31 500	28 419	27 467
Muutos-%	-1,0	8,7	-1,5	0,4	-4,7	31,3	-10,6	28,6	-63,8	-9,8	-3,3

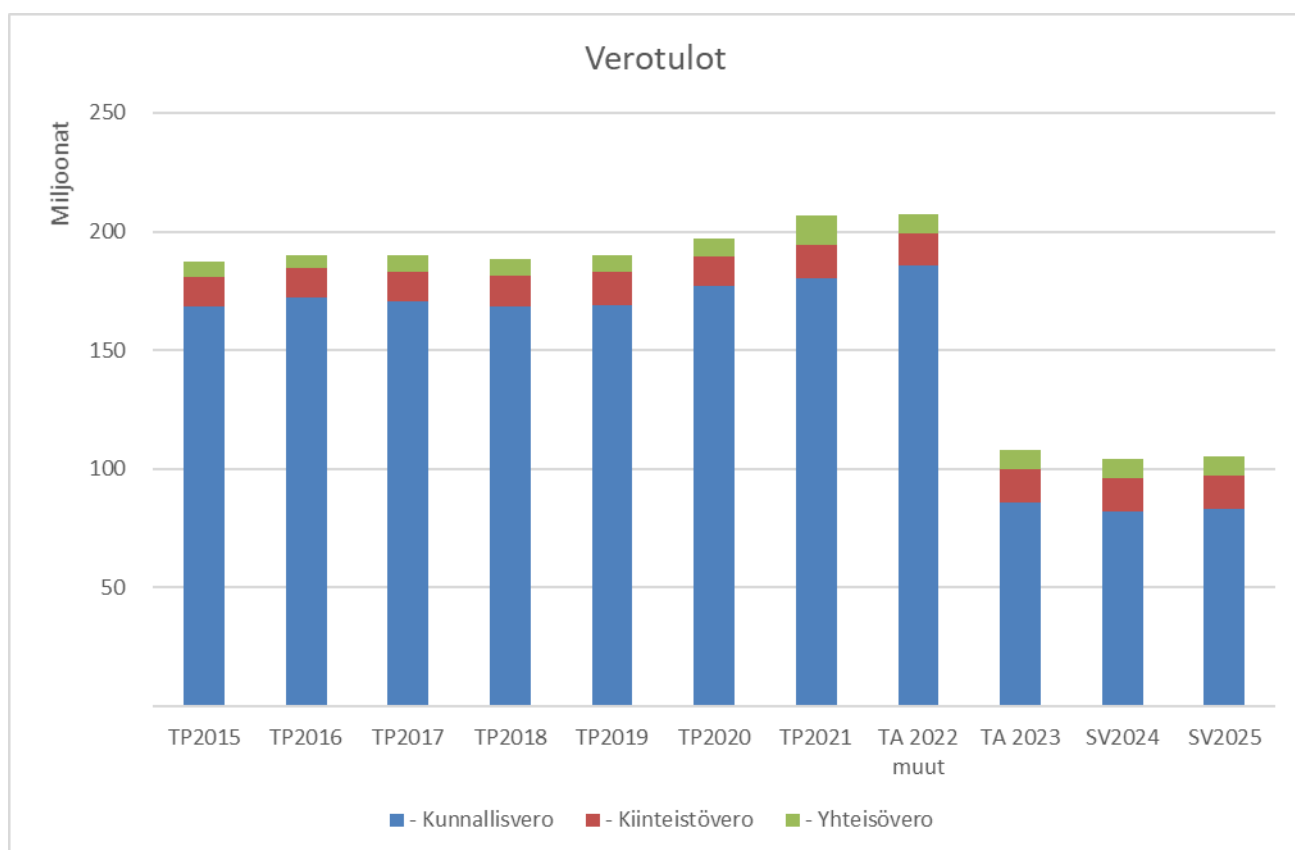

6.4. Myyntivoitot ja -tappiot

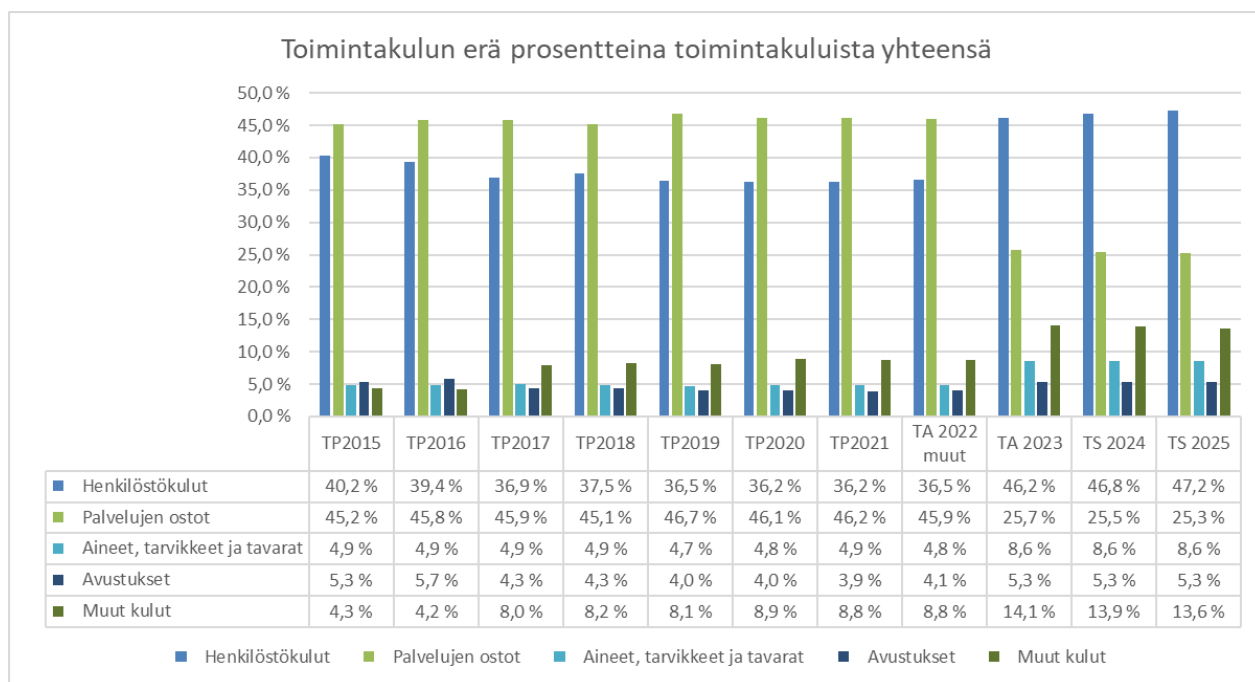
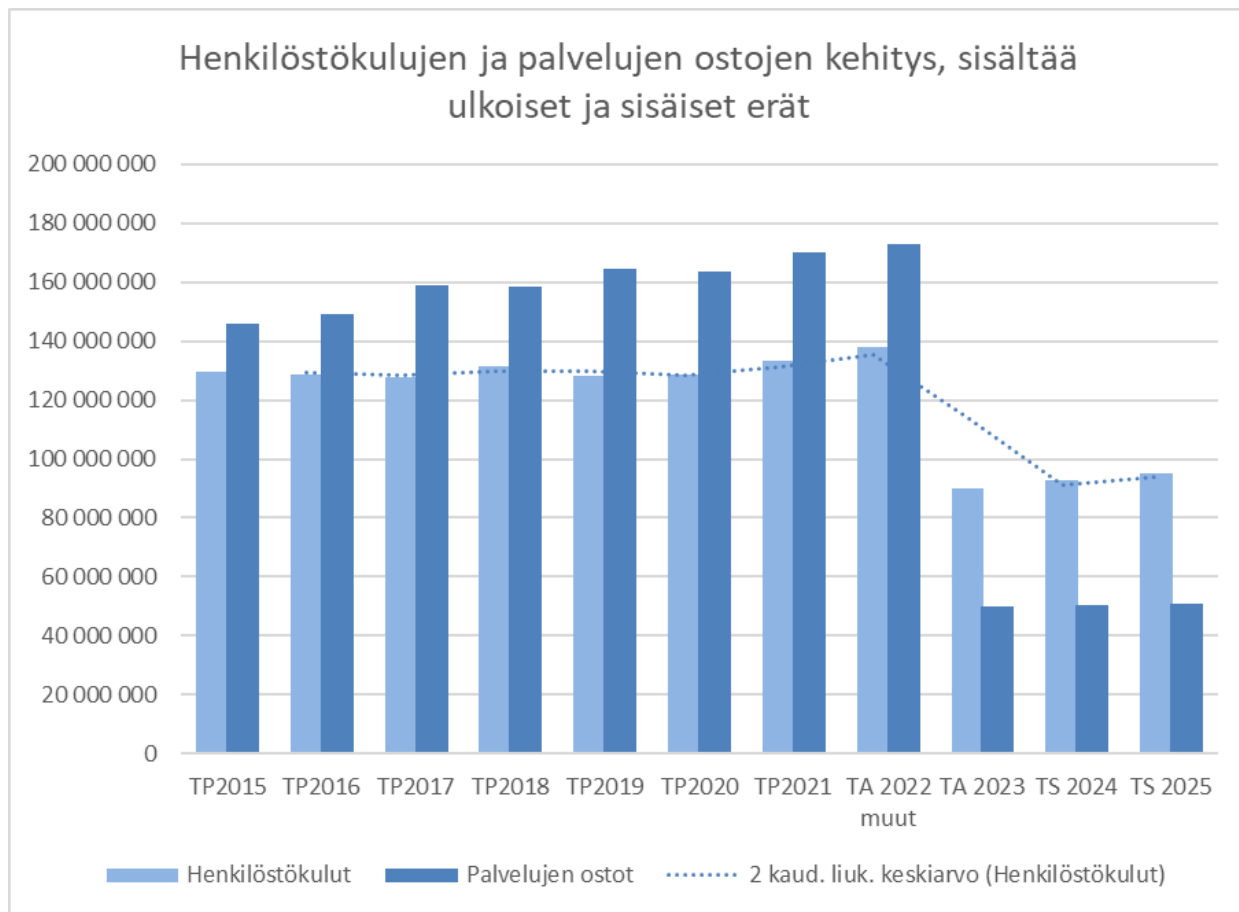
Määräraha/Tuloarvio	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €
	TP2015	TP2016	TP2017	TP2018	TP2019	TP2020	TP2021	TA 2022 muut	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Myyntivoitot	2 456	241	951	1 158	1 968	1 806	4 692	2 200	2 200	2 222	2 244
Myyntitappiot	-283		-16	-574	-194	-55	-175				
Myyntivoitot/tappiot yhteensä	2 172 864	241	935	584	1 774	1 751	4 517	2 200	2 200	2 222	2 244

6.5. Verotulot

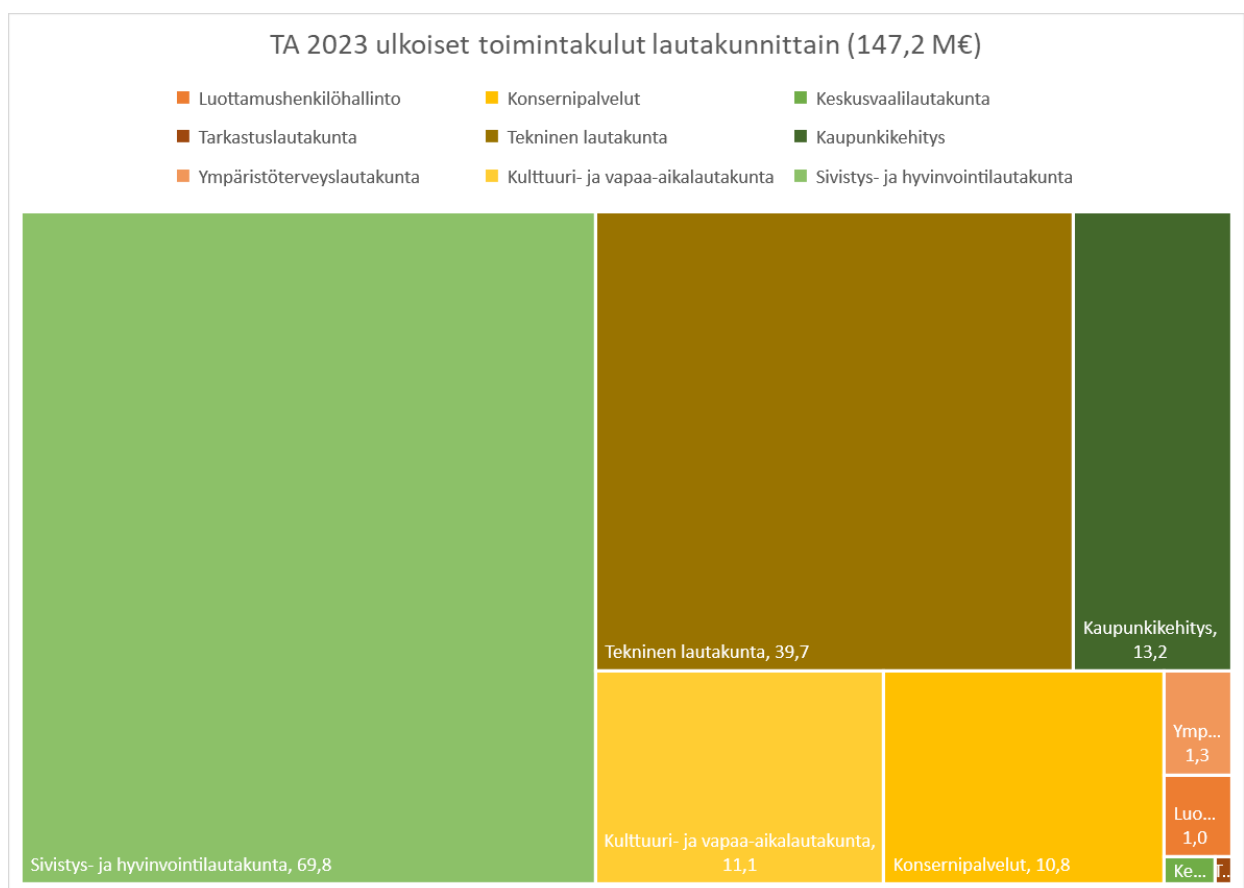
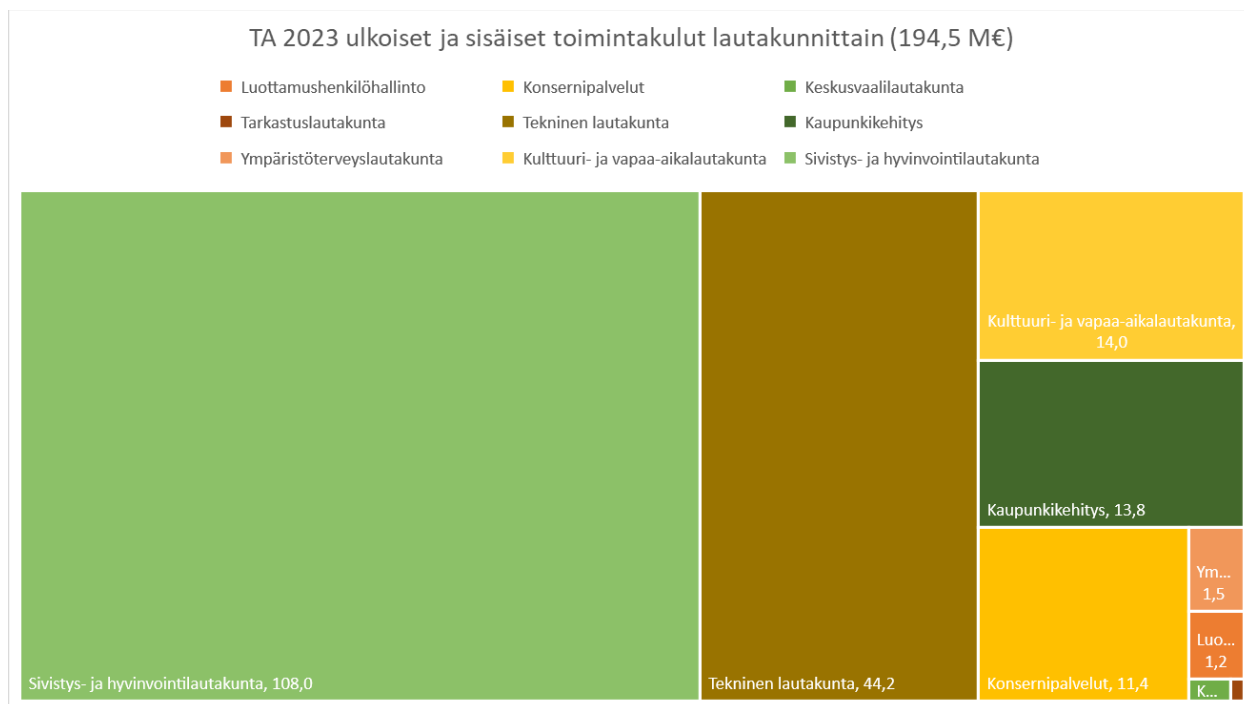
Määräraha/Tuloarvio	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €
	TP2015	TP2016	TP2017	TP2018	TP2019	TP2020	TP2021	TA 2022 muut	TA 2023	SV2024	SV2025
- Kunnallisvero	168 554	172 144	170 627	168 400	169 133	177 030	180 564	185 820	85 732	82 267	83 029
- Kiinteistövero	12 222	12 405	12 616	13 269	13 799	12 516	13 680	13 630	13 997	14 101	14 101
- Yhteisövero	6 700	5 582	6 613	6 789	7 157	7 709	12 689	7 770	8 121	7 728	8 225
Yhteensä	187 476	190 131	189 856	188 458	190 088	197 254	206 932	207 220	107 850	104 096	105 355
Muutos-%	3,2	1,4	-0,1	-0,7	0,9	3,8	4,9	0,1	-48,0	-3,5	1,2
Verotettavat tulot	833	833	815	826	847	858	858	886	909	984	1 009
Tuloveroprosentti	20,50	20,50	20,50	20,50	20,50	20,50	20,50	20,50	7,86	7,86	7,86
Kiinteistöveroprosentit											
Yleinen kiinteistöveroprosentti	0,90	0,90	0,93	1,03	1,03	1,03	1,03	1,03	1,03	1,03	1,03
Vakitukseen asumiseen käytetyn rakennuksen veroprosentti	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45
Muuhun kuin vakitukseen asumiseen käytetyn rakennuksen veroprosentti	1,05	1,05	1,05	1,05	1,05	1,05	1,05	1,05	1,05	1,05	1,05
Rakentamaton rakennuspaikka	3,00	3,00	3,00	3,00	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50

6.6. Toimintakulujen jakoisuus

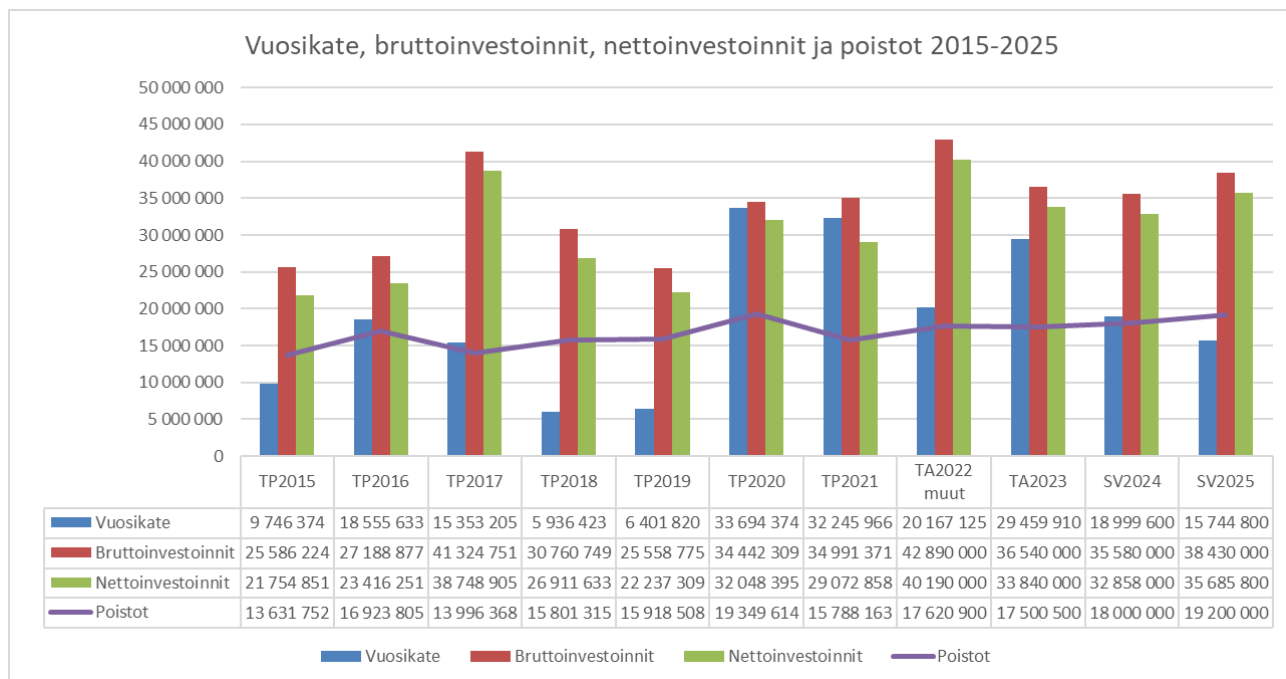
Toimintakulut lautakunnittain talousarviossa 2023

6.7. Rahoituslaskelma

	TP 2021	TA+MUUTOS 2022	KV 2023	Muutos-%	TS 2024	TS 2025
TOIMINNAN RAHAVIRTA						
VUOSIKATE	32 246 967	20 167 125	29 459 910	46,1	18 999 600	15 744 800
TULORAHOITUKSEN KORJAUSET	-4 545 081	-2 200 000	-2 200 000	0,0	-2 222 000	-2 244 200
	27 701 886	17 967 125	27 259 910	51,7	16 777 600	13 500 600
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA						
INVESTOINTIMENOT	-34 991 371	-42 890 000	-36 540 000	-14,8	-35 580 000	-38 430 000
RAHOITUSOSUUDET INVESTOINTIMENOIHIIN	125 000	0	0		0	0
PYSYVIEN VASTAAVIEN HYÖDYKKEIDEN	5 793 513	2 700 000	2 700 000	0,0	2 722 000	2 744 200
	-29 072 857	-40 190 000	-33 840 000	-15,8	-32 858 000	-35 685 800
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-1 370 971	-22 222 875	-6 580 090	-70,4	-16 080 400	-22 185 200
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA						
ANTOLAINAUKSEN MUUTOKSET						
ANTOLAINASAAMISTEN LISÄYS	-252 282	0	-250 000		-250 000	-250 000
ANTOLAINASAAMISTEN VÄHENNYS	308 543	0	300 000		300 000	300 000
	56 261	0	50 000		50 000	50 000
LAINAKANNAN MUUTOKSET				-41,5		
PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN LISÄYS	0	24 285 000	34 100 000	40,4	33 100 000	40 200 000
PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN VÄHENNYS	-13 405 307	-13 000 000	-27 500 000	111,5	-17 000 000	-18 000 000
LYHYTAIKAISTEN LAINOJEN MUUTOS	28 209 369	0	0		0	0
	14 804 063	11 285 000	6 600 000	-41,5	16 100 000	22 200 000
MUUT MAKSUVALMIUDEN MUUTOKSET						
TOIMEKSIANTOJEN VAROJEN JA PÄÄOMIEN	-56 975	0	0		0	0
SAAMISTEN MUUTOS	3 720 075	0	0		0	0
KOROTTOMIEN VELKOJEN MUUTOS	-2 886 144	0	0		0	0
	776 955	0	0		0	0
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	15 637 279	11 285 000	6 650 000	-41,1	16 150 000	22 250 000
RAHAVAROJEN MUUTOS	14 266 308	-10 937 875	69 910	-100,6	69 600	64 800

Rahoituslaskelman tunnusluvut	TP2015	TP2016	TP2017	TP2018	TP2019	TP2020	TP2021	TA 2022 muut	TA 2023	SV2024	SV2025
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, euroa	-50 593	-57 639	-65 527	-79 584	-84 488	-70 551	-64 201				
Investointien tulorahoitus, %	39,1 %	68,4 %	38,1 %	20,8 %	25,2 %	97,9 %	92,5 %	47,0 %	80,6 %	53,4 %	41,0 %
Lainanhoitokate	1,3	2,5	0,5	0,6	0,6	2,5	2,2	1,5	1,1	1,1	0,9
Asukasluku	47 397	47 146	46 785	46 324	45 965	45 890	45 988	45 996	45 996	44 897	44 669

6.8. Rahoitustulot ja -menot

Rahoitustuotot ja kulut

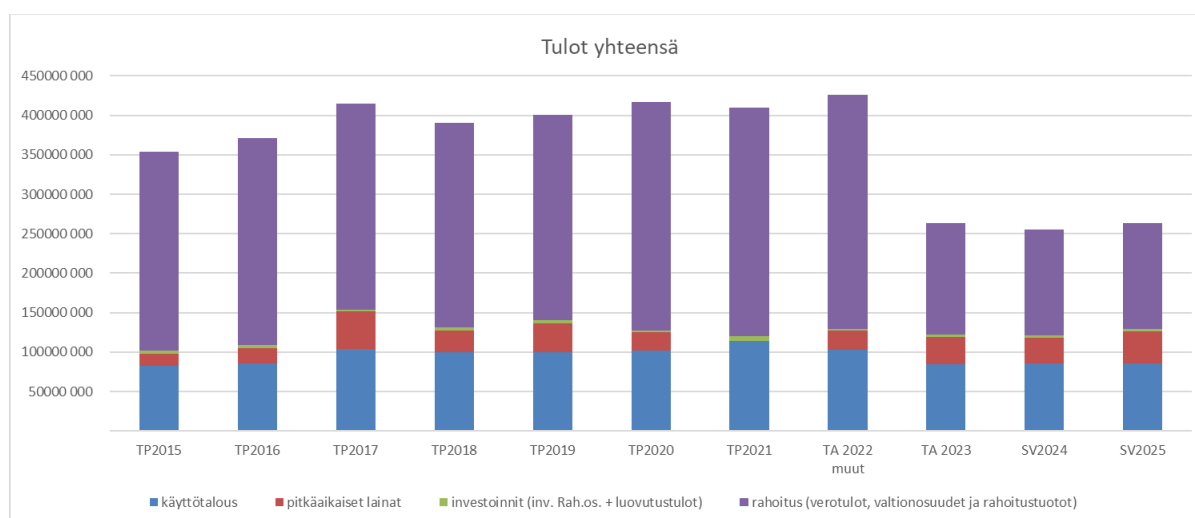
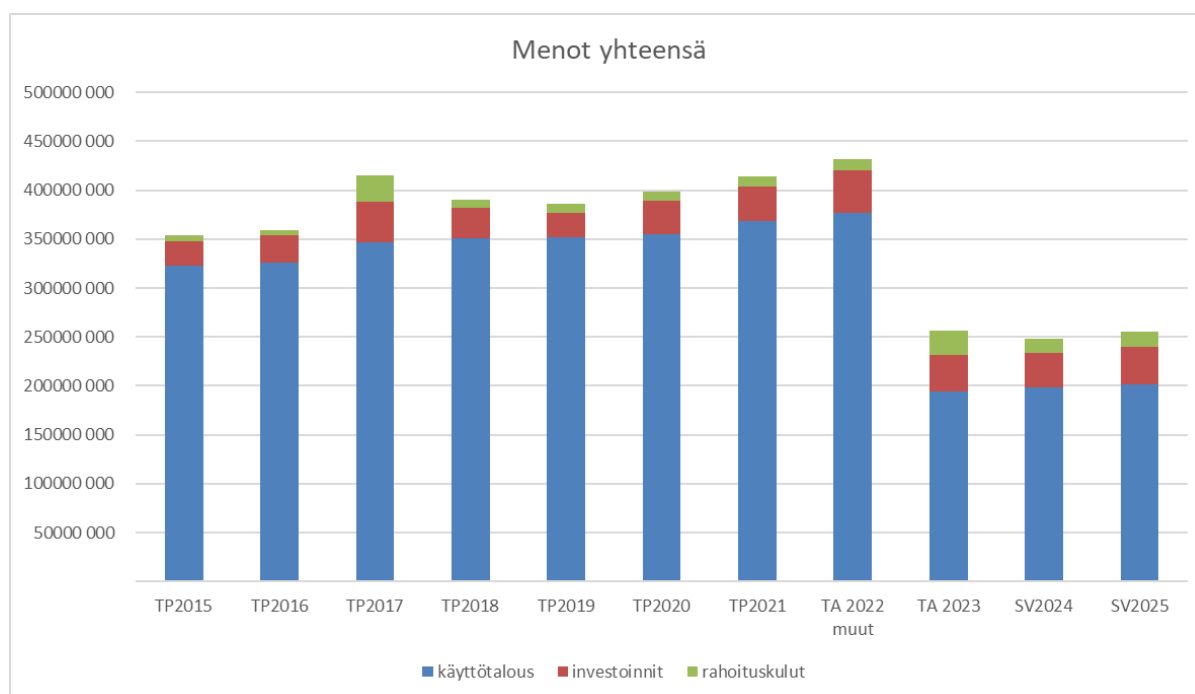
Määräraha/Tuloarvio	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €
	TP2015	TP2016	TP2017	TP2018	TP2019	TP2020	TP2021	TA 2022 muut	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Korot ja muut kulut	-1 416	-1 885	-1 926	-2 146	-2 655	-3 090	-3 223	-1 740	-2 260	-2 460	-2 660
Rahoituskulujen muutos	-9,8	33,1	2,1	11,4	77,0	16,4	4,3	-34,5	29,9	8,8	8,1
Korko ja muut rahoitustuotot	1 898	2 408	2 361	2 422	2 448	3 247	3 082	2 012	1 940	1 640	1 640
Rahoitustuottojen muutos-%	99,4	26,9	-1,9	2,6	2,4	88,8	94,9	-17,8	-3,6	-15,5	0,0
Rahoitustuotot ja -kulut yht.	482	523	435	276	-208	157	-140	272	-320	-820	-1 020

Lainat

LAINAT	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €
	TP2015	TP2016	TP2017	TP2018	TP2019	TP2020	TP2021	TA 2022 muut	TA 2023	SV2024	SV2025
Määräraha/tuloarvio	TP2015	TP2016	TP2017	TP2018	TP2019	TP2020	TP2021	TA 2022 muut	TA 2023	SV2024	SV2025
Lainojen lisäykset	16 000	20 000	48 000	28 000	36 500	23 000		24 285	34 100	33 100	40 200
Lainojen lyhennykset	7 014	6 925	28 826	10 486	12 022	12 167	13 405	13 000	27 500	17 000	18 000
Lyhytaikaisten lainojen muutokset	4 264	-2 009	5 451	-3 994	-5 597	-8 878	28 209				
Lainamäärän muutos	13 250	11 066	24 625	13 521	19 435	1 955	14 804	11 285	6 600	16 100	22 200
Lainakanta	107 789	118 855	143 480	157 001	176 435	178 390	193 194	204 479	211 079	227 179	249 379
Lainakanta, e/as	2274	2521	3067	3389	3838	3887	4201	4446	4589	5060	5583
Asukasluku	47 397	47 146	46 785	46 324	45 965	45 890	45 988	45 996	45 996	44 897	44 669

6.9. Menot ja tulot yhteensä

	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €
Määräraha/tuloarvio	TP2015	TP2016	TP2017	TP2018	TP2019	TP2020	TP2021	TA 2022 muut	TA 2023	SV2024	SV2025
Menot yhteensä	353 654	358 642	415 023	389 886	386 615	398 451	413 821	431 379	256 265	248 107	255 498
käyttötalous	322 470	326 414	346 799	350 785	351 690	354 932	368 647	377 229	194 485	197 987	201 728
investoinnit	25 586	27 189	41 325	30 761	25 559	34 442	34 991	42 890	36 540	35 580	38 430
rahoituskulut	5 598	5 039	26 900	8 340	9 367	9 076	10 182	11 260	25 240	14 540	15 340
Tuloarviot yhteensä	353 513	370 656	414 362	390 508	400 215	416 871	409 858	426 001	263 005	255 269	263 077
käyttötalous	82 085	85 094	103 390	99 338	100 138	102 053	114 424	102 684	84 915	85 292	85 671
pitkäaikaiset lainat	16 000	20 000	48 000	28 000	36 500	23 000		24 285	34 100	33 100	40 200
investoinnit (inv. Rah.os. + luovutustulot)	3 831	3 773	2 576	3 849	3 321	2 394	5 919	2 700	2 700	2 722	2 744
rahoitus (verotulot, valtionosuudet ja rahoitu	251 596	261 789	260 396	259 322	260 255	289 424	289 515	296 332	141 290	134 155	134 462
Nettomenot/-tulot	-141	12 013	-662	623	13 600	18 420	-3 964	-5 378	6 740	7 162	7 579

7. Strategisten tytäryhtiöiden valtuuston nähden sitovat tavoitteet

7.1. Tavoitteet

(Kaupunginhallituksen konserni- ja omaisuusjaosto 1.11.2022)

Lohjan kaupunkikonserniin kuuluu viisi tytäryhtiötä:

Lohjan Energiahuolto Oy Loher, Lohjan Kiinteistöt Oy, Lohjan Liikuntakeskus Oy, Lohjan Liikuntahallit Oy ja Lohjan Vuokra-asunnot Oy.

Lohjan kaupungin konserniohjeen mukaan:

Tytäryhteisöjen on toteutettava kaupungin toiminta-ajatusta ja valtuuston hyväksymää strategiaa. Kaupunginhallitus määrittelee vuosittain toimintasuunnitelman ja talousarvion laatimista varten tytäryhteisöjen yleiset toimintalinjat. Tarvittaessa yksityiskohtaisemmat tavoitteet ja toimintaohjeet määrittelee konserni- ja omaisuusjaosto seuraaville yhtiöille:

- asunto- ja vuokrataloyhtiöille
- liike- ja palvelukeskusyhtiöille
- elinkeino- ja yrityspalveluyhtiöille
- kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen yhtiöille sekä
- energia- ja yhdyskuntahuollon yhtiöille

Valtuusto asettaa talousarviossa tytäryhteisöille toiminnan ja talouden tavoitteita, jotka on johdettu kuntastrategiasta ja siihen sisältyvästä omistajapolitiikasta. Konsernijohto neuvottelee tytäryhteisöjen kanssa asetettavista tavoitteista ennen niiden lopullista hyväksymistä. Yhteistyön tuloksena asetetuilla tavoitteilla pyritään varmistamaan, että tytäryhteisöjen toiminta on kaupunkikonsernin kokonaisedun mukaista. Tytäryhteisöjen taloussuunnitelmien tulee perustua valtuuston niille asettamiin tavoitteisiin. Tytäryhteisön hallitus vastaa asianmukaisen taloudenhoidon järjestämisestä. Konsernijohto pyrkii tukemaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Konsernijohto seuraa säännöllisesti tytäryhteisöjen tavoitteiden toteutumista ja taloudellisen aseman kehittymistä sekä arvioi tulevaa kehitystä ja siihen liittyviä riskejä. Tytäryhteisön tulee raportoida kaupunginhallitukselle noudattaen kaupungin osavuositarkastusten ja tilinpäätöksen aikatauluja.

Konsernivalvonnassa seurataan valtuuston tytäryhteisöjen toiminnalle asettamien tavoitteiden toteutumista sekä konserniohjeen noudattamista erityisesti keskitetyissä konsernitoiminnoissa.

Konsernipalvelut on valmistellut tytäryhtiöille asetettavat tavoitteet ja käynyt vuoropuhelun yhtiökohtaisista tavoitteista yhtiöiden edustajien kanssa. Esitys vuoden 2023 konserniyhteisöille asetettavista tavoitteista :

Lohjan Energiahuolto Oy Loher

Loherin perustehtävä on lämpöenergian tuottaminen ja jakaminen toimitusvarmasti Lohjan kaupungin alueella. Tämä perustehtävä Loherin tulee täyttää kustannustehokkaasti ja ympäristöystävällisesti, noudattaen konsernin strategiaa. Tavoitteena on kohtuuhintainen ja hinnaltaan ennakoitava lämpöenergia kaupungin asukkaille.

Loherin tulee ylläpitää nykyaikaista tuotantokoneistoa ja vastata kaukolämpöverkoston kunnosta.

Lohjan kaupunkikonserni edellyttää Loherin jakavan vuosittain osinkoa, joka on määrältään kestäväällä tasolla Loherin tulokseen nähden. Osingon maksu ei saa vaarantaa Loherin perustehtävää. Osingon tasoksi määritellään 1 milj. euroa vuodessa. Loher voi poiketa tästä tasosta perustellusti yhtiön taloudellisen tilanteen mukaan.

Lohjan Liikuntakeskus Oy

Liikuntatoimi tuottaa asukkaiden kanssa yhteistyössä laadukkaita liikuntapalveluita kaikille kaupunkilaisille edistämällä heidän kokonaisvaltaista hyvinvointiaan. Strategiakaudella pyritään liikkujiensa määrän kasvattamiseen teemalla "Lohjalla liikkuvat kaikki" suoritteiden kasvattamisen sijasta. Keskeisiä periaatteita toiminnassa ovat yhteisöllisyys, yhteistyö, moniarvoisuus sekä yhtenäiset toimintatavat. Palveluiden laadusta huolehditaan kustannustehokkaasti.

Lohjan kaupungin ja Lohjan Liikuntakeskus Oy:n yhteistoimintasopimus päivitetään ja osana sitä luodaan Lohjan Liikuntakeskus Oy:lle seurattava mittaristo, jonka perusteella Liikuntakeskukselle asetetaan vuotuiset tavoitteet talousarvion laatimisen yhteydessä.

Lohjan Liikuntahallit Oy

Lohjan Liikuntahallit Oy:n tulee myötävaikuttaa prosessiin, jossa kaupunki selvittää ja päättää yhtiön tulevaisuudesta joko sen kiinteistöomistusta kehittämällä tai sulauttamalla yhtiö ja sen omaisuus osaksi Lohjan kaupunkia.

Lohjan Vuokra-asunnot Oy

Lohjan Vuokra-asunnot Oy tarjoaa lohjalaisille turvatun ja kohtuuhintaisen asunnon koko asumisen elinkaaren ajaksi.

Yhtiöllä on voimassa oleva kehittämisohjelma ja se päivitetään neljän vuoden välein (kerran valtuustokaudessa).

Käyttöaste vähintään 93 % (2016 pahimmillaan ollut 91-92 %, vuonna 2020 oli noin 95,5 %, mutta tilanne muuttunut nyt kun 2021 vuonna kaupunkiin on rakennettu 180 ara-vuokra-asuntoa ja lisäksi vapaarahoitteisia vuokra-asuntoja) (käyttöasteesta; 1 % asunnoista on korjauksen alla, koska yhtiöllä on vanhat kiinteistöt, 1- 2 % vaihtoprosessissa ja loput ovat tyhjinä olevia kolmioita, joita ei haluta vuokrata, koska tarve yksioille tai pienille kaksioille).

Asukastyytyväisyys: Yhtiö tekee vähintään joka toinen vuosi asukastyytyväisyyskyselyn. Tavoite suosittelemalukkuusprosentti NPS on positiivinen.

Asuminen on kohtuuhintaista, vertailu esimerkiksi Vihdin vuokriin sekä Lohjan vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen vuokriin. (Aran laatima tilasto: Kelan yleistä asumistukea saavien vuokratiedot kunnittain)

Yhtiöllä on kiinteistöalan energiatehokkuussopimus Motivan kanssa. Yhtiö huomioi energiatehokkuustoimet kiinteistönpidossa, asunto- ja korjausrakentamisessa.

Yhtiöllä on oma asukasdemokratiamalli, jossa on määritelty asukasneuvosto.

Yhtiön edustajat osallistuvat asukasneuvoston kokouksiin (kutsusta, ei automaattista osallistumisoikeutta).

Yhtiön edustajat pitävät aktiivisesti asukaskokouksia vuosittain (kokouksia pidetty yli 20 / vuosi) (Asukaskokoukset pidetään kaikille talon asukkaille)

Yhtiön edustajat osallistuvat pyynnöstä asukastoimikuntien kokouksiin. (asukastoimikunta valittu edustamaan talon asukkaita, yleensä 3-5 jäsentä)

